

Whiskaubandus

SISU:

- J. PÖDRA: Aastavahetusel.
V. UDAM: Riigi- ja omavalitsuskäitiste vahekord ühis-
kaubandusega.
E. TIMUSK: Selgitustöö erakordsel ajal.
Henry J. May †.
A. UDAM: Rohkem töödistsipliini!
B. NIIDU: Äride ja kontorite töökorralduse seaduse § 14
Pilk mööduvale ja saabuvale aastale.
Meie erakordse aja ülesanded.
ILMAR REBANE: Ärikaastöölise töölepingutest.
E. KINDEL: Kaubalao ja kalkulatsiooni kohandamine
muutunud olukorrale.
J. KUUSK: Riidevärvidest ja värvimisest.
Jõuluplakat ühiskauplustele.
A. TEALANE: Kartulite saak ja kaubanduslik liigitus.
J. JAANRE: Aastaruanne loetavamaks.
K. KROOS: Ühiskaubandusühing aiandus-mesindus-
nõuandjana.
E. VELLESOO: Vaateakende dekoratsioon Saksamaal.
M. NURME: Hinnasedelid.

Määrusi, juhtnõore.
Ühiskaupluste Ärijuhtide Ühing rentis
puhkekodu.
Pilk välisajakirjadesse.
100 protsenti praktikat.
Aastavahetuse inventuur läheneb.
Kaubaturu ülevaade.
Kroonika ja teated.

Ühiskaubandus

ÜHISKAUBANDUSE TEOORIA JA PRAKTIKA AJAKIRI
ILMUB KUUS KORDA AASTAS • VASTUTAV TOIMETAJA A. UDAM

Nr. 6 — 1939

November-Detsember

III aastakäik

Aastavahetusel

Lõpule on jõudmas ühiskaubandusele erakorraline ja vaheldusrikas aasta. Meie ühissettevõtted olid jõudnud rahuldavasse olukorda oma majandusliku seisundi, töökorralduse ja tegevõime poolest. Ühiskaubanduse edusammud pakkusid rahuldust laiale liikmesperele ja neid hinnati kogu tarbijaskonna poolt kasvava usalduse ja heatahtliku toetusega. Kolmveerand-aasta läbimüügid olid hoogsal tõusul ning aasta lõpetamiseks rahuldava tulemustega polnud kahtlusi.

Kõigile sellele asjalikule ja rahulikule tööle on teise lehekülje keernud sõda, mis ähvardab kujuneda uueks ülemaailmliseks rahvaste heitluseks.

Ühiskaubandus, kui orgaaniline osa meie rahvast ja tema majanduselust, peab tegema kaasa kõik kujunevad rõõmu- ja murepäevad, olles ustavalt oma valvepostil. Tundmatu tulevik tekitab mõneski surutuse tunnet ja kahtluse meeleolusid. Kuid üldises suures asjadekäigus ei suuda meie

oma soovidega palju midagi muuta. On tulutu ja mõttetu norutada ja lasta oma tuju langeda. Töö on, mis meile ka kõige raskematel aegadel pakub lohutust. Tööd tahame jätkata igasuguses olukorras.

Peame olema suutelised kiiresti kohanema muutuvale ajanõudeile. Viimastel kuudel on küllalt rohketele juhtudel ilmnunud nähteid, kus ühiskaubanduse müügipersonaal oma asjatundliku ning tasakaaluka seletuse ja nõuandega on mõjutanud rahustavalt oma ümbruskonda ning ostjaskonda. Teisalt on aga selgunud, et paljud müügitegelased ei ole võtnud vaevas süveneda sündmusesse ning ühe või teise nähte põhjustesse ja tekitavad sellega arusaamatust, umbusku ja isegi vaenulikkust juhtudel, kus iseenesest on tegemist olukorraga, mida ei saa muuta ei riigivõim, keskühisus ega ühingud kohtadel.

Kõige hellel küsimus, mis puudutab iga ostjat, on kaupade hindade tõus. Hoolimata sellest, et on antud

Saavime kõigile meie lugejatele ja kaastöölisele

häid ja rõõmsaid jõulupühi

ja

head uut aastat!

„Ühiskaubanduse“ toimetus

küllaldane informatsioon hinnatõusu põhjuste kohta, antakse leti takka ostjaile sageli vastuseid, mis viimaseid sugugi ei rahulda, vaid mis oma toonilt tekitavad kibedust või selguse poolest võimaldavad mitmetviisi arusaamist.

Informatsiooni andmisel ostjaskonnale on vajalik tungida asjade juureni, mitte aga veeretada süüdi ärijuhi, peakaupluse, keskühisuse või mõne muu instantsi peale.

Eeloleval aastal peame olema valmis ootama senisest raskemaid aegu. See nõuab erilist ettevaatust tegutsemisel. Eelarvete koostamist ei tuleks jätta peakoosoleku-eelsetele nädalatele, vaid see tuleks koostada juba enne vana-aasta lõppu. Erilist tähelepanu nõuab aasta-inventuuride tegemine. Kahjuks on aasta teise poole kestes toimetatud kontroll-inventuuride puhul avastatud mitmel juhul kauba- puudujääke. Neid on viimasel ajal esinenud sagedamini kui sellega viimastel aastatel oleme harjunud. Järelikult peame inventuuride teostamisel

ja aruannete koostamisel toimima erakordse kiiruse ja täpsusega. Seni avastatud puudujäägid siiski ei ole oma suuruselt ühelegi ühingu saatuslikud.

Aeg nõuab, et ühingud hoolitseksid praegu enam kui kunagi enne tiheda kontakti eest oma liikmeskonnaga. Asjalik ja rahulik selgitustöö, nii ühiskaubanduslikes küsimusis kui üldlokorras, ei tohi puududa ühegi ühingu töökavas algava aasta esimestel kuudel. Mitte ainult sõbralikke vahekordi ei oota meie selgitustöö tulemusena, vaid ta peab aitama ühingute juhte süveneda oma ümbruskonna majanduslikku ellu-ollu, kergendama oma ostjaskonna varustamise küsimuste lahendamist ja aitama kaasa ühingu positsioonide hoidmiseks ja tugevdamiseks.

Tahame loota, et ühiskaubanduses kujunenud hoog ja töörõõmus meeleolu kannavad meid läbi kõikidest aegadest, kui rasked need ka peaksid kujunema.

Detsember 1939.

Riigi- ja omavalitsuskäitiste vaherkord ühiskaubandusega

Riigi- ja omavalitsusasutuste vaherkordi ühistegevusega on käsitletud peamiselt riigi kui kõrgema haldusvõimu korraldusõiguse seisukohalt. Sellest vaatevinklist on ühistegevusteooria traditsioonilised seisukohad olnud ikka umbusklikud riigivõimule, kartes riiklike korralduste kaudu halvata ühistegevuse põhituuma — omaalgatust ja isetegevust. Meie teame aga, et tasalülitava sundjuhtimise printsiip on mitmel pool siiski järjest enam ühistegevussegi tunginud, olles sageli orienteeritud rohkem poliitilisist võimukaalutlusist kui majanduslikust korraldusvajadusest. Umbusk on selle tõttu aina süvenenud, mis pole lasknud teisi külgi riigi- ja omavalitsusasutuste vaherkordades ühistegevusega esile tõusta.

Käesolevas tahetakse vaadelda riigi- ja omavalitsusasutuste kui ettevõtjate vaherkordi ühistegevusega.

Riik ja omavalitsused evivad tänapäeval suuri ettevõtteid, ka neis maa-des, kus riiklikku ettevõtlust pole püütud eriti süvendada. Omavalitsused tegelevad eeskätt kodanike heakorra ja liiklemisega teotsevate ettevõtete alal, nagu elektri-, gaasi- ja veejaamad, tänavraudteed ja bussiliinid, raviaasutused, nagu haiglad ja apteegid jne. Riik käitab üldliiklusvahendeid: raudteed, posti, telegraafi, telefoni, raadiot, rahaasutusi ja tööstuse alal arendab loodusvarade töötlemisega seosesolevat rasketööstust, sõjatööstust ja teisigi alasid, kus eraettevõt-

lusel pole olnud küllalt algatusvõimet või pole peetud soovitavaks teatud ala andmist eraettevõtte majandamisele. Kõik need on juba klassiliseks kujunenud alad, millega riigi- ja omavalitsusasutused tegelevad kõikjal.

Üksikasjalikuma ülevaate riigi- ja omavalitsuste tegevusest ettevõtete majandajana Eestis annab 1937. a. majandusloenduse andmestik, mis aga tööstuse osas veel avaldamata.

Jaekaubanduse alal annab riigi- ja omavalitsuse ettevõtetest ülevaate järgmisel leheküljel olev tabel.

Tervel real aladel, kus riigi- ja omavalitsusettevõtted teotsemas, on nende osatähtsus niivõrd väike, et seda võib lugeda puhtjuhuslikuks (tekstiil-, mööbli-, sporditarvete-kauplused). Samal ajal tervel real aladel on nende osatähtsus silmatorkav.

Missugune on nende ettevõtete vaherkord era-, eriti aga ühiskaubandusega?

Vii n a k a u p l u s t e alal teotseb osalt ka ühiskaubandus. Vastavate müügikohtade avamine ja varustamine toimub Riigi Piiritusmonopoli kaudu, mistõttu otsene konkurentsvaherkord puudub. Teatud määral on seda aga siiski ja nimelt peenviinate alal, kus ühiskaubandus esineb ise ka produktendina ja on huvitatud oma toodete levitamisest.

P u u h o o v i d e s t langeb suurem osa riiklike käitisi kui ka nende läbimüügist Tallinnale — 11 käitise kr. 200.800 läbimüügiga asub 10 käitist

Riigi- ja omavalitsusettevõtete läbimüük jaekaubanduses*).

Kaubandusala nimetus	Üldläbimüük	Riigi ja oma val. ettev. läbimüük.	
	Kr.	Kr.	%
1. Viina- ja veinikauplused	15.414.300	7.935.800	51,2
2. Tekstiiltoodete- ja pudukauplused ..	22.073.700	74.300	0,3
3. Mööblikauplused	1.446.700	84.200	5,8
4. Elektritarvete- ja raadiokauplused..	1.633.200	22.100	1,4
5. Ehitusmaterjali kauplused	3.105.500	8.200	0,3
6. Puhhoovid	2.214.400	200.800	9,1
7. Apteegid	3.334.500	836.100	25,1
8. Rohu-, värvi- ja kosmeetikakaupl. ..	3.244.400	64.100	2,0
9. Bensinijaamad	1.389.300	395.500	28,4
10. Sporditarvete kauplused	179.200	12.900	7,2
11. Tarvitatud esemete kauplused	583.800	128.400	21,8
12. Kokku jaekaub. ettevõtete läbimüük	167.382.800	9.762.400	5,9

kr. 199.200 läbimüügiga Tallinnas, kus teotsevad Riigi Turbatööstuse ja Riigi Metsatööstuse müügikohad. Ka ühiskaubandusel on Tallinnas puuhoove. Nii tuleb siingi osaliselt arvestada teatud konkurentsi. Et riik sotsiaalpoliitilistel kaalutlustel on otsest huvitatud küttematerjali hinna kontrollimisest, eriti Tallinnas kui suuremas linnas, siis võib sel alal vaevata oodata ühiskaubanduselt suuremat aktiivsust ligemal ajal.

Apteekide alal on omavalitsustel teatavasti ostmiseesõigus nende müügi korral. Et apteegid on omavalitsustele headeks tulukaikaks, siis tuleb arvestada, et omavalitsuste käitiste osatähtsus jääb tulevikuski püsima. Ühiskaubandusel on siin vaevalt väljavaateid teotsemiseks. Sedaenam, et veel teine liik apteeke, nimelt haigekassade apteegid, näitavad jõudsat tõusu eraapteekide arvel.

*) I Majandusloendus Eestis. Kaubandus ja transport. Vihk III, lk. 26.

Rohu-, värvi- ja kosmeetikakauplused, milliseid omavalitsuste käes majandusloenduse ajal oli 3 (Nõmmel, Võrus, Rakveres), teotsevad apteekide kõrvalharudena. Sel alal on ühiskaubandusel teatud teotsemiseeldused olemas, mis aga ei ole leidnud täit arendamist, kuna vastavaid lubasid on antud välja piiratud. Novembris 1939. a. on rohu-, värvi- ja kosmeetikakaupluste lubasid omavalitsustel 2 ja ühiskaubandusel 41. Ka juhul, kui omavalitsused vastavaid kauplusi juurde ei ava, jääb püsima piiratud konkurentsi võimalus, kuna neil apteekidega on hulgaliselt ühiseid müügiartikleid.

Bensinijaamade alal teotseb Riiklik Põlevkivitööstus, peamiselt Tallinnas. Konkurents erakaubandusega on alati olnud tugev. Ühiskaubandusega on võistlus toimunud peamiselt hulgimüügil. Et kodumaine bensiniitööstus on hästi kaitstud välise võistluse eest ja ka impordiks

evib soodustusi, siis ei saa ühiskaubanduse väljavaateid võistluseks hinnata kõrgelt, vaid ta jääb mitmeti sõltuvaks kodumaa bensiinitootjaist.

Tarvitatud esemetekaubaluste alal moodustavad riigi- ja omavalitsuste rühma 2 Tallinna linna pandimaja kauplust.

Nii võime konstateerida kõigil neil aladel, kus riigi- ja omavalitsusettevõtted kaubanduslikul alal teotsevad, teatavat võistlust, mis erineb tavalisest erakaubanduse omavahelisest võistlusest ja era- ning ühiskaubanduse vahelisest võistlusest selle tõttu, et riigi- ja omavalitsuskäitistel on teatavaid eesõigusi (apteegid, viinakauplused, pandimajad) või on need suurema riikliku tööstuskäitise jaotusfiliaalid (puuhoovid, bensiinjaaamad), kelle selja taga seisab suurtootluslik käitis kogu oma kapitaliküllusega, kui ka riigivõimu majandushalduslik aparaat, kes on huvitatud nende jaotuspunktide olemasolust oma sotsiaal- ja majanduspoliitiliste kavade tõhusamaks teostamiseks.

Tööstuse alal, nagu mainitud, ei ole veel andmeid avaldatud, kuid enamjaolt on riigi- ja omavalitsuste ettevõtted üldtuntud suurkäitised, millistel aladel ühistegevus ei teotse ega ole ka vastavat arengut ligemal aastail ette näha. Konkurents võib siin tekkida vaid juhul, kui vastavad käitised hakkavad intensiivsemalt arendama oma jaotuspunkte, nagu nägime eespoolgi, kaubanduskäitiste käsitlemisel.

Kui konkurents on piiratud ja pole ette näha selle teravnemist, siis tekib küsimus, kas ja jaataval korral millistel alustel oleks võimalik koostöö vastavate riigi- ja omavalitsuskäitiste

vahel ühelt poolt ja ühiskaubanduse organisatsiooni vahel teiselt poolt.

Koostööks on vajalik huvide paralleelne kokkusattumine ja koostööd takistava antagonismi puudumine.

Tuleb igatahes konstateerida, et teatavaid huvide kokkusattumisi riigi- ja omavalitsuskäitiste ja ühiskaubanduse vahel on olemas, kuigi mitte kõigi käitiste alal ja mitte kõikjal võrdsel määral.

Selleks huvide kokkupuutekohaks on materjalide ja kaupade hankimine. Riik ja omavalitsused esinevad kõikjal maailmas suurimate ostjatena, kelle ostude korraldamise alal on välja kujunenud teatav võistluspakkumise kord, mis ka meil on kehtiv. Võistluspakkumisega saavutatakse harilikult odavam ostuvõimalus ja pakkujale tagatakse erapooletu menetlus. Võistluspakkumine annab aga resultaate vaid seal, kus on tegemist kaupadega, mille tehnilised tingimused on kergelt fikseeritavad, teiseks peavad võistluspakkumisel kogused olema küllalt suured. Tegelikud kogemused näitavad, et kui ostuhulgad on väikesed, siis pakkumisi sageli ei tule üldse ja ollakse sunnitud pakkumisi kordama või ostuküsimusi lahendama teisel teel. Pea iga riigi- ja omavalitsuskäitisel on suurtekoguseliste, võistluspakkumistele alluvate artiklite ostu kõrval iga päev tegemist mitmesuguste väiksemate ostudega, milliseid iga käitis püüab lahendada ise oma vahenditega. Levinenum moodus on see, et vastava ala meistri või oskustöölisele antakse kaasa kirjalik tellimine ja see otsib siis omal käel soodsaima ostukoha. Kui ühest allikast ei ole kõiki kaupu saada, siis tuleb tellimisi jaotada mitme ostukoha vahel. Sageli on tellijail kujune-

nud välja enam-vähem püsivad ostukohad, kus kaup antakse välja selleks volitatud isikule pidevalt, arved esitatakse aga teatud perioodi — nädala, kuu jne. jooksul ostetud kaupadele korraga. Niisugune ostuviis kujutab vägagi primitiivset korraldust, kusjuures tellija huvid ei ole küllaldaselt kaitstud. Juba ostukoha valimise jätmine vähemvastutava isiku hoolde loob küllalt kartusttekitava olukorra, mis sageli mitmesuguste „protsentide“ ja „skontode“ nõudmisega ja maksmisega viib kaugale kõige soodsamast ostukohast.

Riiklike ja omavalitsuste kaubanduskäitiste puhul, kus kauba sisseost vastava kaupmehelikult koolitatud ja kogenud ärijuhataja kätes, toimuvad sisseostud kahtlematult suurema järje ja süsteemikindlusega, kuid oma positsiooni ja usalduse kuritarvitamised on siingi võimalikud. Meenutagem vaid visa võistlust, mida ühiskaubandus pikkade aegade kestel on pidanud, et vabaneda ärijuhtkonnast, kes kauba sisseostmisel ühingu huvisid ja oma kutse-eetikat küllalt kõrgena ei hinda. Parimaks lahenduseks sellele on olnud kõikjal oma võistlusvõimelise sisseostu keskkoha väljaarendamine. Ka riiklikud ja omavalitsuslikud käitised, eriti kaubanduslikul alal teotsevad, võivad ühiskaubanduse kogemustest õppides veenduda, et nad oma korralduses ja võistlusvõimes suure sammu edasi jõuavad, kui nad oma sisseostud ühise keskuse kaudu koondavad.

Kas on niisuguse keskuse korraldamine tegelikult teostatav? Mitmeil aladel on riigil ja omavalitsustel 1—2 juhuslikult kättesattunud käitist; nende ostude koondamine kindlasti ei võimalda mingi keskuse loomist. Tööstuskäitistel on oma põhiliste materjalide han-

kimist kõige hõlpsam toimetada vahe- tult, enam-vähem juhuslikult on korraldatud vaid vähemtähtsate abimaterjalide hankimine. Apteegid ja rohu-värvikauplused näivad nagu ainsa suurema rühmitusena, kus ostude koondamine võib anda tõhusamaid tulemusi, kuid kas nende käive on küllalt suur, et hoida ülal iseseisvat organisatsiooni? Kahtlused on kõigiti põhjendatud!

Siin näibki aga olevat teatav võimalus ühiskaubanduse ja riiklike ning omavalitsusettevõtete koostööks. Ühiskaubandus teotseb kaugelt suurema osa nende artiklite tootmise või vahendamise, mida vastavad käitised vajavad.

Selleks, et saada usalduslikult käsitatavaks varustamiskeskuseks, pole küllalt sellest, et kogemuste põhjal otustades ollakse tavaliselt võistlusvõimeline nii hindades kui kauba kvaliteedis. O m a v a r u s t a m i s k e s k u s e s t ollakse õigustatud kaupa ostma ka igakordse hinna kontrollimiseta konkurendi juures. Kui siis aga hiljem selgub, et on makstud kallimalt või saadud nõrgemakvaliteedilist kaupa, siis on pahandus seda suurem — ja õigustatult, kuna ostjal paratamatult tekib kahtlus usalduse kurjasti tarvitamises. Sellepärast — kui tahetakse olla kellegi usalduslikuks varustajaks, siis on vajalikud teatavad garantiid, et usaldusvahekord ei muutuks uinutavaks konkurentsi mõttes ja et seda ei pruugitaks kurjasti liigsete teenimiskatsetega.

Allakirjutanu arvates võib ühiskaubandus oma praegusegi artiklitevaliku juures pakkuda suuri eeliseid riigi- ja omavalitsuskäitiste varustamiseks. Kus kaubavalik praegu on veel puudulik, seal ei tee raskusi selle täiendamine,

kusjuures algus tuleks teha neil aladel, kus ostud on küllalt suured ja pakuvad mõlemapoolset huvi, näit. apteekide varustamine, kus ühiskaubandus niigi on organiseerimas spetsiaalettevõtet.

Suurimaks raskuseks näib olevat organisatsioonilised küsimused. Tahtes olla keskvarustamiskohaks, peab ühiskaubandus lahendama küsimuse, mis teel liita vastavaid käitisi endaga nii, et usalduslik vahekord oleks alatiseks kindlustatud. Praegused põhikirjad võimaldavad ühingute liikmeiks olla ka juriidilisel isikuil. Vajab selgitamist, kuidas see sobib riiklike ja omavalitsusettevõtete liikmeks astumiseks. Selle kõrval tuleb arvestada, et paljud ettevõtted oma suuremate ostude tegemist saaksid korraldada vaid keskühingu kaudu. Liikmeks olek kohalikus ühingu ja kohaliku iseloomuga väiksemaulatuslike ostude toimetamine ühingu kaudu ilmselt ei paku küllaldaselt sidemeid keskühinguga. ETK praegune põhikirj (§ 6) võimaldab liikmeks-olekut ainult tarvitajateühinguil, kellel juriidilise isiku õigused. Seega puuduvad nii riiklikel kui omavalitsusete ettevõttele võimalused organisatsi-

ooniliselt ühiskaubandusega liituda. Ilma selleta jääb aga koostöö paratamatult pinnapealseks.

Iseenesest on küsimus võrdlemisi keerukas. Paljud riiklikud ettevõtted on organiseeritud aktsiaseltsidena, kelle aktsiapakett kas täielikult või enamuses on riigi käes. Võimaldades neil ettevõttele keskühingu liikmeks astuda, tekib kohe küsimus, mis teha siis, kui riik realiseerib kas kogu või osa aktsiaid. Samuti on põhjust karta, et veel enam hakatakse konkurenti poolt levitama juttu, nagu poleks ühistegelike ja riiklike ettevõtete vahel mingit vahet.

Küsimus peaks aga siiski olema küllalt tähtis, et selle üle järele mõelda ja lahendust otsida. Kaasaegne majandus läheb järjest tiheneva organiseerimise teed. Organiseerunud tarvitajaskond on moodsa majanduse kandvaks elemendiks. Ei tohiks sellepärast olla vastuolus ei tarvitajaskonna huvidega ega rahvamajandusliku korraldamise sihtjoontega, kui leitakse aluseid kahe suure ettevõtete rühmituse tihedaks ja usalduslikuks koostööks.

E. Timusk

Selgitustöö erakordsel ajal

Sõda läänes ja põhjas ei ole jätnud puudutamata erapooletuid riike, nende hulgas ka meid. Kaubahindade tõus ja mõnede kaupade puudus annab end tunda.

Mõni ühingu tegelane on avaldanud arvamist, nagu poleks sellises olukorras eeldusi ühiskaubanduslikuks selgitus- ja kasvatustööks. Ka otseselt

selle töö tegijailt on keskk kohta saadatud töökavades märgitud, et olenevalt erakorralisest ajast nemad on otsustanud mitte midagi teha sel alal.

Kuidas on aga mujal suhtumine propaganda-, informatsiooni- ja kasvatus-töösse? Propaganda ehk selgitustöö, nagu meie seda nimetame, on oma mitmekesisest tööviisidest leidnud laial-

dast kasutamist poliitilisel, majanduslikul, kultuurilisel ja mitmel muul alal. Seda kasutatakse inimeste mõttemaailma suunamiseks, mis võib kujuneda põhjalikuks kasvatustööks, oma teguviiside õigustamiseks, informatsiooniks, vastupropagandaks ja muuks otstarbeks.

Propaganda kasutamine ja tema mõju on üha kasvav. Eriti intensiivselt kasutatakse aga seda siis, kui on tarvis teostada erakorralisi ülesandeid ja tavaliselt toimuv rahva mõttemaailma kujundamine ja kasvatamine osutub liiga jõuetuks ja aeglaseks. On ju kõigile teada mõnede riikide viimisteldud propagandaaparaat ja nende tegevuse hiigelulatus. Ent erakorralisel ja raskel ajal osutus ka tarvilikuks, et Inglismaa, Prantsusmaa ja viimasel ajal ka Soome kutsusid ellu vastavad ministeeriumid.

Meil ei ole küll sõda, ent sõjaga ühenduses olevaist majanduslikest vintsutusist ei pääse meie ega ka meie ühiskaubandus puutumatuks. Küll võime aga nii mõndagi ebasoovitavat nähet pehmendada ja ära hoida vastava intensiivse selgitustööga.

Ühiskaubanduses on alati kõrgelt hinnatud teadlikku ja arvukat liikmeskonda. Juba sada aastat tagasi püstitatud ühistegevuse üks seitsmest põhimõttest otse nõuab selgitus- ja kasvatustöö tegemist. Viimaseil aastail meie ühingu tegid seda tööd rahuldava intensiivsuse ja töötulemustega. Nüüd, erakorralisel ajal, on aga ühiskaubandusel suuremad kohustused ja sellega ühenduses ka enam vajadust selgitustöö, eriti aga selle ühe osa — küllal-

dase ja õigeaegse informatsiooni — järele.

Ühiskaubandust on nimetatud majanduslikult raskete aegade lapseks, kuna ta on tekkinud raskeis oludes ja hiljem ka teda vajajate arv on sellisel ajal olnud kõige suurem. Ühiskaubandus peab aga nüüd üles näitama ka ise suuremat aktiivsust sel alal. Väide, nagu poleks nüüd vastavaks tööks kohane aeg, ei ole millegagi põhjendatud ega õige.

Selgitustöö tähtsamaist ülesandest olgu märgitud praegustes oludes rahustava tendentsiga õiglane informatsioon turuolukorrast, sest see on tõhusaim abinõu paanika vältimiseks. Teiseks tähtsamaks ülesandeks on liikmeskonna keskel isetegevuse ja omaabi õhutamine ja rakendamine. Neile, kes soovivad liikmeina kaasa töötada kaubamuretsemise omaabi organisatsioonis, ei tohi olla takistust ühegi ühingu poolt, sest vaba juurdepääsu põhimõtet tuleb nüüd rakendada kõige puhtamalt ja otsesemalt. Praktiliselt isetegevusele õhutamise ja õpetamisega on naisringidel rohkesti tegevusvõimalusi: näiteks kursuste kaudu puuduvate kaupade asendamine uutega ja kasutamise õpetamisega, juhtides tähelepanu ratsionaalsele saaduste kasutamisele ja raiskamist vältimise vajadusele.

Lõpuks ei saa jätta märkimata, et nüüd on kergem selgitada ka neile, kes varem sellest ei tahtnud aru saada, rohkete kohalike tegeliku elu näidete-ga ühiskaubanduse paremust kaubaga varustamisel, hindade reguleerimisel ja spekulatsiooni pidurdamisel.

Henry J. May †

Hiljuti läbistas ühistegelikku ajakirjandust valus leinasõnum Inglismaalt: Rahvusvahelises Ühistegevuse Liidus mitmeid aastaid peasekretärina tegutsenud Henry J. May on oma kodus, Londonis, surnud raske operatsiooni tagajärjel.

Henry J. May, nagu paljud teised inglise ühistegelased, kes hiljem on omandanud rahvusvahelise kuulsuse, on töömehe poeg ja ka ise noorusaastail kogenud füüsilise töö raskusi. Ta sündis 1867. a. Londonis. Pärast kooli lõpetamist sai temast metallitöoline. Juba sel ajal hakkas teda huvitama ühiskaubandus. Võrdlemisi noore meheks teda valiti Woolwichi ühiskaupluse nõukokku. Siin ta äratas tähelepanu hea kõnelejana ja selgitustöö teijana. Hiljem ta valiti inglise ühistegevusliidu parlamendikomitee sekretäriks ja sama liidu Lõuna-Inglise ringkonna sekretäriks. Kui 1913. a. Rahvusvahelise Ühistegevuse Liidu peasekretär H. Müller tervislikel põhjustel palus vabastada end sekretäri kohalt, valiti tema järglaseks sellele tähtsale kohale Henry J. May.

Sellest alates on Henry J. May juhtinud Rahvusvahelise Ühistegevuse Liidu tööd ja tegevust. Kohe algul tal tuli juhtida liitu maailmasõja põhjustatud raskusis. Pärast sõda mitmeisse maisse sooritataivate reisidega, oma kirjutustega ja juhustega RÜL lehtedes May aitas märgataval viisil kaasa rahvuslike ühistegevuste lähendamiseks ja rahvusvahelise

ühistegevuse kasvamiseks. Eritasult tuleb tõsta esile tema siiket ja väsimatut tööd ühise põhimõttelise aluse loomiseks ühistegevusele, mis viimaseil aastail on olnud RÜL tähtsamaid ülesandeid.

Eesti ühistegevuse vastu, millega ta tutvus oma külaskäiguga alles möödunud suvel, mr. May tundis elavat huvi.

Henry J. May oli haruldaset tööjõuline, ärgas ja veendunud ühistegelane, kelle lahkumine pärast pikka elutööd jätab tühja koha ühistegevuse rahvusvahelise rindesse.

A. Udam

Rohkem töödistsipliini!

Distsipliin tähendab korra pidamist ja üldse korda; asutises, ettevõttes või muus korrastises töötavate isikute korrapärasest tegutsemisest ja käitumisest; kohustuslike reeglite ja määruste täitmist.

Distsipliin on tingitud paremate töötulemuste ja edu saavutamise vajadusest.

Töödistsipliin põhjeneb ametioskusel, kohuse- ja vastutustundel; sunddistsipliin — käskudel ja keeldudel, vastuvaidlematul sõnakuulmisel; enesedistsipliin seisneb enda üle valitsemises ja kindla tahtejõu arendamises.

Distsipliini allikaks on õpetus, kasvatus, eeskuju, juhised ja korraldused.

Ühingu tegevuse edu sõltub suurel määral sellest, kuivõrd kindla ilme omab distsipliin; kuivõrd ühingu töökorralduses on läbi viidud nimelt töödistsipliin.

On endastmõistetav, et tarvitajate ja majandusühingute kui kaubandusettevõtete tegevus peab olema paindub. Siin ei saa mõnegi üksikteingu läbi viimise momenti ja kiirust suruda täpsete eeskirjade alla, vaid peab jätma tegelasile võimaluse algatusvõime rakendamiseks ja iseseisvaks otsustamiseks. Kuid ühtlasi tuleb ikka ja alati pidada meeles, et tarvitajate- ja majandusühingud on rahvaettevõtted ja seepärast peab nende tegevus ja asjaajamine toimuma sedaenam korrapäraselt ja usaldustloovalt. Iga üksikteingu ja kogu ühingu tegevus peab alluma kontrollile kindla töödistsipliini alusel. Tegelaste omapead või omapäraselt talitamine on läinud mõnelegi ühingu kullalt kalliks maksuma; mõnele ühingu koguni olemasolu.

Viimasel ajal on mitmeis ühingu isilmnenud kaubapuudujääke. Näib, et töödistsipliin on langenud ja kontroll nõrgenenud.

Hiljuti peetud ühingu juhataste ja revisjonikomisjoni-liikmete nõupidamistel-kursustel kurdeti, et ühingu teenistusse satuvad tihti samade ühingu juhtivate tegelaste mõjutustel saamatud ja nõrgad tööjõud. Selle onupojalikkuse kaotamiseks tunnustati soovitavaks täiendada vastavalt kodukordasid.

Ühes keskmises ühingu avaldas lühikese aja jooksul kogu ühingu personali ärijuhist kuni praktikandini, peale ühe müüja, soovi lahkuda ühingu teenistusest esimesel võimalusel. Selgus, et üks juhatusliige oli korraldanud

müüja kaudu luuret kogu personali kohta. Ärijuhile alluv müüja pandi salaja jälgima ärijuhi ja teiste müüjate tegevust. Usaldusalune müüja kandis juhatusliikmele ette nippeid-näppeid, piasasju õige palju. See toimus juhatusliikme kodus. Juhatusliikme äraolekul võttis ettekandeid vastu tema naine. Kõik kuuldu tegi juhatusliige teatavaks teistele juhatusliikmele kui avastatud puudused ja väärnähted. Olgugi et „avastused“ ei sisaldanud midagi tõsist, muutus ärijuhi ja teiste äriteenijate elu kibedaks. Alles siis, kui ühe revisjonikomisjoni-liikme kaasabil paljastati müüja-nuhk, lõppesid intriigerimised ja etteheited. Müüja oli sunnitud otsima omale uue teenistuskoha, kuna kõik teised jäid kohtadele edasi.

Luuretegevus on vajalik seal, kus on tegemist vaenlastega või kurjategijatega. Seal korraldatakse seda vastava ettevalmistuse saanud isikute kaudu.

Ühistegeliku ettevõtte personali ei saa pidada sama ettevõtte vaenlasteks-vastasteks ega ka kurjategijajaks. Siin peab kuritegevuse vältimiseks püsima asjalik kontroll ja kindel töödistsipliin. Iga juhtiv ametnik peab olema võimeline kontrollima temale alluvate tegevust. Iga ametnik-reamees, kui ta märkab oma kaasametniku töös vigu, peab juhtima sõbralikult selle tähelepanu vigadele. Kuritarvituse puhul on aga iga ametnik kohustatud teatama sellest ühingu juhatastele. Nuhkimise süsteem ühistegelikus ettevõttes ei kõlba. Nuhiks hakkab siin harilikult saamatu või alatu isik, kes loodab „teenete“ abil edasi jõuda.

Ühingu ülesanded, tegevuse piirid ja juhtimise korra määrab üldjoontes põhikiri. Et aga töökorraldus oleks raja-

tud distsipliinile, tuleb panna kehtima üksikasjalikud kodukorrad ja juhatuskirjad, mis peavad sisaldama vastavate organite ja ametnike võimupiire, korraldus- ja tööülesandeid, kontrollfunktsioone ja järelevalve, s. o. revisjoni teostamise korda. Kehtima pandud kodukordadega ja juhatuskirjadega tuleb tutvuda põhjalikult ja neist pidada kinni. Järelevalve ülesandeks on

jälgida ja nõuda kodukordade ja juhatuskirjade täitmist, eriti aga kontrolli püsivust. Kaubapuudujääkide vältimiseks või avastamiseks tuleb teha erakorralisi kontrollinventuure.

Töökorraldus tuleb luua nii, et tööaeg oleks normaalne ja püsiks töömeeleolu.

Praegune aeg nõuab töödistsipliini rohkem kui kunagi varem.

B. Niidu, vandeadvokaat

Äride ja kontorite töökorralduse seaduse § 14

Äride- ja kontorite töökorralduse seaduse (RT 1938, 42, 400) eeskirjad ei oma kõik ühesuguselt kehtivust kõigi ärides ja kontorites töötavate töövõtjate kohta. Selles mõttes väärivad erilist tähelepanu 2. peatüki eeskirjad, mis korraldavad lõunavahe-aega, tööpäevale ja töönädalale järgnevat puhkeaega ning tööpäeva normaalset kestvust kaubanduslikes käitistes. Nimetatud 2. peatüki eeskirjad, mis seadusesse paigutatud §§ 5—11 näol, ei oma üldse kehtivust teatud liiki töövõtjate kohta ja nimelt:

1. kellel on ülesandeks tööde juhtimine ja järelevalve, nagu direktorid, prokuristid, ärijuhid;

2. kes töötavad alatiselt või osaliselt väljaspool äri või kontorit töödel, mis oma iseloomult ei ole korrapärased, nii et neid ei saa paigutada teatud aja raamidesse;

3. kaubareisijad ja esindajad, kui võrd nad teostavad oma ülesandeid väljaspool äri või kontorit;

4. vahid, autojuhid, uksehoidjad, käskjalad ja muud töövõtjad, kes ei pea töötama kogu aja, vaid peavad

olema töövalmis ja võivad viibida töövalmis oleku ajal oma korteris või neile selleks määratud puhkeruumis.

Eeltoodud Äride ja kontorite töökorralduse seaduse § 14-ga määratud erand, millega hulk ärides ja kontorites töötavaid töövõtjaid mõningate sama seaduse eeskirjade kehtivuse alt eraldatakse, on seaduse rakendamisel tekitanud eriliselt rohkesti arusaamatusi, lahkarvamiste pärast töövõtjate ja tööandjate vahel tähendatud erandi mõiste üle.

Äride- ja kontorite töökorralduse seaduse § 14 mõistest ja ulatusest pole aga ainuüksi töövõtjatel ja tööandjatel lahkuminevaid arvamusi, vaid ka seaduse tõlgitsejad on § 14 mahu selgitamisel jõudnud erinevatele seisukohtadele, eriti selles osas, keda töövõtjatest tuleb § 14 p. 1. ettenähtud erand-eeskirja alla arvata. Äride ja kontorite töökorralduse seaduse § 14 p. 1 täpse mõiste määramisel on seaduse seletajad lähtunud nii tähendatud normi sõnastusliku kui ka redaktsioonilise tõlgitsuse seisukohtadelt, nagu seda eriajakirjandus („Ühis-

tegevusleht“, „Ühiskaubandus“, „Eraettevõtete Ametnikkude Koja Teataja“) küsimuse selgitamiseks ilmunud artikleist võib näha, püüdes töde juhtimise ja järelevalve mõistete ja juhtivate tööjõudude õigusliku seisundi selgitamise varal lahendada vaidlust ebaselge §-i kohta. Sealjuures on jõutud näiteks mõnele näiliselt väga selgele seisukohale ja nimelt, nagu kuulaksid kõik need töövõtjad, kellel on teenistusalaüldise juhitavaid ja järelevalvatavaid, § 14 p. 1. ettenähtud erand-eeskirja alla. Kahjuks pole aga nn. teenistusredel kahe pulgaga, kus ülemisel asub juhtija ja järelevalvaja, kuna alamal — juhitavad ja järelevalvatavad. Juhtijate ja järelevalvavate üle on sageli omakorda juhtijad ja järelevalvajad, kuna viimased ise jällegi omakorda on mõnele neljandale juhitavad ja järelevalvatavad.

Käesoleval juhul tuleks seaduse, resp. § 14 p. 1. tõlgitsemisel lähtuda seaduse üldisest mõttest, seaduseandja tahtest, vaadeldes seadust § 14 tervikuna, aga mitte üksikute punktide kaupa ning selgitades, mida seaduseandja mõtles, tahtis ja taotles, paigutades seadusesse erandi § 14 näol. Äride ja kontorite töökorralduse seadus kujutab endast sotsiaalseadust, mis antud avalikõiguslikes huvides, et korraldada töökaitset ärides ja kontoreis töötavate töövõtjate jaoks. Seaduse vooruseks on tema täidetavus. Parem vähe seadusi, mida täidetakse, kui palju, mida ei täideta. Kui seaduseandja ärides ja kontoreis töötavate töövõtjate tööaega tahtis teatavaisse kindlaisesse raamidesse asetada, siis kahtlemata pidi ilmne, et seesugune tööaja reguleerimine seadusega pole praktiliselt teostatav kõigi äri-

des ja kontoreis töötavate töövõtjate kohta, sest mõne selle ala töövõtjate liigi tööaja pikkust ja töötamise kestvust töövalmis oleku aja vältel, pole võimalik ei ette ära määrata ega hiljem kontrollida ja seda mitmesuguseil eripõhjusil ja nimelt:

1. et mõningail töövõtjail on teenistusolukorra tõttu vabades määrata oma tööaega ise (§ 14 p. 1);

2. et teatud hulga töövõtjate töö on oma iseloomult korrapäratu ning toimub sageli väljaspool käitise ruume (§ 14 p. 2.);

3. et teatud liiki töövõtjate töö on seoses liikumise ja sõitmisega ühest kohast teise, mille juures tööaeg, töötamisaeg, kui ka töövalmis oleku aeg on segunevad, kontrollimatud ja vabalt töövõtja enda poolt määratavad (§ 14 p. 3.);

4. et mitmesugused eriülesandeid täitvad töövõtjad ei tööta pidevalt kogu tööaja, vaid peavad ainult olema töövalmis, kusjuures nende töötamise aeg on pealegi korrapäratu ja kontrollimatu (§ 14 p. 4). Kui eeltähendatud töövõtjate tööaega ehk töötamisaega töövalmis oleku aja vältel pole tegelikkuses võimalik kindlaks teha ja kontrollida, siis § 14 paigutamiseiga Äride ja kontorite töökorralduse seadusesse, ei tahtnud ka seaduseandja seesuguste töövõtjate normaal-tööaega ära määrata ja seda ainuüksi eelväidetud põhjusel, mis § 14 endast selle §-i sisusse süvenemisel peaks küllaldase selgusega igapähe ilmne.

Kui Äride ja kontorite töökorralduse seaduse § 14 mõte oli see, et sama seadusega tööaja kohta maksuma pandud eeskirjade kehtivuse alt arvata välja neid töövõtjaid, kelle tööaega ehk töötamise aega töövalmis oleku

aja vältel pole praktiliselt võimalik ära määrata ja kontrollida, siis § 14 p. 1 rakendamisel vastava juhu puhul tuleb küsimust käsitleda sisuliselt, kusjuures määravaks momendiks on see, kas lahendamisele kuuluva juhu puhul töövõtja tööaeg oli määramatu ja kontrollimatu, s. o. ta enda määrata või allus ta selles suhtes kellegi otsesele korraldusele ja järelevalvele.

Kelle kohta ühiskaubanduslikes käitistes töötavaist töövõtjaist omavad Äride ja kontorite töökorralduse seaduse tööaja eeskirjad kehtivuse, seda vaatleksime üksikult iga töövõtja liigi kohta eraldi, lähtudes töövõtjate liigitamisel töökorraldusest, milline peaks enamikus ühiskaubanduslikes käitistes olema tarvitusel.

Üldärijuht, kelle juhtimisele alluvad kõik ühingu olemasolevad käitised, (kauplused, töökojad j. m.) on kahtlemata ise oma tööaja määraja ja korraldaja, kelle üle teist otsest juhatajat ja järelevalvajat pole. Ühiskaubandusühingute juhatusel liikmed teatavasti ei võta ühingu üldise tegevuse ega ka ühingule kuuluvate käitiste juhtimisest aktiivselt osa ega saa ka nende järelevalvet pidevaks lugeda. Ühingu juhatusliikme ülesannete täitmine pole mitte juhatusse kuuluvate isikute kutseline tegevus, vaid ühingu juhatusliikmed elavad sageli ühingu asukohast kaugel eemal ning tegelevad igapäev oma kutsealal, mis neilt võtab võimaluse ja aja ühiskaubanduslike käitiste aktiivseks juhtimiseks. Seega üldärijuht oma teenistuseolukorra tõttu kuulub Äride ja kontorite töökorralduse seaduse § 14 p. 1. ettenähtud töövõtjate hulka.

Kaupluse juhataja (keda ka vahest

ärijuhiks või vastutavaks müüjaks nimetatakse) töö- ja teenistusolud võivad olla mitmesugused, olenevalt ühingu kui ka kaupluse suuruselt ja kaupluse asukohast. Leidub kaupluse juhatajaid, kes osutuvad antud kaupluse kohta ainukeseks töövõtjaks, näiteks väiksemate harukaupluste juhatajad, kuid on ka kauplusi, millel mitu osakonda eriliselt ametisse palgatud osakonnajuhatajate ja arvuka müügi-personaaliga. Kui ühingus on ametis eriline üldärijuht ja viimane asub kaupluse juhatajale alluva kaupluse läheduses või asupaigas, siis võib sellise kaupluse juhataja tööaja määramine ja kontrollimine allutatud olla üldärijuhi korraldusele ja järelevalvele. Niisuguste juhtude juhul kaupluse juhatajat ei saa Äride ja kontorite töökorralduse seaduse § 14 p. 1. ettenähtud töövõtjate hulka lugeda, vaid tema kohta on kõigiti maksivad sama seaduse tööaja kohta antud eeskirjad. Kui aga seesuguse kaupluse juhataja tegutseb iseseisvalt ja korraldab ise oma tööaega, siis tuleb kaupluse juhataja arvata § 14 p. 1. ettenähtud erandi alla.

Kaupluse juhataja ühingus, kus pole ametis üldärijuhti (näiteks ühingus ühe kauplusega) või seal, kus kauplus asub üldärijuhi asukohast kaugel, osutub seesuguseks töövõtjaks, kelle tööaega ei saa kontrollida ega kindlaks määrata. Kas seesugusel kaupluse juhatajal kaupluses abijõudusid ametis on või mitte, see asja palju ei muuda, sest abijõust või abijõududest ei olene tööaja äramääramise ja kontrollimise võimalus. Kaupluse lahti oleku aega ei tule aga lugeda ainsaks vajaliku tööaja määrajaks, sest väikese müügitgevuse juures jällegi

ei saa kaupluse lahtiolekuaega töötegemise mõttes tööajaks lugeda, kuna osa kaupluse lahtioleku ajast, mille jooksul ei töötata, kuulub töövalmis oleku aja hulka. Seega viimast liiki kaupluse juhatajaid peaks küsimuse sisulise käsitluse najal arvatama nende töövõtjate hulka, kelle kohta Äride ja kontorite töökorralduse seaduse tööaja eeskirjad pole maksvad.

Osakonnajuhatajate, müüjate, kontoriametnike ja õpilaste tööaeg on peaaegu eranditult kindlaksmääratav ja kontrollitav, mille tõttu seesuguseid töövõtjaid tuleb kahtlusteta arvata nende eeskirjade alla, mis tööaja kohta Äride ja kontorite töökorralduse seaduses üldiselt maksmas.

Ühiskaubandusühingu raamatupidajad enamikus ühinguis kehtimas oleva

töökorralduse kohaselt ei allu ärijuhile, vaid otseselt ühingu juhatusele. Seesuguse iseseisvalt tegutseva raamatupidaja tööaeg on tema enda määrata, mille üle keegi järelevalvet ei teosta. On aga ka teatud arv ühinguid, kus ühingu raamatupidamise töö ei vaja ühe isiku täit tööjõudu ning ühingu raamatupidamist kasutatakse siis kõrvalametina. Sellised kõrvalameti pidajad kui ka iseseisvad raamatupidajad, kes tööaja suhtes kellegi korraldusele ega järelevalvele ei allu, peaksid Äride ja kontorite töökorralduse seaduse § 14 mõtte kohaselt kujutama endast töövõtjaid, kelle kohta Äride ja kontorite töökorralduse seaduse tööaja eeskirjad ei saa kohaldamisele tulla.

Pilk mööduvale ja saabuvale aastale

Erakordseis oludes toimuva aastavahetuse puhul pöördusime mõnede ühiskaubandustegelaste poole järgmiste küsimustega:

- Mida peate Eesti ühiskaubanduse tähtsamateks saavutusteks ja võitudeks 1939. aastal?
- Mida on praegune sõjaolukord (selle mõju majanduselule) ühiskaubandustegelastele seni õpetanud?
- Mis on ühiskaubanduse suurimaks ülesandeks 1940. aastal?

Allpool toome meile antud vastused.

J. PÖDRA, ETK juhatuse esimees.

Ühiskaubanduse organisatsioon on viimaste aastate kestel omandanud nii-võrd väljakujunenud ja stabiilse ilme, et selle arengus vaevalt võib eraldada jubeuslikke ootamatuid või varem mitte ettekatsetatud saavutusi.

Meie tabe on, et ühiskaubanduse areng kogu rindel ja kõikides astmetes sammuks võrdse järjekindlusega, ning sellisena ta ongi kujunenud möödaval aastal. Väljapaistvama momendina keskübisuse tegevuses võib tõsta esile A.-s. E. J. Johanson'i paberivabriku omandamist.

Sõda on kestnud veel üsna lühikest aega, et sellega kaasas käivatest üksikutest nähetest võiks tõmmata kindlloomulisi ja lõplikke järeldusi. Tegutsemise üldolukord muutub iga päevaga. Ühiskaubanduse sisemises elus ja organi-

satsioonilises osas on ilmnenud, et ka sõjaolukorras on kõik senised püstitatud juhtmõtted vajalikud, kohaldatavad ja õigustatud.

Ühiskaubanduse suurimaks ülesandeks on hoolitseda tarbijaskonna pideva varustamise eest kõikide esimesejärgu tarbekaupadega.

J. JAKOBSON, Pärnu M. Ü. juhataja.

Ühiskaubanduse tähtsamateks saavutusteks ja võitudeks pean ühiskaubandus-asutuste tegevuse võimsat tõusu ja ühisuste keskuse saavutusi omatööstuse alal. Eriti julgeks sammuks pean sissemurdmist võõrkapitali seni juurdepääsmatusse kindlusesse paberitööstuse ja paberikaubanduse alal A.-s. E. J. Johanson'i paberivabriku ostmise teel.

Praegune sõjaolukord on kaubandustegelastele õpetanud, et töös tuleb teostada kokkuboidu, omavahel tuleb ühte hoida ja suuremate tagajärgede saavutamiseks töös veel tihedamalt koondudes ühisuste kaubandusliku keskuse, ETK imber.

Suuremaks sooviks ühiskaubandusele ja ühiskaubandustegelastele on: süveneda tüie tõsidusega oma ülesannetesse ja rahva korraliku teenimisega olla abiks Vabariigi Valitsusele, et Eesti rahvas ja Eesti rahvamajandus võimalikult vähestest vapustustega saaks üle sõjaolukorra tõttu tekkida võivatest majanduslikkudest raskustest.

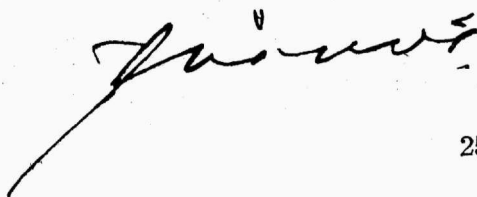
A. OINAS, T. Ü. „Oma“ juhatuse esimees.

Eesti ühiskaubanduse tähtsamaks saavutuseks pean peale ta üldise tõusu ühis-kaubanduses, seljatataguse — omatoodangu, omatööstuse laienemist. Silmapaistvamaks saavutiseks sel alal on Johanson'i paberivabriku omandamine ETK poolt.

Tallinna ühiskaubanduse seisukohalt oli lõppeval aastal silmapaistvamaks saavutuseks kohvik-söögisaal-baari avamine T.-ü. „Oma“ poolt.

Arvan, et sõjaolukorra mõjukamad õppetunnid on veel ees. Kuid seninegi lühike „õppeaeg“ peaks selgeks teinud olema tõsiasi, et rasketel aegadel vajab ühiskaubandus tugevat ja teovõimsat keskust nii kaupade sisseostude kui ka ühingute abistamise alal „nõu ja jõuga“. Ühingud ise vajavad aga reserve ja ettevaatlikku ning algatusvõimsat juhtimist, kus „silmad olgu ees ja taga“.

Ühiskaubanduse suurimaks ülesandeks oleks 1940. a.: „hoida end vee peal.“ Selleks — tugev keskus, millest oli jutt eespool, ja — hoolimata sõjast — sihikindel seljatataguse kõvendamine — omatoodangu, omatööstuse kujul, ning — ühinguid jalul hoida!

M. TRUUSÖÖT, Vilj. E. Põll. S. Kaub. Osak. juhataja.

Ühiskaubandusel tuleb eeloleval aastal kõigepealt meie riigi ja rahva huvides täielikult kasutada oma viimase aasta suurim saavutis omandatud paberivabriku näol. Edasi tuleb liikmetepere usalduse ja juurdekasvu, ostjaskonna poolehoiu, meeleolu, oma võimsuse ning tegevuse säilitamiseks kõik teha tarbeainete ja kaupade tootmiseks ning bankimiseks, samal ajal pakkudes tõsist kaasaabi eksporditavatele põllumajandus- ja tööstustoodetele kasulikkude väliturgude leidmisel, rahvamajanduse tasakaalu ja ostujõu tõhusaks alalhoidmiseks.

Samuti tuleb kõik teha, et säilitada oma kindlat majanduslikku seisukorda ja omakapitale, selleks pidevalt jälgides kulude-tulude vahekorra arenemist ja tasakaalu. Võimalikul tegevuse ja sissetulekute vähenemisel tuleb siiski võimalusi leida kõikide kogenud tublide tööjõudude ja tegelaste hoidmiseks ühiskaubanduses, et senised suured kulud ja investeerimised sel alal kaotsi ei läheks ja püsiks ühiskaubanduse elujõud ning aktiivsus.

A. LEPIK, V-Maarja T. U. juhatuse esimees.

Ühiskaubanduse tähtsamaks saavutuseks ja võiduks 1939. a. on Eesti paberituru ümberkorraldamine A.-s. E. J. Johanson'i paberivabriku omandamise kaudu ETK poolt. Samuti väärib tähelepanu kõigi seniste ühistegeliste omatööstuse harude süvendamine ja arendamine.

Praegune sõjalukord tõi kaasa importkaupade hinna kerkimisega elukalliduse tõusu ja tarbeainete osalise puudumise. Raske aeg näitab veelkord, kui tähtis on ühingutel reservide kogumine, kokkuboid ja võlgumüügi piiramine.

Peamisteks ülesanneteks 1940. a. oleks: võitlus elukallidusega, eriline omatööstuse rõhutamine, propaganda süvendamine ja liikmete kogumine ning kättevõidetud positsioonide kaitsmine.

A. MARDUS, T. U. „Tarbija“ juhatuse esimees.

Tallinna ühingud on 1939. a. oma tegevust ja ühiskaubanduse osatähtsust tõstnud mõnegi eeskujuliku kaupluse avamisega. Uudsenäo on mainimisväärne veel T.-ü. „Oma“ söögisaali avamine.

Ühingud on olnud suutelised oma ostjaid kaubaga varustama, tänu ETK-le, kui hästi organiseeritud keskusele.

Kaubaläbimüük langeb, kauba bankimises tekivad raskused, kulud suurenevad ja kapitalid vähenevad järjest tõusvate kaubabindade tagajärjel. Need nähted õpetavad ühingu tegelasile õigeaegselt valvel olema, et ei lastaks mööda juhusst lähikäigu tõstmiseks ja et oleks maksvuselt õiglane ja tasuv kalkulasioon.

Ühiskaubanduse ülesandeks 1940. a. peab olema vajalikkude kaupade leidmine ja müügil pidamine, eriti kodumaa saaduste alal.

Ühingute omavahelise võistluse ja arusaamatuste vältimiseks ja tegevuse ratsionaliseerimiseks on praegune aeg soodsaim paralleelühingute ühinemise küsimuste ülestõstmiseks ja ka teostamiseks.

P. SIMSON, Harju M. Ü. juhatusliige-ärijuht.

Ühiskaubandus oma kindla korraldusega ja pideva kontrolliga on suuren-
danud veelgi oma kaubanduslikku osatähtsust. Lõppeva aasta tasuvus on para-
nenud, mis omakord aitab ühiskaubandust jõuda paremale ja kindlamale seis-
kohale.

Sõjaolukord on mõjutanud normaalset tegevust teatud kaupade piiramise
tõttu, mis on õpetanud tegevust korraldama olukordade muutuste puhul. Peab
olema teadlik kaubaturu olukorras ja hoidma rabulikke töömeeleolu.

Järgneval aastal on ühiskaubanduse ülesandeks oma osatähtsust säilitada.
See on võimalik, kui hästi korraldatud juhtimise juures tegevustasuvust veelgi
tõsta, et kauba läbimüügi langemise korral oleks võimalik saada rabuldavaid
tulemusi.

A. JÕGI, Elva M. Ü. ärijuht.

Eesti ühiskaubandus jätkas 1939. a. jooksul peaaesjalikult varematel aastatel
avardatud tegevusväljade süvendamist ja läbitöötamist.

Võib ette näha, et sõjaolukorrast tingitud majanduselu häired ka ühiskauband-
dust edaspidi rohkem mõjutavad. Teatud importkaupadest võib tulla puudus.
Rahva ostujõud võib langeda ning väheneda läbimüügid. Võlgumüügid võivad
endisest suuremal määral ühinguile kahju tuua, kuna erakorralistel aegadel võl-
gade kättesaamine on raskem. Silmas pidades neid asjaolusid, tuleb edaspidi
vastavalt sellele ka ühingu tegevust korraldada.

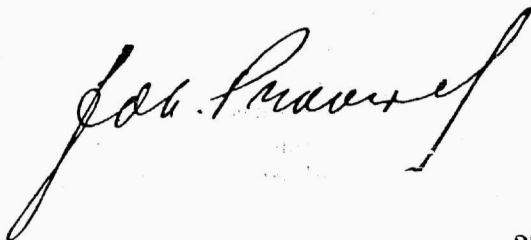

J. PROOVEL, Helme M. Ü. ärijuht.

Eesti ühiskaubanduse 1939. a. tähtsamaks saavutuseks pean: a) A.-s. E. J.
Johanson'i paberivabriku üleminekut ETK valdusesse; b) et ühiskauplustel jätkus
kiüllaldaselt kaupasad sõja algnädalail, et rabuldada elanikkonda esmajärguliste
tarbeainetega.

Praegune sõjaolukord on ühiskaubandustegelastele õpetanud: ära müü kaupa
„kergel käel“ võlgu! Ära osta kaupa jubuslikult kaubamuretsejalt.

Ühiskaubanduse 1940. a. suurimaks ülesandeks on „eksinud hingedele“ kõige
otstarbekamalt selgeks teha, kuivõrd tähtis on alati ühiskauplusest ostmine.

Meie erakordse aja ülesanded

ETK liikmete- ühingute piirkondlikud koosolekud

Novembrikuu teisel poolel peeti ETK harukontorite piirkondlikud koosolekud. Ühiskaubandustegelaste kokkutulekuil käsitleti põhjalikult meie majanduselu, eriti ühiskaubanduse päevaküsimusi. Koosolekud peeti: 16. novembril — Valgas, 18. novembril — Tartus, 20. novembril — Narvas, 22. novembril — Rakveres, 24. novembril — Kuressaares, 27. novembril — Viljandis, 29. novembril — Pärnus ja 30. novembril — Tallinnas.

Koosolekute päevakorras oli ülevaade ühiskaubandusest muutunud olukorras ja ühingute päevaküsimusi. Ülevaate andsid ETK juhatuse esimees J. Põdra (Tallinnas ja Tartus), juhataja A. Reintamm (Rakveres, Narvas ja Viljandis) ja juhataja J. Toots (Valgas, Kuressaares ja Pärnus). Ühiskaubanduse päevaküsimustest refereerisid ETK asejuhataja J. Varrangu — „Müügikerrast ja -tingimustest“ ja Nõuandeosakonna juhataja A. Udam — „Ühiskaubandusühingute majandamisest praegusel ajal“.

Kõikide referentide seisukohad leidsid elavat edasiarendamist läbirääkimistel.

Allpool toome kokkuvõtteid koosolekul peetud ettekandeist.

ÜHISKAUBANDUS MUUTUNUD OLUKORRAS

Möödunud kuude suured muudatused ei ole toimunud ühiskaubanduses endas, vaid tingimusi, milles ühiskaubandusel tuleb tegutseda. Ühiskaubanduse tööalustes, -korraldustes ja -põhimõtetes ei ole toimunud muudatusi. Meie organisatsioon võib pidada ausalt kinni varemini väljakujunenud põhimõttest, mis on kohaldatavad ka praegu.

Oleme seatud uute olukordade ja ülesannete ette. On muutunud kauba-
saamise allikad, veel enam aga kauba-
teed. Käskivaks päevaülesandeks on
siin varustada esimesejärgu tarbimis-
kaupadega meie tarbijaskonda. Selle

ülesandega on ühiskaubanduse aparaat seni tulnud hästi toime. Paljude kaupade saamine on muutunud märksa raskemaks ja aeglasemaks, kuid ei saa rääkida kaupade puudusest kui säärasest. Kogu maad on suudetud varustada. Mõnede ainete varustuskaartide süsteemi alusele seadmine on osutunud vajalikuks tarbeainete jaotuse õiglaseks korraldamiseks, mis täieliku vabamüügi korral ei oleks ostjaskonna psühholoogilise reaktsiooni tõttu enam toimunud.

Rahva varustamise korraldamises on valitsusvõimud kogu aeg pidanud kinni põhimõttest, et tarbijaskond saaks kaubad kätte seniste kanalite kaudu ja võimalikult seniste vajaduste piires. Selle

juhtmõtte vaimus töö kooskõlastamiseks on keskühisus andnud ühinguile pidevalt informatsiooni ja juhtnõore. Kaupu on viimaseil kuudel läinud tarbijaile isegi märksa rohkem kui eelmiste aastate vastavil kuudel. See võtab aluse tarbijaskonna võimalikelt etteheiteilt ühiskaubanduse organisatsiooni aadressil. Kui ladusas kaupade saamises on esinenud lünki ja puudusi, siis need on olnud tingitud olukorrast väljaspool meid.

Uhenduses varustamisega erakordsel ajal on jälle teravamalt kerkinud pävakorrale ainult liikmeskonna varustamise probleem, s. o. mõnel pool on kaalutud liikmete eelistamist ja müügi lõpetamist mitteliikmeile. See nõue ei näita end eriti praegu kuidagi elulisena. Ei leidu põhjusi, mis õigus-taks meie tagasitõmbumist maa varustamisest praeguses olukorras; ei saa sellest olla mingit kasu ei tarbijale ega rahvamajandusele.

Ühiskaubanduse aparati erakordseil aegadel võrdlevalt vaadeldes tuleb märkida, et see meie kogu varustusaparatis on olnud teguvõimas ja löögivalmis. Ühiskaubandus jõudis end olukorrale hästi ette valmistada. Ei ole meie organisatsioon praegusel kujul ju vana, seal töötab palju noort personali, mistõttu ei saagi nõuda kõikide takistuste ettenägelikkust ja sajabrot-sendilist ületamist. Kuid suure pingega ja osava ning kaine pilguga töötades ei ole jäänud püsima ainustki tõsist takistust, mis olenenuks näiteks keskühisuse teotsemisest. Päevade, isegi tundide jooksul on tulnud võtta otsustavaid seisukohti, teostada uusi korraldusi ning anda juhiseid.

Võime vaadata rahuldusega tööle

ühiskaubanduse organisatsioonilises osas. Kuid ka puhtkaubanduslikul alal on keskühisus püüdnud saavutada võimaluste maksimumi. Kui sõja algul mõnede ühingute varustamine mõningate kaupadega oli takistatud, siis ei saanud keskühisus siin parata. Kui ühing oli seni olnud erakaupmehe ostjaks, siis oli tal ka kaupade puuduse korral õigus nõuda, et varustamist jätkaks tema senine kaubamuretseja. Kuigi keskühisus ei ole kunagi kõrvalt ootudest teinud põhimõttelikku küsimust, ei saa need üksikud nõuda, et keskühisus peaks neid varustama siis suuremal määral, kui ka seniste alatiste ostjate varustamine nõuab piiramist. Tuleb ka keskühisusel endal varustuda sama põhimõtte kohaselt, isegi juhtudel, kui ta on lepingusõlmijaks mõnede esimese järgu tarbimiskaupade alal kogu maa varustamise ulatuses. Arusaadavalt tuleb siin osa lepingust anda erakaubandusele üle. Siingi on võetud aluseks varem, rahuajal, väljakujunenud osatähtsuste suhe üksikute kaupade alal. Seniste suuremate tellimiste hankimine on nõudnud keskühisuselt pidevalt oma esindajate läkitamist välismaadele. On käidud ja pikemat aega peatatud Skandinaavia riikides, Saksamaal ja Venemaal, et võimalikult kasutada ära kõik praegused kasinad kaubasaamise võimalused.

Võimalused kaupade saamiseks edaspidi ei ole praegu selged, küll aga ei ole kahtlust, et totaalne blokaad sõdivate riikide vahel ja sõja üldine areng väljavaateid halvendavad. Venemaalt saame seniseid kaupu ja neidki piiralt, uute kaubaliikide hankimine sealt on praegu peaaegu võimatu. Mis puutub hindadesse, siis on importkaupade

hinnatõusud kõikidele teada. Samal ajal on eksportkaupade hindade tõus suhteliselt hoopis väiksem.

Præguste hinnatõusude seismajäämine on väheusutav. Samuti võivad kaubašaamise võimalused muutuda veelgi kitsamaiks. Kuna võib oletada olukorra raskemaks muutumist umbes tuleva aasta keskpaigu, siis võib tekkida küsimus, kas ei tuleks nüüd ladusid täiendada pikemaks ajaks ette. Vastus on kindlasti eitav — me ei saa minna välja spekulatsiooni peale. Suuremate koguste lattu ahnitsemine tooks kaasa liig suure riisiko, teiseks ei ole see ka võimalik finantsiliselt.

Seniste suuremate kaubatellimiste kohta võiks märkida, et kõiki väetisaineid on keskühingul läinud korda varuda kogu kevadise hooaja nõudmise katteks. Lähema tuleviku vajaduste katteks on ostetud ka soola, petrooleumi ja rauda. Üldiselt peame piirduma edaspidi peamiselt toorainete impordiga, kõik võimalikud töötletud kaubad aga peavad tulema meie oma tööstuselt. See ei ole paratamatult vajalik mitte ainult meie välisvaluuta hoidmise pärast, vaid me peame hoidma tööstusettevõtteid tööl, et vältida töötaolu tekkimist ja koos sellega elatustaseme suuremat langust.

Ebakindel aeg ei võimalda anda garantiisid ühegi kauba õigeaegses kättesaamises ega hinnas. Hinnad on kaubeldud vastavate maade valuutas ja tihti kullahinna alusel, millest võib tekkida meil hindade kõikumisi. Seda asjaolu peavad ühingud arvestama ja — veel enam — tegema selgitustööd ka tarbijaskonnas ostude õigeaegsaks ja võimaluste piirides koheseks soorita-

miseks, ega jätma kõiki oste viimaseks (kunstväetised).

Erakordsed ostutingimused nõuavad juba aegsasti ettevalmistuste tegemist uute, järgmise hooaja, kaupade ostuks. Selleks peaksid ühingud hakkama vastu võtma eeltellimisi, et vajalike koguste kohta saada õigeaegselt ülevaadet ja tellitud koguste jaotamist teostada õiglaselt. Mõnede uute tellimiste vastuvõtmisel peame nõudma vekseid, et välismaale teha ettemakseid. Keskühisuse ressursid üksi ei suuda katta kogu ühingu vajadusi ettetellimistel, ega poleks see ka loomulik.

Kuigi lähem tulevik ei tööta olukorra paranemist, ei tohi meie ometi unustada, et elame siiski võrratult paremais tingimuses võrreldes sõdivate ja sõja all otseselt kannatanud riikidega. Karmi sõja paratamatus sunnib end arvestama ja leppima olukorraga, mis ei olene meist.

MÜÜGIKORRAST JA -TINGIMUSTEST

Erakorraliselt oludes tõusevad meie töö juures esile mitmesugused päevaküsimused, milliseid peame arutama üheskoos, et saavutada küsimuste lahendamiseks ühiseid seisukohti.

Meie töö peab alati arenema ühiste plaanide ja meetodite põhjal.

Meie poole on pöördutud paljude ühiskaupluste tegelaste poolt küsimustega ja on soovitud teateid, kuidas tuleks ostjaid teenida käesoleval erakorralisel ajal. Kas tuleks anda ühingu liikmeile mingisuguseid eesõigusi nende kaupade müügi juures, milliseid on raske saada või milliste kaupade tagavarad on piiratud. See küsimus ei ole

Kaameraga mööda ühiskauplusi:

Rakke Majandustühisuse Vägeva harukaupluse hoone

üles kerkinud mitte ainult meil, vaid ka Soome ühiskaubandustegelased on oma vastavais ajakirjades selle küsimuse kohta võtnud korduvalt sõna.

Paljud pooldavad oma liikmeile eesõiguste andmist raskeltsaadavate kaupade müümisel. Teised aga väidavad, et ühiskaubandus peab praegusel ajal seisma kogu rahva ja maa teenistuses ja teenima kõiki ostjaid ühtlaselt.

Ka meie ei saa asuda selles küsimuses teisele seisukohale. Meie ühiskaubandus peab seisma täies ulatuses riigi ja rahva teenistuses. Meie ei või kuidagi teha vahet liikmete ja alatiste ostjate teenimise juures, vaid see peab toimuma ühiseil aluseil. Vahet võiks teha võib-olla ainult juhuslike ostjate ja liikmete ning alatiste ostjate teenimise vahel. Siin tuleks jätta liikmeile ja alatistele ostjatele neid kaupu, milliste saamine raske, kuid seejuures tuleb toimida väga taktiliselt, et mitte esile kutsuda pahameeleavaldusi.

Mõnelt poolt on püütud väita, nagu ei oleks suutnud ühiskaubanduse keskus varustada ühinguid kõigi tarvisminevate kaupadega. On õige, et mõ-

nedest kaupadest on tulnud puudus, kuid see on olnud paratamatu ja üldine nähe.

ETK-s on olnud müügil kõige kõrgema seisundi juures ca 22.000 erikaubaartiklit. Nüüd puudub müügil ca 230 artiklit. Suhteliselt on puuduvate kaupade ulatus võrdlemisi väike. Nende hulgas on väga palju selliseid kaupu, milliseid ei saa arvata esmajärguliste tarbainete hulka.

Ekslik on arvamine, nagu oleks suutnud mõni teine firma ostjaid paremini kaupadega varustada. Erakaubanduse inimesed pole kunagi varem nii oht-rasti kasutanud meie abi, kui seda on tehtud nüüd paari kuu jooksul. Kui üldiselt turult puuduvate või piiratud arvu olevate kaupade saamine oleks olnud nii väga kerge, siis vaevalt need meile võõrad ostjad meie uksi oleksid tulnud kulutama.

Saame siin toimida ainult kindlate põhimõtete järgi. Meie varustame oma liikmeid ning alatisi ostjaid ja püüame neid teenida nii hästi kui olud meile seda vähegi võimaldavad.

Saatsime välja ankeetlehed, kus pa-

lusime ära märkida teatavate kaupade ostuhulgad eelmiste aastate vastavil kuudel. Ankeetlehe põhjal saadud andmete alusel püüame neid kaupu, milliste saamine raske või piiratud, jagada ühinguile nende eelmiste aastate ETK-st tehtud ostude alusel. See moodus peaks olema kõigile ühinguile vastuvõetav ja ka kõige õiglasem jagamise alus.

Kaubahindade teatamise korras on viimaste kuude jooksul olnud lahku minekuid endise hinnateatamise viisiga. Varem andsime regulaarselt hinnateateid kaubahindade muutuste korral. Nüüd on aga kaubahindade muutumine nii sagedane, et meie ei suuda kõige paremal tahtmisel välja saata regulaarseid hinnateateid. Anname välja hinnateateid endisel kujul nende kaupade kohta, milliste hinnad enamvähem stabiilsed, kuna hindades sageli kõikumate kaupade üle teatame igast muutusest oma harukontoreile, kust saab alatiselt teateid kõigi kaupade kohta.

Samuti võib saada alati igasuguseid teateid ETK müügiosakonnalt.

Nagu juba ETK juhataja poolt märgitud, on ka ETK müügitingimused tulnud võtta paratamatult ette teatavaid muudatusi. Meie võime teostada kaubamüüki ainult kohemakstava raha eest. Tegelikult töö juures ei ole see olnud kuigi segav. Meie märkisime ära ühingute võla saldo 1. sept. 1939. a. peale ja jälgisime, et see ei suureneks. Kauba müük ja raha maksmine toimus endisel kujul, kord saadi rohkem kaupa ja maksti vähem raha, teinekord toimus see jälle vastupidi. Kõnelmisi raha suhtes on olnud ainult nende ühingutega, kes püüdsid osta rohkem kaupu kui raha tasusid ja kelle saldo

1. sept. saldost suurenes. Loodame, et ühingud aru saavad praegusest olukorrast ja püüavad oma rahalisi vahetõrki korraldada selliselt, nagu eelpool selgitatud.

Kui olud peaksid muutuma veel raskemaks, siis võib ka meil tarvilikuks osutada krediitide kokkutõmbamine. Selles suunas peaksid ühingud tegema igatahes ettevalmistusi, et vältida riskusi, kui oleme tõesti sunnitud oma krediite kärpima.

Superfosfaat saabus varem aegadel laevadega Tallinna. Nüüd aga on meil Venemaaga sõlmitud superfosfaadi ostu kokkulepe, kust saame pea kogu tellimuse veereva koosseisuga — raudteega. Superfosfaati hakkab tulema üle piiri juba käesoleval kuul. Palume ühinguid võtta juba nüüd superfosfaati sisse ja selleks leida kohapeal vastavaid laoruume.

ÜHISKAUBANDUSÜHINGUTE MAJANDAMISEST PRAEGUSEL AJAL

Ühingute tegevuskapital koosneb suures osas võõrkapitalist. Kahe viimase aasta lõppbilansid näitavad, et ühingute üldisest tegevuskapitalist moodustavad omakapitalid $\frac{1}{4}$ ja võõrkapitalid $\frac{3}{4}$. Kuna aasta lõpuks tõmmatakse laoseisud kokku ja nõutakse suurem osa saadaolevaist võlgadest sisse ning tasutakse kohustusi, jooksvalt aga kasutatakse tegevuskapitali rohkem, mis tõstab võõrkapitalide osa, siis koosneb aasta kestel ühingute tegevuskapital $\frac{1}{5}$ omakapitalist ja $\frac{4}{5}$ võõrkapitalist. Võõrkapitalidena on ühinguil kasutada kohapealseid laene liikmeilt ja teistelt isikult, pangalaene ja kaubamuretsejate krediite. Ärevate ae-

Kaameraga mööda ühiskauplusi:

Laekvere Tarvitajate-
ühisuse „Talupoeg“
kauplusehoone

gade tõttu on osa kohapealseid laene, samuti ka pangalaene tõmmatud tagasi. Kaubaostudel nõutakse sularaha, mõnikord koguni ettemakseid, mistõttu ka keskühing on sunnitud piirama oma krediite ühinguile ja edaspidi nõudma rohkem sularaha-ostude tegemist. Seepärast on vajalik püüda tõmmata juurde uut kapitali ja korraldada olemasoleva tegevuskapitali kasutamist otstarbekalt.

Uut kapitali on võimalik saada juurde kohapealsete laenude näol. Paljud isikud on oma rahasummad võlgnikelt, pankadelt, ühinguilt ja mujalt kätte nõudnud. Kõiki neid summasid ei ole ära tarvitatud, vaid ollakse äraootaval seisukohal. On vaja aktiivsust, et tõmmata neist summadest üks osa laenukena ühinguisse. Laene tuleb püüda saada väiksemate summade viisi, kuid paljudelt isikuilt, siis jäävad nad püsima ühinguisse kauemaks.

Tegevuskapitali kasutamisel ei tohi lubada praegusel ajal võlgumüüki ega laoseisude kuhjumist mitteminevate kaupadega.

Kahjuks on veel paljudes ühinguisesgi lahtiseid võlgasid sisse nõudmata ja nõudeveksleid uuendatakse osalise

tasumisega. Ka on laoseisud tõusnud. Kui laoseisude tõus on tingitud esimese järgu tarbeainete ja mineva kauba tagavaradest ja ühingu rahaline seisukord ei kannata selle all, siis ei ole selles midagi halba. Kui aga ostetakse tagavaraks kaupa, mille minek kahtlane ja ühing ei suuda seetõttu tasuda korralikult oma kohustusi, siis võib tekkida tõsisid raskusi. Seepärast — kõik saadaolevad võlad sisse nõuda viivitusega ja osta ainult minevaid kaupu, peamiselt esimesejärgu tarbeaineid, nii et laoseisud sisaldaksid ainult vajalikke kaupu. Ühtlasi tuleb hoiduda suuremate summade investeerimistest ehitistesse ja kaupluste sisseseadeisse, kui ühingul puuduvad küllaldased omakapitalid ja vabad summad.

Käesoleva aasta tegevustulemused on olnud rahuldavad. Seepärast tuleb hoolitseda, et kõik kulud — palgad, ületunnitasud, üürid, intressid, küttepuid, remondid, ühistegelike ajakirjade tellimised ja muud, samuti kõik kahtlased võlad ja protestitud vekslid kantaks aastaaruande koostamisel käesoleva aasta kuludeks — kahjudeks. Kahtlaste võlgade ja protestitud vekslite osas tuleb jätta nõudeõigus üles ja jätkata

sissenõudmist ning laekuvad summad kanda tuleval aastal tuluks. Tuleb teha kõik, et bilansid oleksid raskele aastale vastu minnes terved.

1940. a. on karta suuremat tagasiminekut lähimüükides põhjusil, et

1) paljud kaubatarvitajad on soetanud tagavarasid,

2) sisseveetavate kaupade ja toorainete hindade tõus on väljaveetavate kaupade hinnatõusust suurem, mis nõrgendab üldist ostujõudu,

3) palkade tõusu ei ole ette näha vastavalt kaupade hinnatõusule,

4) toimub tõenäolikt töövõimaluste vähenemine tehastes toorainete puudusel,

5) kaubapuudus võtab edaspidi arvatavasti teravama kuju.

Neid asjaolusid tuleb võtta arvesse, eriti aga kaubapuudust. Ka siis, kui sõda peaks lõppema lähemal ajal, tuleb arvestada lähimüükide tagasiminekut, sest siis jäävad ostjad esialgul äraootavale seisukohale; hakatakse ootama kaupade hinnalangust ja ostetakse ainult hädavajalikke kaupu.

1940. a. eelarve koostamisel tuleb võtta arvatavaks lähimüügiks 60—75% käesoleva aasta lähimüügist; mitte rohkem. Seal, kus ostujõud peale eelpooltoodud asjaolude võib langeda veel mõnel muul põhjusel, näiteks viljaikalduse tõttu, tuleb võtta arvatav lähimüük veelgi madalam. Loomulikult tuleb vähendada ka kulusid niivõrd, kui võrd see vähegi võimalik. Äriruumide vabanemisel mitmete eraärrede tegevuse lõpetamise tõttu aastavahetusel paljudes kohtades on võimalik tingida alla üürisid. Oma ruumes tuleb teha hädavajalik remont veel käesoleval aastal ja

tuleva aasta eelarvet remondikuludega mitte koormata. Tegevuskapitali ostarbekas kasutamine peab võimaldama kokkuhoidu intresside arvel. Ka koosseisude ümberkorraldamine ja vajaduse korral vähendamine tuleb võtta kaalumisele.

Kuna elukalliduse tõusu tõttu ei ole palkade kärpimine mõeldav, siis ei saa kulude kokkutõmbamist läbi viia vajalikus ulatuses, vaid eelarvete tasakaalustamiseks tuleb tõsta tuluprotsenti lähimüügist. Muid võimalusi selleks ei jää. Üldiselt on meil olnud tulu- ja kuluprotsent naabermaadest ja eriti aga Öhtu-Euroopa maadest madalam.

Eelarved tulevad koostada detsembris, nii et alates 1. jaanuarist 1940. a. saaksid ühingud minna juba uuele eelarvele, eriti kulude osas, kuigi kinnitamine peakoosoleku poolt järgneb veidi hiljem. Ka tuleb aastaaruannete koostamisega rutata, et oleks võimalik pidada peakoosolekuid jaanuarikuu lõpul või hiljemalt veebruarikuus.

Eelarve täitmisel tuleb kaupade müügihinna määramisel pidada hinnakalkulatsiooni juures veel silmas, et: 1) kassaskontod ja erihinnaalandused on ära jäänud; 2) veokulud on osalt tõusnud; 3) maiustuste, moe- ja luksuskaupade müük, millelt varem teeniti rohkem ja kaeti seega võistlusartiklite müügi kahjud, jääb palju vähe- maks; 4) kauba nappuse tõttu jääb võistlus nõrgemaks ja ei ole vajadust müüa jooksvalt mõnda kaupa kahjuga. Seetõttu tuleb vastavalt parandada kõikide kaupade — ka esimese järgu tarbainete — juurdehindluse protsenti. Need kaubad muidugi, mille müügi- hinnad on kindlaks määratud Majandusministeeriumi poolt (suhkur, või,

Kaameraga mööda ühiskauplusi:

Pärnu Majanduse
Ühisuse Väandra
osakonna laod.

valgustuspetrooleum), tulevad müüa määratud hindadega.

Ühinguilt nõutakse kaupade müüki õiglaste hindadega. Õiglaste hinna moodustavad: esialgne, s. o. makstud hind, kauba kohaletoimetamise kulud, müügikulud (ärikulud) ja normaalne vahekasu.

Elarvete täitumist tuleb jälgida hooliga, koostades tulemusaruandeid iga veerandaasta möödumisel ja astudes

vajaduse korral kulude ja tulude tasakaalustamiseks uusi samme kuni mitte-tasuvate kaupluste sulgemiseni.

Kui ühingud ei suudaks kindlustada oma olemasolu ja püsivust, siis läheks lahti spekulatsioon ja liiakasuvõtmine, mille all kannataks tarbijaskond.

Seejärest tuleb korraldada ühingute majandamist nii, et nad säiliks ja suudaksid õiglaselt teenida rahvast nüüd ja ka edaspidi.

Ilmar Rebane
Õiguskantsleri nõunik

Ärikaastöölise töölepingutest

Ärikaastöölise teenistuslepingute küsimus osutub tegelikus elus võrdlemise raskeks ja keerukaks, kuigi ärikaastöölised kaubanduslikus ettevõttes evivad suurt tähtsust. Raskused olenevad oluliselt sellest, et veneaegne Kaubandusseadus, mille kehtivust Baltimail eitati, on meil siiski rakendamisele võetud (nn. usuaalse retseptiooni näol), kuigi Kaubandusseaduse vastavad artiklid (3—31) on vananenud, pärinedes osalt XVIII sajandist. Rohkete tühikute korral tulevad Kaubandusseaduse § 3 juhatusel ko-

haldamisele kaubanduslikud tavad ja Balti Eraseadus (BES). Nende normide kooskõlastamine ja rakendamine, vastavalt praegusaja nõuetele, ei ole sugugi kerge.

Ärikaastöölisestega üldiselt mõistetakse isikute kogumit, kes peremehe juhatusel oma tööjõu pühendab teatud ettevõttele. Ärikaastöölised jagunevad: 1) prokuristideks ja 2) sellideks (ärikaastööliseks kitsamas mõttes). Prokurist on eriline täisvolinik kaubanduslikus käibes. Selliks Kaubandusseaduse

§ 3 järgi nimetatakse igauht, kes juhib oma peremehe kaubanduslikku tegevust või täidab ta ülesandeid kindlaks määratud aja jooksul. Sellid jagunevad kahte liiki, 1) peasellid ja 2) peasellide abid ja muud äriteenijad. Jättes kõrvale prokuristide töölepingute küsimuse, vaatleme alamal ainult sellide töölepinguid sättivaid eeskirju.

Kuigi Kaubandusseadus tunneb kaht liiki selle, ei anna ta ometi nende mõistet ja ei käsitle ka erinevalt nende teenistuslepingute küsimust. Kaubandusseaduse § 5 toonitab vaid, et sellid täidavad vaid kaubanduslikke ülesandeid teenistuslepingu alusel ja seejuures, peremehe äranägemisel, varustatakse volituste ja usalduskirjadega (krediitkirjadega). Kaubandusõiguse teoorias leiab tunnustamist seisukoht, et sellide (peasellide) ja äriteenijate (peasellide abide) eraldamiseks on oluline küsimus, kas vastava teenija juures esineb vaid sisekõlgselli ja printsipaali (peremehe), või ka väliskõlgselli ja kolmandate isikute vahel. Kui esineb ka väliskõlg, s. t. juhul, kui vastav teenija on õigustatud sõlmima äritehinguid kolmandate isikutega peremehe nimel ja arvel, siis on tegemist sellidega (peasellidega), vastasel juhul on tegemist äriteenijatega (nt. kontoriteenijad, korrespondendid, raamatupidajad jne.). Esimesse liiki kuuluvad seevastu müüjad (kauba vahendajad ostjale) jne. Tegelikult ei ole sellel vaheleol erilist tähtsust ja ühe kui ka teise liigi kohta kehtivad samad teenistuslepinguid sättivad eeskirjad, muidugi sedavõrd, kui see olenevalt lepingu sisust ja iseloomust on mõeldav. Sellepärast on ka võimalik kõigi sellide

(ärikaastööliste kitsamas mõttes) teenistuslepingute kohta käivaid sätteid vaadata koos.

Selli ja printsipaali vahekorra või teenistuse sisekülje määrab teenistusleping.

Kuna Kaubandusseadus ei sisalda erilisi eeskirju lepingu sõlmimise kohta, siis tuleb asuda seisukohale, et leping on sõlmitud kokkuleppe saavutamiseks poolte vahel lepingu olulistest osades. Lepingu olulisteks osadeks aga tuleb lugeda 1) tehtavat tööd ja 2) selle eest saadavat tasu. On järelikult saavutatud kokkuleppe tehtavas töös ja selle eest saadavas tasus, tuleb lugeda ka leping sõlmituks. Puutuvalt lepingu vormi, sisaldab Kaubandusseadus (§§ 6 ja 7) sätte, et leping tuleb sõlmida kirjalikus vormis, nende sätete silmaspidamisel, mis on väljendatud notariaalseadustes (§ 10). Kaubandusseadus peab lepingu kirjalikkust isegi sedavõrd oluliseks (§ 7), et juhul, kui sellist kirjalikku lepingut pole sõlmitud, või kui selline kirjalik leping ongi sõlmitud, kuid selles pole ette nähtud tasu, mida sell on õigustatud saama, siis puudub sellel õigus seda tasu nõuda. Tuleb aga tähendada, et tegelik elu on ses küsimuses läinud teist teed. Üldiselt loetakse meil teenistuslepingud vormivabadeks lepinguteks (BES §§ 4172 jj.). BES § 4173 märkus 1 järgi BES teenistuslepingute kohta käivad sätted kehtivad ka majandusametnike, disponentide, raamatupidajate, äriteenijate jne. suhtes. BES-e põhjal teenistuja võib nõuda tasu, kuigi teenistustasu suuruses polnud kokku lepitud, kuid asjaolude kohaselt tuleb oletada, et tööd ei võinud oodata muidu, kui tasu eest, eriti kui see on teenis-

tuja kutseks. Sellasel juhul määrab kohus tasu oma õiglasel äranägemisel. Nagu sellest järgneb, tuleb juhul, kui puudub vastav kokkulepe, küsimus teenistuja tasu saamise üle lahendada igakord sõltuvalt sellest, kas võib konkreetsete asjaolude järgi eeldada, et poolte vahel on olnud vaikiv kokkulepe tasu üle, kas selles mõttes, et mõlemad pooled leppisid vaikivalt kokku, et vastav töö ei või jääda tasuta, või üks pool tegi tööd sellase selge lootusega tasule, et teisele poolele, kelle kasuks see töö tehti, kui ta ei soovinud selle eest tasuda, tuleb heita ette sisetundetust sellase töö tasuta vastuvõtus. Lõppeks on ju Kaubandusseaduse puhul meil tegemist ainult nn. usuaalse ratseptsiooniga. — Järelikult näib, nagu kokkulepe tasus ei tarvitsekski olla lepingu oluliseks osaks. — Igatahes aga osutub küsimus sellest, kas sellide leping peab olema tingimatult kirjalik ja kas sellest on neid tööd tasulisus, vaieldavaks. Seesuguste vaidluste vältimiseks on otstarbekohane lepingud vormistada kirjalikult ürikul. Meil kohtupraktis käesolevas küsimuses puudub.

Lepingu kestvus on poolte kokkuleppest ja see võib olla 1) tähtaajaline või 2) määramata, kuid teenistuslepingu kestvus võib järelduda ka 3) teenistusülesande loomusest või otstarbest. Viimasel juhul on tegemist kindla töö täitmise ajaks sõlmitud teenistuslepinguga. Tähtajaline või kindla töö täitmise ajaks sõlmitud teenistusleping lõpeb automaatselt tähtaja saabumise või töö sooritamise, mille täitmise ajaks leping sõlmitud (BES § 4186). Kui kindlaks tähtajaks sõlmitud teenistusleping tähtaja möödu-

misel mõlema poole teadmisel edasi kestab, siis tuleb eeldada, et teda on vaikivalt endiseks kestvuseks uuendatud. Oli aga leping mitme aasta tähtajaga, siis loetakse ta ainult üheks aastaks pikendatuks (BES § 4187). M ä ä r a m a t a a j a k s sõlmitud teenistusleping lõpeb ülesütlemise tähtaja möödumisel (BES § 4186). Ülesütlemise tähtaeg on kaubanduslikust tavast. Meil Börsikomitee tavade registrisse kantud teenistuslepingute ülesütlemise tava järgi kontori-teenijate teenistuslepingute lõpetamiseks on vaja ühekuulist ülesütlemist, kui palk makstakse kuu viisi. Kuigi sellide teenistuslepingute ülesütlemiseks pole Börsikomitee tavade registrisse kantud erilist tava, tuleb eeldada, et samane tava kehtib ka äriteenijate suhtes. Mõõdamines olgu tähendatud, et kõrgemal ja vastutaval kohal ametnike ja prokuristide kohta kehtib 3-kuuline ülesütlemise tähtaeg, juhtivatel kohtadel seisvate isikute ja osakonna juhataja kohta kehtib 3—6 kuuline tähtaeg, olenevalt volituse ulatusest ja kokkuleppe tingimustest. Suurtööstuliku või suurkaubandusliku asjaajaja direktori kohta kehtib 6-kuuline ülesütlemise-tähtaeg. Need ülesütlemise-tähtajad aga kehtivad muidugi ainult seesugusel korral kui on tegemist määramata ajaks sõlmitud teenistuslepingutega.

Kinni pidamata lepingu või ülesütlemise tähtajast võib tööandja ühekülgelt lõpetada teenistuslepingu teenistuja truudusetuse, jämeda süü või ebakõlbla käitumise korral, samuti juhul, kui teenistuja osutub võime tuks täitma endale võetud kohustusi ja lõppeks, kui ta toime paneb kriminaalkaristusega ähvardatava teo

(BES § 4188). Teenistuja on õigustatud ühekülselt taganema lepingust, kui teenistusandja, hoolimata korduvaist nõudmisist, viivitab palgamaksmisega. (BES § 4190). Leping ei purune aga peremehe surmaga ega tema tunnustamisega maksujouetuks.

Teenistuslepingu sisu määratleb selli ja teenistusandja vastastikuseid õigusi ja kohustusi niivõrd, kui need ei järeldu seadusest.

Selli õigused on: 1) õigus tasule (§ 6) ja 2) õigus tegutseda ettevõttes vastavalt sellile. Nende kõrval kaubandusõiguse teooria nimetab selli õigustena veel: 3) õigus õiglasele käitumisele ja 4) õigus saada teenistusest lahkumisel tunnistust selle kohta, et ta on korralikult oma teenistuskohuseid täitnud. Tasu suurus oleneb esijoonel kokkuleppes. Tasu võib esineda rahatasu või natuuratasu näol. Tasu sagedasemateks vormideks on ajapalk ja tükipalk. Ajapalk mõõhtub töötatud ajaühikute järgi, millele vastavalt eraldatakse tunni-, päeva-, nädala-, kuu- või aastapalka. Tükipalk mõõhtub tööjõudluse järgi ja kaubanduslikes käitises esineb vaid erandjuhtudel. Tasuna esineb ka protsent läbikäigust, protsent puhaskasust, protsent üksikult toimingult (provisjon) ja lõppeks kingitus (või gratifikatsioon). Tasuks saab aga lugeda ainult seesugust gratifikatsiooni, millele teenistujal teenistuslepingu, kokkuleppe või tööandja ühekülse lubaduse põhjal on nõudeõigus. Lõppeks 5) on sellil õigus tagasi saada kulusid. Kaubandusseaduse § 20 järgi kõik kulud, mis sell teeb oma kohuste täitmisel või antud ülesande sooritamisel, kantakse peremehe arvele, kuid sellil on keelatud teha liigseid kulusid. Sellepärast

kõik selli luksuskulud, samuti kulud, mis ei vasta selli seisukohale, jäävad peremehe arvele võtmata.

Selli õigustele vastavad tema kohustused. Selli kohustused on: 1) Sell on kohustatud täitma täpselt oma peremehe käske (§ 11); 2) pühendama ennast peremehe ettevõttele, mitte ajades võõraid asju, mitte võttes müügiks võõraid kaupu peremehe kirjaliku loata (§ 15) ja mitte kaubeldes peremehe nimel oma kaupadega (§ 16); 3) sell on kohustatud mitte kahjustama peremeest, vältides iga suguseid kahjusid (§ 17) ja mitte müües peremehe kirjaliku käsuta kaupa kahjuga alla talle määratud hinna, vastasel korral tasudes peremehe nõudmisel sellise kahju (§ 18); 4) sell on kohustatud olema aupaklik peremehe ja ta perekonnaliikmete vastu ning käitumises korralik (§ 11). Eeskirja, mis lubab selli käidelda koduse valjusega (§ 12), ei saa enam lugeda kehtivaks; 5) sell on kohustatud hoidma puhtust ja korda kaupluses ja kontoris, kokkuleppel sooritama ka muid töid kaupluses või majas (§ 13); 6) sell on kohustatud mitte tegema kahju peremehe krediidile. KrS § 512 järgi langeb karistuse alla kaubandusettevõttes teenistusesolev isik, kes süüdlane selles, et ta avaldas selle ettevõtte ärisaladuse, sihiga teha kahju ettevõtte peremehe krediidile või saada endale varanduslikku kasu; 7) lasub sellil aruandmise kohustus peremehele. Sell ei tohi võtta oma korraldusse peremehelt raha ega kaupa ilma allkirjata raamatus, samuti ei tohi anda peremehele midagi tagasi ilma allkirjata raamatus, et vältida vastasel juhul tekkida võivaid vaidlusi (§ 14). Sellid on kohustatud esi-

tama peremeestele nende nõudmisel vastavad aruanded, kuid iga aasta möödumisel nendega arved lõpetama kõigi kohta, mis neile aasta kestel usaldatud või nende sooritamisel olnud (§ 22). Sellest eeskirjast järel d ub igaaastane inventuuri vajadus.

Selli ja printsipaali vahelised nõudmised alluvad lühendatud a e g u m i s e l e . Lõpparvete tähtajaks peremeeste ja sellide vahel on üks aasta ja sellidel aruannete esitamiseks üks kuu pärast teenistusaja lõppu (§ 24). Kui lõpparvet ei peeta aasta kestel pärast teenistusaja lõppu, siis kaotavad mõlemad pooled nõudeõiguse nende vahel hiljem tekkida võivate vaidluste asjus (§ 26). Järelikult lõpparves vajavad vastastikused nõudmised fikseerimist. Peremees, kes ei pidanud selliga arvet sellile ülesandeks tehtud asjade sooritamise alal, samuti sell, kes ei sundinud selleks peremeest, kaotavad nõudeõiguse (§ 27). Kui sell ei nõua peremehelt teenitud raha, lastes mööda tähtajast ühe kuu, ilma et ta viibiks äraolekul, kaotab ta nõudeõiguse (§ 29). Kui sell aasta möödumisel ühe kuu kestel ei anna aru aasta kohta, evimata vabanduseks seaduslikke põhjusi (raske haigus, äraolek

peremehe käsul või valitsuse korraldusel), kannab ta vastutust (§ 25).

V ä l i s k ü l g v ö i s e l l i s u h t e d k o l m a n d a t e i s i k u t e g a k o r r a l d a t a k s e v o l i t u s e g a (§ 5). Volituse alusel sell sõlmib toiminguid peremehe nimel ja arvel. Vastavalt sellele peremees vastutab sellide tegevuse eest niivõrd, kui see teostatakse tema ülesandel, käsul, teadmisel või tahtel (§ 19). Kuid peremees ei kanna vastutust, kui sellid tema teadmise ja tahteta kauplevad keelatud või tollimaksu eest varjatud kaupadega (§ 21). Volituse kontrollimise raskuste vältimiseks usutakse ettevõtte ringkirju, kuulutusi ajalehtedes ja arvestatakse kogu ümbruskonda. Volitatuks eeldatakse isikut, kes äri huvides tegutseb ja kaupasid disponeerib.

Kaubanduse seadus räägib veel äriõpilastest ja alaealistest sellidest. Nendel puudub volitus. Nooremad kui 15 aastased ei vastuta üldse, üle 15 aastaste eest vastutavad isa või sugulased, kui need on vastutuse üle võtnud. Alaealiste käsituses ei või kaupa olla rohkem kui 30 krooni eest, vastasel korral pole peremehel õigus nõuda kahjutasu (§ 31).

E. Kindel

Kaubalao ja kalkulatsiooni kohandamine muutunud olukorrale

Puhkenud sõda on segi löönud senised normaalsed ja küllaldased kaubasaamise võimalused välismailt. Puutumata tagavarade arvel on seni suudetud ostjaskonda varustada mitmete esimesejärgu tarbeainetega en-

diste hindadega. Kuid osa kaupu, nagu kivisüsi, raud, rauatooted, sool jne. on turule jõudnud tunduvalt kõrgema hinnaga. See olukord koos mitmete teiste asjaoludega annab põhjust ostujõu languseks ja tarbimise piiramiseks.

Esijoones kustutab tarbija oma registrist need kaubad, milleta ta läbi saab, nagu igasugused moe- ja luksustarbed ning piirab esimesejärgu tarbeainete tarvitamist. Edasi, ta ei osta enam neid tarbeaineid, mida ta ise võib toota (kasvatada, valmistada). Või kui ta mõnda väliskaupa tarvitab aseainena sellepärast, et omatoodetud saadusi suuremal hulgal müüa, siis ostetava kauba kallinemisel loobub ta sellest ja tarvitab omatooteid (või — taimevõi). Need nähted vähendavad kaubandusliku ettevõtte kui vahendaja ülesandeid ja osatähtsust. Seepärast on vajalik, et lao koosseisud kohandataks muutunud olukorrale, s. o. vastavalt tarbijaskonna ostuvõimele ja nõudeile. Esimesejärgu tarbeainetega varustamine peab jääma sihiks, kuna muu kauba lattu võtmist tuleb piirata nii nagu piirab ostja oma tarbimist.

Peale hindadetõusu on paljude kaupade ostu- ja maksetingimused halvenenud. Kassaskonto ja hinnaalanduste norme on vähendatud või hoopis kustutatud, intressivaba päevade arvu on kärbitud, avatud krediite on tagasi nõutud ja tehinguid sooritatakse sularahas. On päris selge, et ühingud ei jõua ostutingimuste halvenemisega tekkinud hinnavahet oma kanda võtta, vaid see tuleb hinnale juurde kalkuleerida. Kuid sellest üksinda on vähe, peab teadlik olema, et hinna tõusmisel tõusevad ka teatavad kulud, nagu kapitaliintressid, kindlustuskulud, maksud, mis võetakse läbimüügil ja mõnel juhul ka palgad, kui need arvestatakse läbimüügi alusel. Peale eeltoodu ei tohi unustada veohindade kõrgenemist, eriti kui vedu toimub autoga. Benssiini ja määr-

deõlide hinnatõus teeb veo kuni 15 s. jooksvalt kilomeetrilt kallimaks, millele liitub nähe, et veokeid ei saa kasutada täie koormatusega, sest raskekaupadest on sageli puudus ja tarvitamise normeerimine piirab kaubamuretseja poolt väljaantavaid kvantumeid.

Antud olukord kohustab ka revideerimisele võtma nende kaubaartiklite kalkulatsiooni, mis ebaterve võistluse tõttu oli lubamatult alla surutud. Senine ostujõu kasvamine andis põhjust ühingute ladusid täiendada aeglaselt ringivate ja normaalse teenistusega kaupade alal, see võimaldas massartiklitega võistlust vastu võtta ja kaupu müüa ka 1—2% teenistusega. See võimetus näib edaspidises tegevuses ära langevat, kuna säärase madala teenistusega kaupade suhteline müük võrreldes muu kaubaga kindlasti tõuseb ja normaalse teenistusega kaupade müük kahaneb, mistõttu viimane ei ole enam suuteline hoidma üldist keskmist teenistusprotsenti normaalsena.

Ühinguis on kehtiv põhimõte ja kord, et üht-sama kaupa ei tohi olla kahe hinnaga. Seepärast tuleb uue kauba saamisel hinnata ümber ka endine tagavara ja müüki teostada päevahinnaga. Ei tarvitse ju olla see aeg kaugel, kui samal põhjusel tuleb ulatuslikke hinnaalandusi teha. Ärilistel kaalutlustel ja kiirete hinnamuudatuste tõttu ei anta jooksvalt teateid hindade liikumisest. See kohustab vastavaid ühingute äritegelasi hankima jooksvalt teateid turuolukorrast põhjalikumalt kui kunagi varem. Usaldusväärsemaks informatsiooni allikaks jääb muidugi keskühing.

ROOMSAID JÕULUSID TOOVAD OMATOOTED.

Nagu akna lööklause juba vihjab, on aknale pandud välja ainult omatööstustooted. Kuigi pildil kujutatud aknal on peamiselt maitseained, võib ka panna välja kaupu mitmekesisemas valikus, näiteks võib samale aknale panna ka koloniaalkaubad — kohvid, kakaod, samuti ka konserve. Tingimuseks jääb vaid, et kõik kindlasti oleksid o m a t o o t e d ja et kaubad oleksid hästi grupeeritud.

Pildiloleval aknal on tagasein valge, küljed helehallid ja aluspõhi ning alused sinised. Jõuluvana pea tagaseinal on lõigatud välja papist, kokku kleebitud värvilistest dekoratsioonipaberitest ja retušeeritud musta kriidiga.

Torukübar on punane, valge äärega, nagu roosa, tugeva retušeeringuga ja habe ja kulmud valged. Kui soovitakse, või kus puudub oskus jõuluvana näo viimistlemiseks, seal võib ajada läbi lihtsalt: lihtsates, vähestes joontes kujutada silmi, nina, suud ja viimistlemine ja detailne varjutamine jätta ära.

Tekstiplakat on keeratud paksust joonestuspaberist tumesinise kirjaga. Tähed tagaseinal on rohekassinised. Jõulumeeleolu täiendamiseks on aknale toodud originaalne, looduslik kuuseoks, kuhu võib kinnitada ka mõned jõuluküünlad. Hinnasedelid on valged, tumesiniste numbritega.

Käesolev aasta on peaaegu möödas ja muutunud olukord ei saa enam nõrgestavalt mõjuda ühingute käesoleva aasta ärilistele tulemustele.

Seda enam peab aga aasta lõpu kaotama tegevuse kohandamiseks muutunud olukorrale, et vältida üllatusi ja raskusi järgneval aastal.

Riidevärvidest ja värvimisest

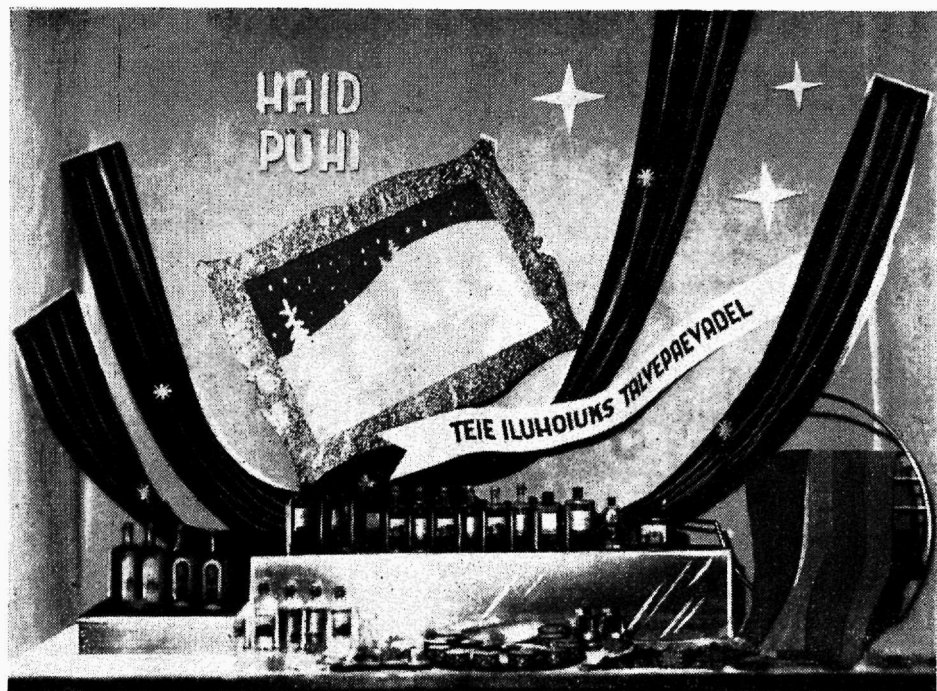
Aastatuhandeid on meie esiisade-
emade silmi hellitanud looduse vär-
vingute nüansid ja kooskõlad, kasva-
tades neis nn. värvimeelt ja ilutunnet,
milline pärandatult meidki ahvatleb
kaunistama ja ilustama oma kodu,
oma ümbrust, omi rõivaid jne. Peale
puhtesteetilise on säärasel kaunistamisel-
ilustamisel ka praktilinegi täht-
sus, kuna teatavasti meeldiva, kauni
esemega paremini käitutakse, mispä-
rast nende esemete iga on tunduvalt
pikem. See kehtib eriti riiete suhtes.
Sellest siis tulebki, et peame riiete
värvi sel määral tähtsaks, et vaevalt
kunagi ostame või valmistame neid
ebameeldiva värvinguga. Kahjuks pole
aga suur hulk riidevärve küllalt püsi-
vad, mille tagajärjel ollakse sunnitud
riideid ümber värvima või nende tar-
vitamisest enneaegselt loobuma.

Tavaliselt on riidevärvi püsimatuse
põhjuseks värvi nõrk pleekimis- ja
pesukindlus, milliste omaduste kind-
lakstegemine on seepärast nii riide
kui ka värvi ostmisel tähtis. Kahjuks
on see aga üsna keeruline ja tülikas.
Nii näiteks tuleks riidevärvi pleeki-
miskindluse määramiseks selle vär-
viga värvida tükk riiet ning seda siis
kõrvuti päikese käes pleegitada tun-
tud pleekimiskindlusega riidevärvi-
proovidega (kattes igast riideproo-
vist osa kinni, et oleks pärast võima-
lik pleegitud värvingut võrrelda pleeki-
matuga). Sääraste pleegitamiskat-
sete tagajärgede kergemaks hindami-
seks on kokku seatud eriline 8-st mit-
mesuguse pleekimiskindlusega värvi-
ga värvitud riidest koosnev skaala.

Kõige nõrgema pleekimiskindlusega
riie märgitakse seejuures 1-ga ja kõi-
ge parema pleekimiskindlusega riie
8-ga. Katsel määratakse siis, millise
skaalariide pleekimiskindlusega meie
poolt värvitud riide pleekimiskindlus
ühtub. Katse tegelikul teostamisel ük-
sikute skaalariiete pleekimist jälgi-
des märkaksime, et riie nr. 1 juba
paari päeva kestel päikese käes tund-
matuseni pleegib, et riide nr. 2 korral
sama efekti saavutamiseks kulub nä-
dal aega, nr. 3 korral umbes kuu aega,
nr. 4 korral ligikaudu 2 kuud jne.

Kuna nende aegaviitvate katsete te-
gemiseks tavaliselt võimalusi pole,
oleks eriti riidevärvide tarvitajail hä-
davajalik teada ostetava värvi pleeki-
miskindlust. Pakenditel aga puuduvad
sellekohased andmed. Vastavate kat-
sete korraldamisel selgus, et müü-
gilolevate tavaliste „poolvillavärvide“
pleekimiskindlus kõigub 2 ja 4 vahel.
Pole kahtlust, et paljudel juhtudel see
pleekimiskindlus on liiga nõrk. Sama
maksab ka „poolvillavärvide“ pesu-
kindluse suhtes, kuna nendega värvi-
tud esemed pesemisel tihti kergesti an-
navad värvi välja.

Et nõudlikumaid tarvitajaid riide-
värvi kvaliteedi alal rahuldada, laskis
o.-ü. „Orto“ möödunud suvel müügile
oma nn. pleekimis- ja pesukindlad
värvid, milliste pleekimiskindlus kat-
setamisel osutus 5-st kuni 7-ni. Ka
on need värvid praktiliselt pesukind-
lad. Värvida saab nendega aga ainult
villaseid ja loomulikult ka siidist ese-
meid, kuna need värvid üldse ei värvi
puuvilla-, lina- ja kunstiidi-kiudusid.

RIIDE- JA KOSMEETIKAKAUPU.

Pildil toodud vaateaken on mõeldud niihästi jõulupühiks kui ka talvepäevadeks. Jõulupühade möödumisel, samuti ka juhul, kui tahetakse selle muster-akna järgi dekoreerida hiljem, südatalvel, siis tarvitseb ainult eemaldada või jätta ära jõulusid meenutavad osad: tekst „Häid pühi“ ja jõulutähed üleval, ning aken on kõigiti sobiv talveks.

Vaateakna tagasein ja küljed on kaetud helehalli dekoratsioonpaberiga. Aluspõhi on valge. Nii helehall kui ka valge on väga neutraalsed värvid, sealjuures oma heleduse, puhtuse ja pehmusega talvist meeleolu loovad. Aluskastid on mõlemad pealt kaetud helepunase dekoratsioonpaberiga, külgedelt hõbedase metallpaberiga (selle asemel võib kasutada hõbedavärvilist tinapaberit, kuna metallpaber on kallim).

Pilgupidajaks on „pilt“, mille raam on lõigatud välja tugevast papist ja kaetud kortsutatud kullavärvilise tinapaberiga. Taevas pildil on tumesinine kollaste tähtedega, maa on hall ja kuused valged (kõik need on vastava-värvilistest dekoratsioonpaberist lõigatud välja ja kleebitud nurgaga vastu tagaseina, alumine osa aga hoidub seinast ettepoole).

Tekst „Häid pühi“ on välja lõigatud kullavärvilisest plakatkartongist ja tähed jäävad aluspinnast kõrgemale. Jõulutähed on valged; samuti valge on pikk tekstilint „Teie iluhoiuks talvepäevadel“. Kiri lindil on punane. Sukad paremal on metall tellingul, puudrikarbid ees keskel on ringikujuliselt laotud helepunasele kettele aluspõhjal. Hinnasedelid on valged, kujutades stiliseeritud lumeräitsakaid.

Nende värvide tarvitamisel on seni saadud häid tulemusi, kuid on juhtunud ka mõned ebaõnnestumised, kui

nende värvidega on värvitud raudkatteldes. Eeskirjade kohaselt nende värvidega värvimisel tuleb värvilahusele

NEED KAUBAD TOOVAD JÕULUD TEIE PÜHADELAUALE.

Nagu riideaken, nii ka seegi aken oma dekoratiivselt üldilmelt on selline, et see sobib nii jõuluaknaks, kuid on ka kohane veel pühade järelpäevadeks ja isegi hiljemaks, südatalveks, kui soovitakse aken dekoreerida toidukaupadega. Selleks tarvitseb ainult eemaldada tekstiilit ja asendada see uue kohase lausega.

Vaateaken on üleni kaetud helehalli dekoratsioonpaberiga, nii tagasein, küljed kui ka aluspõhi. Ainult kastalused on valged. Kaubad on kõik asetatud valgetele email-alusvaagnatele.

Kuused tagaseinal on valged. Soovitav on need lõigata enne välja papist ja katta siis valge dekoratsioonpaberiga. „Lumesadu“ on loodud väikeste vatitükikeste (võib olla ka ligniin) kinnitamisega tagaseinale. Kui tahetakse lund kujutada veelgi loomulikumalt ja rikkalikumalt, siis riputatatagu vaateakna laest alla korrapäratult asetatud niidid, kuhu külge kinnitada vati või ligniini tükikesed. Tekstilindiks võetagu papp ning katta see valge dekoratsioonpaberiga. Lindi murdenurgad (tumedad) võib katta tumesinise või ka punasega. Tekst „Need kaubad toovad jõulud Teie pühadelauale“ võib olla kas välja lõigatud, tumesiniste tähtedega või jämeda „Redis“ või ka „Ato“ sulega kirjutatud musta plakatkirjaga.

Hinnasedelid on valged, hästi silmatorkavad.

lisada äädikahapet. Kuna äädikahape kergesti rauda, söövitab ja kuna tekkiv äädikahapu raud värvimisprotsessi takistab, värvi lahusest välja sadestades, siis on loomulik, et raudkatlas värvimisel nende värvidega soovitud nüansi ei saavutata. Seejärest tuleb „Orto“ pleekimis- ja pesu-

kindlate värvide kasutamisel värvida alumiiniumist või vasest katlas või vastavas emailitud nõus.

Värvide pleekimis- ja pesukindlus oleneb aga loomulikult ka värvimise õigest teostamisest.

Kõige suurem viga, mida värvimisel tehakse, on värvimiseks mitte kül-

lalt puhta riide kasutamine. Kui pea-me silmas kiudainete värvimisel, et värvilahus värvitavaid kiudusid täielikult märgaks ja et näiteks õli või teiste mustustega läbiimbunud kiudude korral märgumine on takistatud, siis on arusaadav, et sääraste eba-puhtate kiudude värvimisel lapilisus ja tavalisest nõrgema pleekimis- ja pesukindlusega värving resulteerub.

Eriti raskesti patustatakse värvitava riide puhastamisel tavaliselt maal. Põhjuseks on asjaolu, et maal villaveskitelt nõutakse villade ümbertöötamisel samapalju materjali tagasi nagu villu ümbertöötamiseks toodi. Kuna ümbertöötamisel aga vil-lades leiduvast mustusest suurem osa välja langeb, pole see teisiti võimalik, kui raskendavate ainete juurdelisamisel, milleks tarvitatakse värtnaõli. Värtnaõli on aga lõngast-riidest väga raskesti väljapestav, olles see-juures villakiududesse imbunult sil-male nähtamatu. Sellest siis tulevadki eriti omakoetud riiete värvimisel äpardused. Äparduste ärahoidmiseks oleks tarvilik maaperenaiste keskel selgitustöö tegemine, et nad villaves-kitelt võimatut ei nõuaks, mis võimal-daks villaveskitel värtnaõli tarvitami-sest loobuda. On aga värtnaõli korra värvitavas esemes, tuleb eset enne värvimist pesta senikaua kuni seep riidel kergesti vahutama hakkab, mis riide puhtust tõestab.

Teine suurem viga, mida värvimisel tehakse, on riide segamisel värvilahu-sesse küllaldase tähelepanu puudu-mine. Selle tagajärjel värvitava riide üksikud osad satuvad pikemaks ajaks vastu katelt, kus kõrgema tempera-tuuri tagajärjel värvumine tugeva-mini toimub, tekitades lapilisust. La-

pilisuste ärahoidmiseks oleks muidugi soovitatav värvimiseks tarvitada katelt, millel oleks sees auguline valepõhi, mis takistaks värvitava eseme kokkupuu-tumist otseselt kuumade katlaseintega. Sellise katla puudumisel aga tuleb kogu värvimise kestel värvitavat eset hoolikalt katlas ringi pöörata.

Lõpuks tuleb märkida, et ühtlase värvingu tekitamiseks ka igal üksikul riidevärvil on suurem või vähem kal-duvus, millist omadust värvi egalisee-rumisvõimeks kutsutakse. Ka selle omaduse poolest ületavad „Orto“ pleekimis- ja pesukindlad värvid tunduvalt tavalised „poolvilla“ värvid, võimal-dades ka tavalise lihtsa värvimisviisi-ga täiesti ühtlasi värvinguid.

Kas teate...

1. Mis vahe on „Platt“ ja „Kosmos“ lambitüüpidel?
2. Millised on lambikupli mõõdud?
3. Milline peab olema eksportõunte minimaalsuurus?
4. Mis on seemne külviväärtus?
5. Kui suur on eksportõunte maht ja mida peab olema märgitud kastidel?
6. Kui paks on 12-naelaline plekk?
7. Kui pikad on reeterase latid?
8. Mis vahe on sepa- ja kivilõhkumise haamreil?
9. Milliseid nõutavate viilide profiile tunnete?
10. Milline on parim kirjutuspaberi sort?
11. Mida tähendab nr. tahvelpapi juures, näiteks nr. 80?
12. Millised erinevused on vedruakkel võrreldes kultivaatoriga?
13. Mis vahe ja paremused on jalgratta pöidade inglise ja saksa mudelitel?
14. Kuidas on galvaniseeritud ETK jalgrataste haljasosad?

(Vastused vt. lk. 293).

Jõuluplakat ühiskauplustele

Võib panna tähele, et paljude meie ühiskaupluste vaateakende nõrgemaks küljeks on pilgupüüdja küsimus. Sageli, kui neid valmistavad müügitegelased ise, on need tehniliselt ebarahuldavad ja isegi maitsetelt soovidajätavad. Paljudes kohtades puudub see ütlemlata suure väärtusega magneet vaateaknal üldse. Otsides siin põhjust, nähtub, et meie vaateakende pilgupüüdjate mitterahuldav tase sõltub eeskätt aja kui ka oskuse puudusest. Sellega arvestades ja vastu tulles ühingu gute müügitegelastele nende töövaeva kergendamiseks ja vähendamiseks kibedal jõulueelsel hooajal, laskis ETK trükikida jõuluplakatid — affišid, millised on sobivad pilgupüüdjad pühade vaateaknale (vt. pildid).

Plakatid tuleb vaateaknale asetamiseks kindlasti kleepida papile, aga mitte kinditada näotult õhukesena rõhknaelte või nõõpnõeltega lihtsalt tagaseinale! Plakat-affiši suurus on 70×100 sm.

1. Põhivärviks on tumesinine. Aken, tähed ja küünlaleegi seesmine sõõr on helekollased. Kuuseoks ja läbi akna paistev kuusk on rohelised. Tekstilint, küünal ja jääpurikad akna peal on valged. Tekst „Rõõmsaid pühi“ ja küünlaleegi väline sõõr on punased.

2. ETK kohvi plakat vaateakende ja võimalusel ka siseruumide dekoreerimiseks. Valmistatud neljavärvi trükis. Saadaval paberil ja papil. Suurus 70×100 sm.

Jõuluplakatite tellimised palutakse saata aegsasti ETK sekretariaati, Narva maantee 27.

Kuna selliste plakatite valmistamine on seotud küllaltki suurte kuludega, siis tuleb ühinguil tasuda plakati tegelik trükimiskulu — à 35 senti paberil ja 50 senti papil.

Jõuluplakat pühadeaknal

Ülaloodud pildil on näidatud jõuluplakat, kasutatuna tegelikult vaateaknal. Olgu see näiteks ühest võimalusest, milliste kaupade juurde sobib see plakat. Endastmõistetavalt on võimalusi palju rohkem, ent tuleb siiski valida kaupu, millistega see „läheb“ ja millistega mitte. Toodud aknal on pea eranditult pandud välja omatooted: kohvid, teed, kakaod mitmes erivalikus, peale selle veinid, jahu, maitseained. Mitte-omatoodetest on väljas ainult šokolaad.

Väga sobiv on see jõuluplakat aga ka aknal, kuhu on välja pandud toidukaupade: sink, vorstid, juust, või, konservid, samuti ka peenkeemia- ja kosmeetika-kaupade või riide- ja pudukaupade aknal. On loomulik, et siis muutub ka akna üldilme ja pilt, on erinevad tagaseinad, alu-

sed ja kauba asetus. Pildil kujutatud vaateakna tagasein on kaetud valge dekoratsioonipaberiga, küljed ja aluspõhi helehalliga. Astmelised kastalused on pealt kaetud valge dekoratsioonipaberiga, küljelt tumesinisega. Jõulutähed on mõeldud tumesinistena. Kaarjas joontevahe on mõeldud täiendava teksti lindina. See võib olla kas paberist välja lõigatud kaar, mis kaetud mõne värvilise dekoratsioonipaberiga, millele kleebitud tähed, või on teksti tähed lõigatud välja näit. tumesinisest või jälle punasest plakatkartongist ning nõõpnõeltega kinnitatud kaarekujuliselt tagaseinale, nii et tähed jääksid kõrgemale kinnituspinnast. Tekstis võiks olla näit.: „soovib... ühiskauplus“ (majandusühing jne.).

Kartulite saak ja kaubanduslik liigitus

Kartul on kujunenud tähtsaks kultuuriks meie põllumajapidamistes, andes paljudes viljeldusraioonides suure osa talude rahalisist sissetulekuist.

Põhja-Eestis on kujunenud kartulikasvatuse talumajapidamistest osatähtsusest suuremaks kui Lõuna-Eestis ja riigi keskmiselt.

Kartulisaaki hinnatakse meil viimase 10 aasta andmeil keskmiselt 9 miljonile kvintalile aastas. Käesoleva aasta kartulisaak hinnati ikalduse tõttu 8,6 miljonile kvintalile, mis on vähem eelmise aasta kartulisaagist ca 13% ja viimase 10 aasta keskmisest ca 4%.

Kuidas leiab meie kartulisaak kasutamist, peaks pakkuma huvi ühiskaubandustegelastele, mis põhjustab selle küsimuse lähemat vaatlust. Vastavaist statistilisist kokkuvõttest selgub, et viimasel 5 aastal on leidnud kartulisaak kasutamist:

		Kogu- saagist
Väljaveoks ..	16.700 tonni	— 1,7%
Piiritus- tööstusele ..	45.432 „	— 4,7%
Tärklis- tööstusele ..	15.200 „	— 1,6%
Seemneks ...	228.700 „	— 23,9%
Inimtoiduks .	223.240 „	— 23,2%
Loomasöödaks	342.380 „	— 35,7%
Hoiu kadu ...	88.000 „	— 9,2%

Kokku 959.652 tonni — 100%

Arvestades kartulitonna hinnaks 30 krooni, s. o. 3 senti kg, tõuseb kaubanduslikult liikvel olevate kartulite iga-

aastane rahaline väärtus ca 4,5 milj. kroonile. Kartulikasvatatajail on võimalusi realiseerida enamik kartuleid tärklis- ja piiritusvabrikuisse otseselt, kuid siiski veetakse kartuleid rohkesti P.-Eestist Kesk-Eesti piiritusvabrikuisse.

Kartulikaubanduse alal on võimalus kohalikel tarvitajate- ja majandusühinguil kartulikasvatamise raioonides kaasa töötada, mitmekesistades nii oma tegevust ja aidates kaasa oma ümbruskonnas selle kaubaartikli realiseerimisel ja hinnataseme hoidmisel.

Kartulikaubanduses on olulise tähtsusega selle kauba kvaliteedi tundmine, et hinnata kokkuostul õieti kauba mihusu turunõuete kohaselt. Pealiskaudse vaatluse järgi tundub, et kartuli mihusu hindamine ei nõua suuremat vilumust, kuid tegelikult on siin olukord teissugune, sest kartulimugulad oma sisult ja välimuselt tihti ei vasta turunõudeile ja keskladudes ning müügi-kohtades langeb suur protsent kaupa praagi hulka, mille hind on madal.

Eriti kahjulikuks osutub kartulite hulgas kõrge praagi protsent selle poolest, et vedu kartulikasvatamise raioonidest toimub raudteel Tallinna, kus asuvad eksportööride kesklaod.

Kauba eest õiglase hinna maksmiseks ja normaalse teenistuse kindlustamiseks peaks igal kartulikaubandusega tegelejal olema teada kartulite kaubanduslik liigitus.

Kartulite kaubanduslik liigitus on avaldatud Kartulite väljaveo kontrollmääruses (RT nr. 55 — 1939. a.). Selle

seaduse alusel väljaveetavad kartulid jaotatakse kolme tarvitusliiki:

- A — söögikartulid,
- B — seemnekartulid,
- C — tööstuskartulid.

Alljärgnevalt vaatleme kartulite juures sagedamini esinevaid vigu, millele tundmine on aluseks kartuli mi-huse hindamisel.

Järgnevalt kirjeldan peajasjalikult söögikartulite mihuslisi nõudeid, märkides ära tähtsamad kartulite vead.

1. Söögikartulite kokkuostul tulevad hoida eraldi pikerguse-kujulised kartulid ümmargustest. Mitte üksinda sellepärast, et eksportmäärused näevad ette selle nõude, vaid ka siseturul müü-giks ei ole niisugused segakujulised kartulid sobivad. Pikergustel ja üm-margustel kartulitel on lahkuminevad omadused nii maitsetl kui ka keet-misel.

2. Suuruselt on eksport-söögikartu-lite minimaal-läbimõõduks 45 mm. Seda mõõtmist toimetatakse kartuli-mugula laiemast läbimõõdust. Seemne-kartulite juures enamõutud kaup on mugul raskusega 40—100 g.

3. Lõhkikasvanud ja lisakasvudega mugulaid ei või esineda eksportkauba hulgas üle 2%.

4. Mehaanilised vigastused on kah-julikud, vähendades kauba säilivust. Seda liiki vigastusi tekib kartulite võt-misel ja vedudel ning nende vigastuste põhjustajaks on vagunisse laadimisel ja lossimisel saabastega kartulitel käi-mine.

5. Igasugune mugula mädanik ei ole lubatud. Eriti nõuab tähelepanu kauba hindamisel kuiv mädanik, mis ei ole pealiskaudsel vaatlusel märgatav. Tu-leb ilmsiks hoiruumides (mugula

pind mädaniku kohal on vähe sisse lan-genud).

6. Kärna haigus. Tavaline kärn esineb kartuli mugulatel kobralise pinnaga laikudena. Ekspordiks võib neid esineda kuni 3% kogu mu-gulate kaalust, kuid seda tuleb mõista nii, et kärnast tabatud pind ei või tõus-ta üle 10% ühelgi mugulal.

Peale tavalise kärna esineb veel kar-tulimugulatel must kärn, mis asetseb kleepunult kartuli koorel mügaratena ja pealiskaudne vaatlus annab mulje, nagu oleks muld kleepunud kartuli-koorele. Pestes säärast mugulat veega, muutuvad kõnesolevad mügarad must-taks. Must kärn kandub edasi uue löi-kuse mugulatele, kui selliseid kartu-leid seemneks kasutatakse. Tavalise kärna esinemist põhjustavad mulla omadused ja see ei ole nakatav.

Must kärn ei või esineda seemnekar-tulite hulgas, kuna tavalise kärna esi-nemine vähendab jälle söögikartulite väärtust.

7. Ussidest vigastatud mugulad. Siin esinevad traatusside vigastused, mis peenikeste käikudena on aetud mugulasse.

Teise kahjuri vigastusena esineb kar-tulite juures rukkiussi vigastus. Need augud on laiemad, ei lähe nii sügavale kui traatussi käigud. Ussi vigastusi võib eksportkartuli mugulal esineda mitte üle kahe, kusjuures on nõudeks, et käigu põhi oleks näha ja ei ulataks üle ½ sm. sügavuselt mugulasse.

8. Kül mavigastused on kahjulikud ja neid on raske tunda, kui kartul on saanud külma vähe ja ei ole vahepeal üles sulanud. Selle kontrollimiseks tuleks kahtluse korral mõned mugulad viia sooja. Külmanud mugulad muutu-vad siis pehmeks, kuid vähese külma-

mise korral külmanud mugula koor kahelt poolt sõrmedega kokku pigistades kiprub peenikeste voltidena. Ka võib tunda külmavigastust küünega mugulasse pigistades. Terve kartuli korral kuuleb raksumist, kuna külmanud mugulal küün läheb mugulasse raksumata.

Ei või esineda kokku punkt 5. veaga üle 1%.

9. Närbunud ja roheliste laikudega mugulad. Närbumine esineb mugulatel, kui kartuleid hoi-

takse soojas ja tuult läbilaskvas ruumis. Rohelised laigud ilmuvad, kui mugulad on saanud päikesevalgust. See viga söögikartulitele ei sobi.

Nende vigadega kaasas käib ka mugulate kibe maitse.

10. Kartulite mihust vähendab ka see, kui mugulad on mullased, mida ei või esineda üle 1%.

Loetletud kartulimugulate vigu kokku võib esineda eksportkartulitel kuni 6% ja siseturu söögikartulitel ei võiks tõusta see protsent üle 10-ne.

J. Jaanre

Aastaaruanne loetavamaks!

Aruanne propagandavahendina

Iga teadlik ühingu liige-kaasomanik on huvitatud oma ühissetevõtte seisukorrast ja tegevuse tulemustest. See võimaldab liikmeil hinnata oma seisukohta ühingu ja vajaduse korral teha selgitustööd ühissetevõtte kasuks.

Kõige parema ülevaate annab ühingu tööst ja tegevusest aastaaruanne. Sellepärast tuleks igal ühingul saata aastavahetusel oma liikmeile aastaaruanne ja see koostada kõigile arusaadaval ning loetaval kujul. Kooperatiivühingute ja nende liitude seaduse järgi on aastaaruannete koostamiseks üles seatud järgmised nõuded: „ühingu juhatus on kohustatud nelja kuu jooksul pärast põhikirjas määratud äriaasta lõppu kokku kutsuma aastapeakoosoleku juhatare poolt koostatud aastaaruande läbivaatamiseks ja kinnitamiseks. Aruanne peab sisaldama kõiki tarvilikke andmeid ühingu tegevuse üle ja eriti: äriseisu ning kulude-tulude arve, kui ka tea-

teid liikmete arvu muudatuste üle ja ühingu peale langevate üldiste kohustuste summa, kui ühing on asutatud piiratud vastutusega.“ Samasugused nõuded on aastaaruannete koostamiseks ette nähtud ka tarvitajateühingute normaalpõhikirjas, kus lisaks seaduse eeskirjadele nõutakse veel kõigi arvete üldist läbikäiku ja ülejäägi jaotamise kava. Nende eeskirjade kohaselt on keskühingu poolt koostatud aruande planketid, missuguste juures on ühtlasi arvestatud vastavate ametasutuste erinõudeid. Säärasel kujul annavad aruanded hea ülevaate ühingu tegevusest ja võimaldavad ühtlase esitamise juures teha tarvilikke kokkuvõtteid ja uurimusi. Kuid aruannete paljundamine sel kujul läheks kulukaks ja need oleksid kaugelt suuremale hulgale liikmeile raskesti loetavad. Sellepärast olgu säärased üksikasjalikud aruanded ainult juhatarele ja vastavaile keskasu-

tusile. Liikmeile tuleks aga saata aruanne loetavamal ja sõnadega selgitatud kujul, nagu seda paljud ühingu juba teevadki. Liikmeile saadeta aruande koostamisel tuleb seega esijoones arvestada neid osi, mis sea-duse ja põhikirja järgi nõutavad: äri-seis (aasta algul ja lõpul) ning arvete läbikäik, kulude ja tulude arve ühes sama ja järgneva aasta eelarve ning ülejäägi jaotuse kavaga.

Väiksemas ühinguis jätkuks 4-leheküljelisest aruandest, kus esimesel leheküljel esineks ühingu kutse pea-koosolekule ja päevakord, teisel leheküljel sõnaline ülevaade ühingu tegevusest, kolmandal leheküljel arvete läbikäik, äriseis aasta algul ja lõpul ning neljandal leheküljel ühingu tegevusaasta eelarve tegelikud kulud-tulud ja järgneva aasta eelarve ühes tabelis ning ülejäägi jaotuse kava. Samal leheküljel võib kokkuhoidliku ruumijaotuse juures leida koht ka revisjonikomisjoni otsuse jaoks. Nelja-leheküljeline aruanne kujuneb loomulikult kokkusurutuks ja suurema tegevuse juures tuleb paratamatult kasutada rohkem lehekülgi.

Kirjeldava osa juures on soovitat peatuda esijoones lühidalt majandusliku olukorra juures, milles ühingu tuli aruandeaasta jooksul tegutseda. Selle järele tuleks esitada andmeid liikmetearvu ja omakapitalide arengu kohta, kirjeldades muudatusi ja liikmete suhtumist oma ühingu-le. Järgmisena võiks anda ülevaate kaubandusliku ja tööstusliku tegevuse kohta, selgitades peamiselt neid muudatusi ja uuendusi, mis aruandeaastal teostatud, nagu uute kaupluste avamine, ehituste läbiviimine, uute artiklite müügile võtmine jne. Uuenduste ja töö

laiendamise puhul on väga soovitat, kui teksti täiendaksid pildid ja joonised, mis aitaksid selgitada ühingu püüdeid liikmete heaoluks. Piltidele ja illustratsioonidele tuleks ühingu väl-jaannetes anda üldse rohkem ruumi, kuna need kõnelevad sageli rohkem kui harilikud sõnad. Pilt on väärt tuhat sõna — ütlevad ameeriklased.

Läbimüükide kirjeldamisel on võimalik välja tuua üksikute kaupluste ja tähtsamate artiklite läbimüüke, selgitada tegureid, mis aitasid kaasa minema paranemiseks jne. Liikmeil on huvitav lugeda ka teateid kaubamüretsemise kohta ja nimelt: kui palju on ostetud kaupu keskühingust, kohapealseilt põllupidajailt ja mujalt. Põllumajandussaaduste juures tuleb teha vahet omal arvel ostetavate põllumajandussaaduste ja nende müügi vahetalituse osas. Viimane seisab ainult teatud ülesannete täitmises teiste arvel, mis läbimüükide hulgas tuleb välja jätta. Saadavad tulud selles osas on mõeldavad tegelike kulude kätteks. Samuti tuleb lühidalt kirjeldada ka ühingu teiste ürituste käiku. Kui ruum lubab, siis võiks avaldada ka valitavate tegelaste ametijaotuse (kaasa arvatud ka ringid), vastutavate müügitegelaste nimed ja palgaliste ametnike arvu.

Kui ühing on teinud selgitustööd ostjate ja liikmete hulgas, siis tuleb ka selle juures peatuda ja tehtud töö tulemused ära märkida. Paljudes ühinguis on teostatud mitmesuguseid korraldusi liikmete huvides, nagu teostatud liikmeile teatud sündmuste puhul, matusekassad, erakordsel ajal liikmeile teatud kaupade varumine jne. Kõiki neid asjaolusid on kasulik alati esile tõsta ja selgitada. Eriti

silmapaistvalt tuleb käsitada ülejäägi osa, mis läheb ühissettevõtte tugevdamiseks ja ostupreemiade näol tagasi rahva kasutusse või nende osamak-sude täiendamiseks. Seda kokkuhoidu hinnatakse rahva hulgas kõrgelt ja sellele tuleb osutada väärilist tähelepanu.

Edasi võiks lühidalt analüüsida äri-seisu ja eriti selle muudatusi aasta kestel, nagu kaubalao, varade, laenu-de, omakapitalide, võlausaldajate jne. osas, mis aitaks liikmeid veenda äri-seisu likviidsuses. Sellejuures on või-malik peatuda ka omakapitalide täien-damise ja liikmete laenude hanki-mise juures. Lõpuks peatutagu ühin-gu kulude-tulude ja eelarve täitmise juures.

Huvitav on tegevuse kirjeldamisel, kui võrreldakse ühingu andmeid kas naaberühingute või üleriigiliste vasta-vate keskmiste arvudega. Väga piltli-kud on ka ühingu oma võrdlusand-med eelmisist aastaist. Selleks võiks avaldada andmeid kas iga aasta (noo-remais ühingu), 3—5 aastase vahe-aja või viimase 3—5 aasta kohta, nii kuidas ruum seda lubab. Võrdlusand-

meid esitatagu ühingu liikmete arvu, omakapitalide, amortisatsioonikapi-tali, kauba läbimüügi, keskmise lao-seisu (müügihinnaga), kauba käibe-sageduse ja ülejäägi kohta.

Soome tarvitajateühingud on käsi-tanud ühingu tegevuse kirjeldamise kõrval ka keskühingu töö tulemusi, kuna kohaliku ühingu liikmed on üht-lasi ka keskühingu kaasomanikeks ja sellega tunnevad huvi viimase arengu vastu. Seda head eeskuju tuleks või-maluse piires rakendada ka meie ühin-gute aruannetes. See ülevaade ei tar-vitse kuigi pikk olla, märgitagu ai-nult tähtsamaid edusamme ja üritusi aruandeaastal ja kaastööd ühingute varustamisel.

Lõpuks võiks kirjeldada järgneva aasta töökava ja juhtida liikmete tä-helepanu sellele, kuidas nemad saak-sid omalt poolt veel rohkem kaasa töö-tada ühingu jõudsamaks arenguks.

Nii saaksid liikmed täieliku pildi oma ühingust ja neil on võimalik igal ajal välja astuda ühingu huvides. Soovitav on sääraseid aruandeid saata ka alatistele ostjatele.

K. Kroos

Ühiskaubandusühing aiandus-mesindus-nõuandjana

Suurem osa meie ühiskaubandus-ühinguist asub maal ja suure enamuse tarvitajate- ja majandusühingute liik-meskonnast moodustavad põllumehed. Seepärast tuleb ühinguil püüda jäl-gida kõiki soove ja vajadusi, mis tu-levad kasuks põllumajapidamiste edendamisele. Ei piirdu ju ühingu ko-

hustused oma liikmete vastu ainult neile kaupade kättemuretsemisega, vaid võimalust mööda tuleb nende majandite edendamiseks ka teissugu-se organiseerimistööga kaasa aidata. Oma liikmete majandusliku järje pa-randamine soodustab omakorda jälle ühingu arengut.

Üheks kasuliku koostöö alaks põllumeestega-liikmetega on ühingul mitmesugune põllumajanduslik nõuandetöö. Allpool teemegi juttu aiandus-mesindus nõuandest, mille keskuks väga hästi võib olla tarvitajate- või majandusühing.

Aed on paik, mis teeb kodu armsaks. Aed asub eluhoonete kõige lähemas ümbruses, moodustades lahutamatu osa taluelanike otsesest kodust. Aed aitab kaasa talu välisilme tõstmisele, kuid samas teenib ka praktilisi eesmärke. Aiast saadavad puuja aedviljad on tervislikumad. Aiasaadused võimaldavad omatarvitusest rohkem üle jätta müügiks vilja ja loomasaadusi (liha, või, piim, munad). Ka annavad aedviljad otseselt küllalt märkimisväärset rahalist sisetelekut.

Aiandusnõuande võimalusi kaaludes selgub kohe, et selle korraldamine on tarvitajate- ja majandusühingute kaudu täiesti võimalik ja eriliste uute organisatsioonide ellukutsumine ei ole ühingute piirkondades enam tarvilik. Nõuande korraldamiseks tuleb ühingu juures ellu kutsuda aiandus-mesindus-ring. Ringi liikmeiks oleksid ühingu liikmed. Ringi töö otseseks korraldamiseks on tal oma iseseisev juhatus. Ringi tööalasse puutuvate küsimuste arutamiseks ja algatuste teostamiseks peetakse iseseisvaid koosolekuid. Kogu ringi asjaajamine ja välissuhete arendamine sünnib aga ühingu nimel.

Aiandusringide asutamise ja aiapidajate organiseerimise kohta on Põllutöökoja poolt välja töötatud üldine kord, mis näeb ette abirahastamise ringile vastava instruktori palkamiseks ja vajalike aiatöövahendite muretsemiseks. Kuidas toimida, et

nõutada neid ergutavaid soodustusi?

Selleks koostab ringi juhatus liikmete nimekirja, märkides iga liikme kohta: 1. mitu viljapuud on tal aias, 2. mitu peret on tal mesilasi (kogusumma ja raamtarudes asuvad pered eraldi), 3. kui suurel maaalal (ruutmeetrites) kasvatab liige müügiks aedmaasikaid, vaarikaid, kurke, sibulaid, sigureid. Selle nimestiku alusel arvestatakse antava abiraha suurus. Abiraha osalisteks saavad kõik ringi liikmed, kellel on aias: 1. vähemalt 15 viljapuud, 2. vähemalt 3 mesilasperet raamtarudes või 3. kes kasvatab eelpoolnimetatud taimi müügiks.

Kui nimestik on koostatud, siis tuleb esitada abirahastamise sooviavaldus, millele tuleb lisada juurde aiandus-mesindusnõuandjaga sõlmitud kirjalik teenistusleping. Abiraha määratakse ja makstakse välja kaks korda aastas. Viimane sooviavalduse esitamise tähtaeg oli 1. oktoober, järgneva aasta esimese poolaasta vastav tähtaeg määratakse hiljem. Sooviavaldus koos tehtud tööde aruandega tuleb esitada ka hiljem ringi tegutsemisaja kestel igaks poolaastaks määratud tähtpäevaks. Lähem ringi asutamise ja abirahastamise kord, samuti ringi kodukord leidub brošüüris „Aianduse ja mesinduse edendamise otstarve ja korraldus“, mis on saadaval Põllutöökojas, hind 30 senti.

Seni on üksikud ühingud juba võtnud oma tegevuskavasse aiandus-mesinduse nõuandetöö. Kuid rahuldav on see ulatus ainult uue asja alguse kohta. Edaspidises tegevuses võiks siin küll oodata suuremat kaasalöömist võimalikult kõikide ühingute poolt, kus aianduse ja mesinduse arendamiseks leidub eeldusi.

Vaateakende dekoratsioonist Saksamaal

Eelmises numbris tõime lühikese ülevaate kaubandusreklaamist Saksamaal ja selle üldpildist. Käesolevate ridadega puudutatakse ühiskaubanduse kutselisele personaalile lähedamat ala — vaateakende dekoratsiooni.

Saksamaal ei panda suurt rõhku ainult tugevale reklaamile, vaid ka vaateakende dekoratsioonile. See nähtub juba sellest, et kogu reklaamile (arvat. kaasa kõik reklaamiliigid) kulutatavatest miljonilistest summadest tervelt $\frac{1}{3}$ läheb vaateakende dekoratsioonile. Seejuures vaateakende osatähtsus ja mõju reklaamis sammub aina tõusuteed — suureneb.

Kui meie, arvesse võttes endi olusid ja võimalusi, ei saa väga palju jälgida ja üle võtta sealse reklaami võtteid ja avaldusvorme, siis vaateakende ja kaupluste dekoratsioon, nende seesmine ja väline korrastus on meile mitmeski küsimuses eeskujud pakkuvad.

Üle kahe nädala rändas nende ridade kirjutaja igal pealelõunal ja õhtul piki Berliini tänavaid, hiljem oli võimalus koguda tähelepanekuid veel mitmestki teisest suuremast linnast. Seejuures võis kõige rohkem õppida vaateakendest.

Mis üldiselt torkab silma igale võhikulegi, on akende suurus. Sageli on terved kaupluste esiküljed sõna tõsisest mõttes klaasist. Paljudel kauplustel pole üks frondi- ja aken-

dega ühel joonel, vaid on viidud sissepoole 2—3, vahel rohkemgi meetrit, moodustades nii sissekäigu, mille mõlemapoolseteks seinteks jäävad vaateakende klaasküljed. Teinekord on sissekäigu seinteks omaette avarad vaateaknad mõlemal pool. Aknad ulatuvad alla peaaegu või täiesti tänavapinnani. Nii on see muidugi peatänavais ja uuemate hoonete juures. Ent siiski laiadeks ja avaraiks jäävad aknad kõikjal.

Mitmel pool, eriti laiade akende juures torkab silma huvitav uudsus: 7—8 m laiune aken on jaotatud vahe-
desse ca $\frac{1}{2}$ m laiuste ja madalate, helerohelise papiga kaetud vaheseintega. Nii moodustatakse ühel suurel aknal 4—5 väiksemat akent, kusjuures iga üksik on omaette terviklik, ilus vaateaken, erinevate kaupadega. Siin kohtamegi ühte uuemaist põhimõttest: paljude kaubaliikidega segakauplus eelistagu *rohkem väiksemaid aknaid kui vähe suuri!* See on eeskujupakkuv meilegi, kuna ühis-
kauplustel kui segakauplustel on raske dekoreerida väga suuri aknaid kauba puudusel, vähemaid aknaid saab aga palju huvitavamalt dekoreerida, need mõjuvad rikkalikumalt, suurema arvu juures võimaldavad näidata rohkem mitmekesiseid kaupu. Suured aknad sobivad ja mõjuvad spetsiaalkaupluste juures.

Ikka uuesti ja uuesti tuli kogeda, millise oskusega oli sageli dekoreeritud, kuidas osatakse aken teha ligi-

Otse elavaina mõjuvad need mannekeenid.

meelitavaks, kuidas kaupu osatakse pakkuda ja esitada, nii et see peab vaatajas äratama vaatamissuvi ja sisendama ostusoovi. Vaateakna dekoreerimise kunst seisabki ostutahte äratamises. Kui jälgida aga neid esindusaknaid, õieti süveneda nende vaatlemisse, nähtub omandatud tähelepanekute põhjal, et ka akende dekoratsiooni kunstiline stiil jälgib üldist, tänapäeva Saksamaal agarasti arendatavat stiili, mille põhimõtteiks on: lihtsus, selgus, ehtsus.

Mis puutub kauba hulka ja asetusviisi, siis võis kogeda, et Saksamaal loobutakse massilisest kau-

ba väljapanekust ja kaldutakse mõõdukusele. Eriti võis seda panna tähele suuremate ja spetsiaalkaupluste juures südalinna. Kõrvaltänavail olid aknad suures enamikus rikkaliku kaubahulgaga ja vahel isegi mõttetuseeni koormatud (enamasti toidu- ja koloniaalkaupluste aknad).

Ajakohaseiks põhimõtteiks akna dekoreerimisel on eelkõige hea idee, stiililine kooskõla ja maitsekus, puhtus ja mõõdukas hulk kaupu, täiendatud silmatorkavate hinnasedelitega ja asjalikkude ja mõjuvate tekstidega.

Kui jälgida kauba valikut,

siis võis näha, et suurte kaubamajade juures võetakse üks kaubaliik peakaubaks aknal ning sellega koos pannakse välja võimalikult kõik sellega otseses seoses olevad kaubad.

Väga armastatud näisid olevat ka aknad ühe massiliselt väljapandud kaubaliigiga. Ent nendelgi akendel, kus oli rohkem liike, oli tehtud iga üksik liik silmapaistvaks tugeva ja rõhutatud grupeerimisega.

Eriti tuleb rõhutada hinnasedelite ja selgitavate tekstide määratusuurt osatähtsust ajakohastel akendel. Ei näinud Saksamaal ühtegi vaateakent hinnasedeliteta. Harilik nähe oli igapäevane kaupade hindade märkimine vaateakna klaasile (kriidiga), palju oli näha ka hinnatabeleid aknaklaasil rippumas või kaupade juurde väljapandult.

Tähtsale kohale on samuti asetatud akna sõnaline osa — tekst. Ei piirdata ainult löökausega, vaid harilik nähe oli kaupade või üksikute gruppide täiendamine selgitava tekstiga või prospektiga. Seda maksab tõsiselt võtta eeskujuks!

Üldnõudeks aga on, et tekst vaateaknal olgu võimalikult lühike, kuid lühiduse all ei tohi kannatada selguse ega täielikkus. Loomulik on, et tekst peab tehniliselt olema laitmatu ja ilmet maitsekas.

Kaupade asetuses võis näha nii dünaamilist-liikuvat, kui ka seisvat asetusviisi. Kaupu püütakse näidata alati nende vastavas ümbruses. Nii näeme daamide õhtu-kleidi-riideid mannekeenidel või lahtiste kangastena, heleda ballisaali rõdul, tumeda öötaeva foonil. Daamide tualettesemete ümbrusena näeme nurgakest magamistoast peegliga, köögi-

nõude aknale on antud ehtsa eeskujuliku köögi ilme, supelus- ja rannaartikleid näeme päikese, liiva ja mere kooskõlastatud ümbruses. Sellest kõigest nähtub, et püütakse rõhutada ja luua meeleolu.

Huvipakkuv oli ka katematerjali küsimus. Selgus, et meil nii laialt levinenud ja tuntud dekoratsioon- ja krepp-paberit ei tarvitata peaaegu üldse. Peamiseks katematerjaliks tagafoonile ja akna külgedele oli riie, seejärel mitmesugused krobeldised paberid ja papid (saepuru paber). Paljude suurte riide-, moe- ja jalanõudekaupluste akende aluspõhjajad olid kaetud valgete, ühtlaste ja ilusate kivikeste korraga.

Mis puutub värvidesse, siis olid need väga tagasihoidlikud, äärmiselt neutraalsed ja üldiselt heledad (valge, helehall, helesinine jne.). Sageli võis näha ka värve, mis olid kooskõlastatud kaubaga (kohvile — pruun värv jne.). Kaubaalusteks tarvitatakse rikkalikult klaasi ja nikkel-tellinguid.

Eriti silmapaistvad olid kaunid ja peaaegu elavatena mõjuvad mannekeendid. Oli juhus külastada suurt käitist, kus valmistati igasuguseid mannekeene. Tervelt 8 skulptorikunstnikku töötas seal alatiselt, modelleerides elavate modellide järgi originaal-mannekeene, idealiseerides ja täiendades neid filmitähtede ja teiste piltide järgi.

Akende dekoratsioonist kõneledes ei saa minna vaikides mööda akende valgustuse küsimusest. Aknaid valgustatakse õhtul äärmiselt tugeva valgusega. Sageli on terve kauplus veel kaua peale uste sulgemist kuni hilisööni otse uppumas val-

guseküllusse. Suurt rõhku pannakse mitte ainult valguse tugevusele, vaid ka värvile, pehmusele, valguse meeleolule jne.

Lõpuks ei saa jätta puudutamata ka kaupluste s i s e i l m e t ja --dekoratsiooni. Nagu eelpool öeldud, — on sageli terved kaupluste esiküljed klaasist, seepärast on kauplused äärmiselt valgued, seda nii päeval kui ka õhtul — valgustusega. Valgus, avarus ja õhurikkus on ajakohase kaupluse peamised tegurid. Mi-

dagi pole kaupluses varjatud. Mood-samail kauplusil puuduvad riulid peaaegu üldse. Kõik kaubad on ostjate ees madalatel laudadel, lettides ja lettide peal.

Esitatud read pakuvad muidugi ainult seda, mis seal oli olnud eeskujuandvat ja õpetlikku, seepärast ei tohi võtta nähtut liiga optimistlikult. Meie ülesandeks on aga omaks võtta ainult seda, mis on meile kasulik ja eeskujuvääriv.

M. Nurme

Hinnasedelid

Kuigi hindade puudulikku märkimist — veel rohkem aga nende täieliku puudumist — peetakse vastavate tööjõudude lohakuseks ja kohuste mitetäitmiseks, esineb ometi sellest kõrvalekaldumisi.

Igal kaubal peab olema kergesti leitav, müügi- ja ostu-omahind. — aeglaselt käibivail kaupadel, näit. riidel jne., ka ostuaeg. Kontrolli hindade ja ostuaaja korraliku märkimise kohta tuleb teostada ärijuhil, juhatusel ja rev-komisjonil.

Müügihind tuleb märkida ostjale nähtavalt, ostuaeg rohkem varjatult, harilike numbritega. Ostu-omahinna märkimiseks on välja kujunenud tähtedega märkimise moodus, mida võib ka soovitada. Numbrilise tähestiku saamiseks võetakse kümnetäheline sõna ja selle tähed märgitakse numbrilise tähendusega. Kui ostjaile tähtede numbriline tähendus on juba teada, võetakse uus sõna. Kuna uue sõna võtmine on seoses suurte ümberkorral-

dustega, kasutatakse mõnd tähte täheliselt kirjutatud hinna ees või järel, millel ei ole tähendust ja mis segab võõral tähtedega märgitud hindade kindlakstegemist.

Hindade ja ostuaegade märkimist tuleb teostada kohe kaupade müügile vastuvõtmisel. Juhul kui vana kaup on veel järel, tuleb jälgida ka endisi hindu. Esinevad vahed, tuleb teha vanale kaubale hinaalandust või hinnakõrgendust. Mitme hinnaga ühte sorti kaupaa äris olla ei tohi.

Kuidas hinna kaubale märkimist tegelikult teostada, selleks on välja kujunenud eri kaupadele erinevad märkimisviisid.

Müügihinnaga hinnatabelite pidamine on tarvilik. Jooksva müügitöö juures neid aga otsida ja kasutada on liiga aeganõudev ja paljude kaupade juures lubamatu. Neid tuleb kasutada siis, kui kaubal on hind kadunud või kulunud, mil ärijuht nende järgi saab hindu kontrollida.

Ostuhindadega hinnakirjade pidamine on tarvilik vastava ala juhataja ülesanne. Aluseks siin on keskühingu hinnakirjad, millede alatine jälgimine ja korrashoid on ühingule tingimata vajalik. Ent soovitav on ka pidada ärijuhtidel enda poolt koostatud väikest „käsiraamat“-hinnakirja tähtsamate kaubaliikide kohta, märkides ära võimalikke eritingimusi ja soodustusi.

Erandina tabelikujuliste müügihindadega hinnakirjade tarvitamine jooksva müügitöö juures on õigustatud raua-, naelte-, raskete aidakaupade, õlide, loomasöötade, peenviinade jne. juures, kus aga hinnatabelid olgu korralikud, asugu võimalikult kaupade ligidal ja olgu igale kaubasordile eraldi koostatud. Naeltele, kui neid müüakse kg viisi, märkida kg hind ka naelakasti otstele.

Müügihindadega hinnakirju, kui need on eraldi teatud kaubaliikidele valmistatud, võib kasutada jooksva müügitöö juures jalgrataste ja peenikeste masinaosade, heinaseemne ja väheminevate üksikute suuremate, eeltellimiste peale tellitavate kaupade müümisel. Soovitav aga on ka siin hind ja kauba nimetus märkida kaubakastidele ja üksikutele osadele, kus see võimalik.

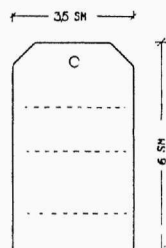
Kuna kauba hinna märkimises kindlaid reegleid üksikute kaubaliikide kohta anda ei saa, esitatakse alljärgnevalt mõned tegelikus töös väljakujuenenud kaupadele hinna märkimise moodused.

Riidekaupade juures on osutunud otstarbekamaks tugevast papist, avar hinnasedel (joonis 1), millele on märgitud kauba täpne nimetus, ostu-omahind, ostuaeg ja müügihind. Kui hinnasedelid on trükitud,

on soovitav neile märkida ka ühingu nimi. Hinnasedeli tagumisele küljele võib märkida müüdnud riide hulk, et oleks alati teada allesoleva riide hulk ja võiks kontrollida riide mõõt-

Joon. 1.

Joon. 2.

mise täpsust. Hinnasedelid tulevad kinnitada kanga sisemise otsa külge, nii et nad kanga otsa vahele pistetuna jäävad riulis väljapoole.

P u d u k a u p a d e juures, mis on pakitud spetsiaal-karpidesse, märkida hind kauba karpide põhjadele või otse igale artiklile.

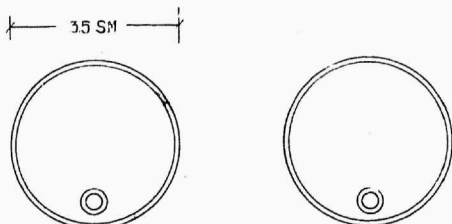
R i i e t u s e s e m e t e l e, näiteks pesule, pluusidele jne. on kõige soovitamam pidada hindade sisse nõelumist, mis ei võimalda hindade kadumist ega nende kõrvaldamist ostjate poolt.

Teiseks võiks soovitada igale üksikule artiklile eraldi väikeste hinnasedelite külge kinnitamist. Hinnasedelile märkida ühele poolele kauba nimi ja müügihind, teisele poolele ostu-omahind (joon. 2).

Hinnasedeli kolmanda moodusena praktiseeritakse nõelutud või rooste vaba nõöpnõelaga kinnitatud, tugevast paberist valmistatud, kahekordseid hinnasedeleid (joon. 3). Hinnasedelitele on märgitud välisele küljele müügihind

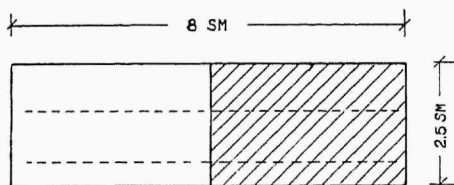
ja kauba nimetus, sisemisele küljele ostu-omahind ja ostuaeg.

Rasketele rauakaupadele nagu ketid, mitmesugused põllutöö-

Joon. 3.

riistad, nende osad jne., kasutatakse õhukesest nahast, plekist või papist lõigatud hinnasedeleid (joon. 4), kuhu märgitakse kauba nimetus (näiteks köietamiskettidele jämedus mm ja pikkus jalgades), ostu-omahind, ostuaeg ja müügihind. Sordi- ja vitsrauale

Joon. 4.

(joon. 4) on otstarbekas pidada müügihindadega hinnatabeleid. Adrahõlmadele ahjuustele jne. võib ka hinna rasvapliiatsiga peale märkida.

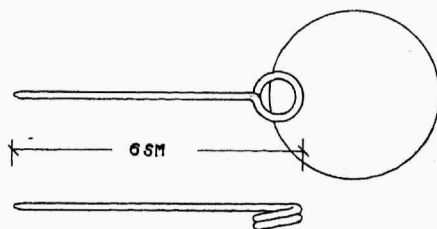
Peenraukaupadele, kui nende hoidmiseks kasutatakse erisahtleid, tuleb igale sahtlile seesoleva kauba kohta koostada hinnatabel, mis kinnitada sahtli tagumisele otsale. Võimaluse korral märkida hind ka otse kaubale või kauba kastidele.

Maitseained kui need on pakitud ja erisahtleis, koostada igale sahtlile eri hinnatabel ja kinnitada sahtli sisem. küljele. Kui maitseaineid hoi-

takse nende originaal-karpides, märkida hind karbi põhjale. Lahtistele maitseainetele kleepida hinnasedelid purkidele või kottidele, mille sees maitseaineid hoitakse.

Väga mitmesugustele riuleile asetatud pakitud toidukaupadele, maiustustele ja eriväljapanekuile ei ole otse kauba pakisele hinna märkimine soliidne ega soovitatav. Siin tuleb kasutada müügihinna märkimiseks vastavaid spetsiaalseid (nikeldatud jne.) numbrilisi hindu. Kus see liiga kallis, valmistada ise paberist lihtsad kandilised või eriti pühade ja teiste suurte müügihooegade eel meeoluküllased, värvilised, elustavad hinnasedelid ja kinnitada need riuli servadele või otse kaubale. Eriti tulevad viimistella vaateakendele pandavad hinnasedelid.

Lahtistele toidukaupadele nagu vorstid, sink, juust jne., on tingimata tarvilik ostjale nähtavate korralike müügihindade asetamine, ku-

Joon. 5.

na ostuhind ja ostuaeg võivad ära jääda. Otstarbekaks on osutunud selleks roostevaba või tsiingitud traadist valmistatud alus (joonis 5), mille vahele saab kinnitada selleks valmistatud paberist hinnasedeli,

Majatarbed ja klaaskaupad varustada pealekleebitud hinnasedelitega. Soovitatav pidada ka müügihindadega hinnakirju.

Määrusi, juhtnööre

Avaldame järgnevalt ühinguid puudutavaist valitsusasutuste määrustest ja juhtnööridest kokkuvõtliku ülevaate, alates ajakirja eelmise numbril ilmumisajast. Kõigest eelpooltoodust on keskühing küll kõiki ühinguid igakordselt informeerinud, mis aga ei muuda käesolevat kokkuvõtet ülearseks.

SUHKRU OSTU-MÜÜGIKORD, NORMID JA HINNAD

I

„Suhkru ostu-müügi korra määruse muutmise ja täiendamise määrusega“ (avald. Riigi Teatajas nr. 97 — 30. okt. 1939) on seni suhkru ostu- ja müügi korra alal kehtinud korda alljärgnevalt muudetud ning täiendatud.

Suhkru ostuks antakse välja nelja liiki ostulubasid, vastavalt vormidele nr. 3, 5, 6 ja 7.

Ostuloo vorm nr. 3 annavad välja linna- ja vallavalitsused jaotimüügi-ettevõttele tagavarade täiendamiseks ettevõttele, kes suhkrut sisse veavad või müüvad hulgi. Selleks tuleb jaotimüügi ettevõttele esitada linna- või vallavalitsusele avaldus vorm nr. 4 kohaselt, mis on saadaval linna- ja vallavalitsustes, koos ostjalt saadud varustuskaartide kupon-gidega. Ostuluba võidakse välja anda ainult kogusele, mille ulatuses oli esita tud varustuskaartide kuppone, välja arvatud normaalne kaalu kahanemine, mille arvel on lubatud kupon-gide järgi esitatud kogust suurendada kuni 2%.

Ostuluba (vorm nr. 3) võidakse välja anda kohustusliku puutumatu tagavara ulatuses ka uutele jaotimüügi-ettevõttele, kes soovivad kaubelda suhkruga, ilma et selleks oleks tarvis esitada varustus-kaartide kuppone.

Ostuloo vorm nr. 3 järgi ostetud suhkrut on lubatud varustuskaartide alusel jaotimüügi-ettevõttele müüa „Suhkru müüginormide ja suhkruhinna määruse“ (avald. Riigi Teatajas nr. 97 — 30. okt. 1939. a.) § 5 tähendatud hinnaga, s. o. Tallinnas ja Nõmme linnas kuni 50 senti kg, saartel kuni 53 senti kg ja mujal

kuni 52 senti kg, vastavalt kohaletoime tamise kuludele.

Ostulubasid (vorm 5 ja 6 annavad välja Majandusministeerium ja linna- ning vallavalitsused, asutustele, ettevõttele ja isikuile, kes oma tegevuse või tootmise alal suhkrut vajavad. Ostulubasid nr. 6 antakse välja ainult õppeasutustele ja naiglatele; ülejäänud asutustele, ettevõttele ja isikuile, kes on õigustatud ostulubasid saama, antakse need välja vorm nr. 5 järgi. Nimetatud ostulubade vastu on suhkrut lubatud müüa ainult suhkru importööridel, nende kohalikel osakondadel ja muudel suhkrumüüjiga tegutsevail I ja II järgu kaubandusliku äritunnistusega ettevõttele.

Ostuloo nr. 5 järgi müüda suhkrut hinnaks on „Suhkru normide ja suhkruhinna määruse“ § 6-s tähendatud hinnad, s. o. Tallinnas ja Nõmme linnas 85 senti kg, saartel kuni 88 senti kg ja mujal kuni 87 senti kg, vastavalt kohaletoime tamise kuludele.

Ostuloo nr. 6 järgi tuleb suhkrut müüa aga „Suhkrunormide ja suhkruhinna määruse“ § 5-s tähendatud hindadega (määritud eelpool, s. o. hinnaga 50, 52 ja 53 senti kg).

Need I järgu kaubanduslikud ettevõtted, kes ei tegutses importäridena ja II j. kaubanduslikud ettevõtted, kes soovivad müüa suhkrut „Suhkrumüügi normide ja suhkruhinna määruse“ § 6-s ette nähtud hinnaga ostulubade nr. 5 vastu, on kohustatud enne müügi teostamist varustama end vastava kõrgemahinnalise suhkruga, ostes selle importäridelt ostulubade vorm nr. 7 alusel, missuguseid ostulubasid annavad välja vastava soovi avaldamisel kohalikud linna- ja vallavalitsused.

Ettevõtteid, kellel on lubatud müüa „Suhkrumüügi normide ja suhkruhinna määruse“ § 6-s ette nähtud kõrgema hinnaga suhkrut, on kohustatud selle ostu- ja müügi kohta pidama eriarvet, millest selguks sisse tulnud ja välja läinud suhkrut kogus, ostuloo välja annud asutuse nimetus, ostuloo number ja väljaandmise kuupäev, ostuloo saaja ja tema aadress.

Soovitame ühinguile, kellel on lubatud müüa suhkrut ostuloo nr. 5 järgi, pidada määruses ette nähtud eriarve allpool toodud skeemi kohaselt vastavas abiraamat. Pearamatus ei ole tarvilik avada

SISSETULEK

Sissekande kuupäev	K/m. nr.	Arve nimetus ja kuupäev	Kogus kg

VÄLJAMINEK

Sissekande kuupäev	K/m. nr.	Suhkru väljaandmise kuupäev	O s t u l o a			Ostuloo väljaandja asutuse nimetus	Väljaantud kogus kg
			nr.	esitaja nimetus	esitaja aadress		

eriarvet, kuna arvestamine on otstarbekohasem kauba-kontrollarve kaudu.

II

„Riigi Teatajas“ nr. 107, 1. det. s. a. on avaldatud „Suhkru ostu- ja müügikorra määruse muutmise määrus“. Nimetatud määrusega on muudetud seni kehtinud korda tarvitajate- ja majandusühinguid puutuv as osas ainult varustuskaartide kupongide esitamise aja suhtes. Nimelt võib nüüd varustuskaartide kupongi esitada ostuloo saamiseks hiljemalt 3-dal tööpäeval pärast kupongi kehtivuse tähtaja lõppu (varemalt tulid esitada aga kupongid hiljemalt 2-sel tööpäeval pärast kupongi kehtivuse tähtaja lõppu).

III

Samas „Riigi Teatajas“ on avaldatud ka „Suhkrumüügi normide ja suhkruhinna määruse muutmise määrus“, mille põhjal suhkru varustuskaardi kupongi nr. 3 järgi on lubatud müüa suhkrut detsembrikuu jooksul igale elanikule 800 g (endine norm) kuni 1. jaanuarini 1940. a., endise hinnaga, s. o. 50, 52 ja 53 s. kg.

**MUUDATUSI JA TÄIENDUSI
VALGUSTUSPETROOLEUMI
MÜÜGI ALAL**

I

„Riigi Teatajas“ nr. 97, 30. okt. s. a. on avaldatud „Valgustuspetrooleumi ostu- ja müügikorra määruse muutmise

määrus“, mis seni kehtinud korda tarvitajate ja majandusühingute osas täiendab alljärgnevalt:

„Uuele jaotimüügi ettevõttele, kes soovib kaubelda valgustuspetrooleumiga võidakse ostuluba (vorm nr. 3) välja anda valgustuspetrooleumi ostmiseks ilma varustuskaartide kuponge esitamata — koguses, mis võimaldab neil ettevõttele tegevuse alustamist“ (määruse § 6 lõige 4).

II

„Riigi Teatajas“ nr. 107, 1. det. s. a. toodud „valgustuspetrooleumi ostu- ja müügikorra määruse muutmise määrus“ täiendab seni maksvat korda ostulubade väljaandmise osas alljärgnevalt:

Tarviduse korral on vallavalitsusil õigus välja anda ostulubasid suuremas koguses kui esitatud varustuskaartide kupongide summa, kusjuures suurendatud koguse kohta hiljem esitatavate kupongide tähtaega on vallavalitsusil õigus pikendada ühele kuule (varemalt oli selleks lubatud 14 päeva).

Sama määruse alusel tulevad varustuskaartide kupongid ostuloo saamiseks esitada hiljemalt 3-dal tööpäeval pärast kupongide kehtivuse tähtaja lõppu (varemalt oli selleks aega 2 päeva).

III

Nimetatud „Riigi Teatajas“ on avaldatud veel: „Valgustuspetrooleumi müügi-

normide ja hinna määruise muutmise määruis“, millises tarvitajate- ja majandusühinguid puutuvate eeskirjade sisu on järgmine:

Varustuskaartide alusel müüdava valgustuspetrooleumi normideks detsembrikuus 1939. a. on määratud seni kehtinud normid ja nimelt:

1. Kollase värvusega varustuskaardi kupongi nr. 3 järgi 6 liitrit petrooleumi;

2. Rohelise värvusega varustuskaardi kupongi nr. 3 järgi 8 liitrit petrooleumi ja

3. Roosa värvusega varustuskaardi kupongi nr. 3 järgi 2 liitrit petrooleumi.

Nimetatud varustuskaardi kupongi nr. 3 järgi on lubatud müüa valgustuspetrooleumi kuni 1. jaanuarini 1940. a.

„Riigi Teatajas“ nr. 103 — 21 nov. s. a. on avaldatud allpooltoodult „Valgustuspetrooleumi müüginormide ja hinna määruise muutmise määruis“, milles esinevaid nõudeid tuleb ühingute tegelastel täpselt täita.

„Valgustuspetrooleumi müüginormide ja hinna määruise (RT 1939, 97, 747) § 5 muudetakse ning pannakse kehtima järgmises redaktsioonis:

§ 5. Valgustuspetrooleumi hinnaks jaotimüügil määrän:

1. enne käesoleva määruise jõustumist jaotimüüjail tagavaras olevale petrooleumile Tallinnas ja Nõmme linnas kuni 15 senti liiter, mujal kuni 18 senti liiter, vastavalt kohaletoimetamise kuludele;

2. pärast käesoleva määruise jõustumist ostetud valgustuspetrooleumile Tallinnas ja Nõmme linnas kuni 19 senti liiter, saartel kuni 21 s. liiter ja mujal kuni 20 s. liiter, vastavalt kohaletoimetamise kuludele.

TÄIENDAVAD JUHTNÕORE ÕLIDE MÜÜGI KORRALDA- MISEKS

Et võimaldada elanikkonna normaalset varustamist valgustuspetrooleumiga, saatis Majandusministeerium oktoobrikuus linna- ja vallavalitsustele täiendava ringkirja, milles on öeldud, et linna- ja vallavalitsused võivad uutele ettevõtetele, kellel ei ole valgustuspetrooleumi tagavarasid, ning sellistele jaotimüügi ettevõtetele ja ettevõtetele, kes müüvad hulgi või hulгимüügi kõrval ka jaoti ja kellel valgustuspetrooleumi tagavarad ei ole küllaldased, välja anda valgustuspetrooleumi kohta ühekordseid ostulubasid ko-

guse ulatuses, mis võimaldab eelpool nimetatud ettevõtetele oma tegevuse alustamist või jätkamist. Nimetatud ostulubade saamiseks ei ole tarvilik esitada varustuskaartide kuponge. Varem antud ringkirjas, mille sisu avaldasime ühinguile oma ringkirjaga 7. okt. s. a. ja ühtlasi ka ajakirjas „Ühiskaubandus“ nr. 5, 1939. a., oli linna- ja vallavalitsustele lubatud välja anda ühekordseid ostulubasid puutumata tagavarade koguse ulatuses. Nüüd on aga täiendava ringkirjaga, nagu ülaltoodust nähtub, lubatud ühekordseid ostulubasid välja anda suuremas koguses kui see oli ette nähtud puutumatuks tagavaraks, kusjuures ostulubade väljandmisel tuleb pidada silmas normaalseks varustamiseks vajalikku kogust.

Mainitud ringkirjaga on lubatud ka uutele avatud jaotimüügi ettevõtetele, kes soovivad kaubelda suhkruaga, välja anda ühekordseid ostulubasid suhkru ostmiseks kohustusliku puutumata tagavara koguse ulatuses.

Ühtlasi Majandusministeeriumi poolt on antud linna- ja vallavalitsustele täiendavaid juhtnõore „Autoõlide, bensiini, mootorpetrooleumi ja diiselnaftha müüginormide määruise“ ning „Mootorsõidukite kummide, autoõlide, bensiini, mootorpetrooleumi ja diiselnaftha ostu-müügikorra määruise“ käsitlemise alal. Viimaseis on öeldud, et jõuvankreid registreerivad asutused võivad „Autoõlide, bensiini, mootorpetrooleumi ja diiselnaftha müüginormide määruise“ § 1 loetelud autodele (vaata „Ühiskaubandus“ nr. 5 — 1939. a., lk. 227) ja mootorratastele ettenähtud küttaaine normide suurendamise vajadusel otseselt välja anda täiendavaid varustuskaarte ja ostulubasid: riigi- ja omavalitsusasutustega ja ettevõtetele ning aktsiaseltsidega, kus aktsiate enamus on riigi käes, sõlmitud lepingute alusel teostatavate tööde täitmiseks.

Asutused, kes annavad välja ostulubasid (avaldisel vorm nr. 2) bensiini, mootorpetrooleumi, diiselnaftha ja autoõlide muretsemiseks, peavad vajaduse korral välja anda ostulubasid iga aine kohta eraldi, mis võimaldaks loasajail teostada ostusid eraldi nende ainete müügikohadest.

Kui varustuskaart või ostuluba on kadunud või hävinud ning kui soovitakse saada uut, tuleb kohalikule linna- või vallavalitsusele esitada avaldus, milles tuleb ära tähendada oma nimi, elukoht (nimetus, asukoht) ja kadunud või hävinud varustuskaardi või ostuluba number.

Kadunud või hävinenud varustuskaart või ostuluba kuulutatakse Riigi Teataja Lisas avalduse esitaja kulus kehtetuks ning avalduse esitajale antakse välja uus ostuluba või varustuskaart ilma jooksva kuu ning kehtivuse kaotanud (eelmistele kuude) kupongideta.

Täiendavais ringkirjades on ühtlasi toonitatud, et linna- ja vallavalitsustel kõikide ostulubade väljaandmisel tuleb kaaluda igat üksikut sellekohast vajadust täie põhjalikkusega ja ostulubasid välja anda ainult tõsise hädavajalikkuse korral ja koguses, mis vastaks tõelisele ja kokkuhoidlikule tarvitusele.

LAHKUNUD SAKSLASTE VÖLGADE REGISTREERIMISEST

Majandusministeeriumi rahandusosakonna laenude büroo on asunud kiireseloomuliste võlgade registreerimisele ja esitamisele väljamaksmiseks.

Soovitame ühinguile, kellel on nõudmisi lahkunud sakslaste vastu, sisse anda Majandusministeeriumi rahandusosakonnale vastav kirjalik avaldus kõikide tõestatud nõudmistele registreerimiseks. Juhul, kui võlgnikul jäi siia maha mingisugune varandus (kinnisvara, talu jne.), siis võiks asuda ka võlgade sissenõudmisele kohal harilikus korras.

Enne sakslaste ümberasustamise kokkuleppe-protokollide jõustumist, s. o. enne 16. okt. s. a. maksuõuetuks tunnistatud sakslaste vastu olevaid nõudmisi, samuti enne 16. okt. s. a. kohtu poolt tagajärjeta jätetud või kustutatud nõudmisi ei tule esitada, kuna need ei leia rahuldamist ümberasustamise kokkuleppe-protokollide art. III alusel.

Majandusministeeriumi rahandusosakonnale antav avaldus kuulub tempelmaksustamisele kr. 1.20 suuruses, kusjuures iga lisa pealt tuleb veel juurde lisada 20 senti.

Võlgade sissenõudmisele esitamisel **Majandusministeeriumi rahandusosakonna** kaudu palume tähele panna järgnevaid asjaolusid:

1. Protestitud vekslid esitada registreerimiseks — väljamaksmiseks vekslid selle protestikulede ning intresside summaga. Kui vekslid tähtpäev on järgneva 10 päeva jooksul, siis oodata ära vekslid tähtpäev, veksel protestida, ja pärast seda esitada veksel registreerimiseks-väljamaksmiseks. On aga veksel kaugema tähtpäevaga ja seisab ühingu portfellig,

siis on soovitatav need vekslid esitada registreerimiseks-väljamaksmiseks, ootamata vekslid tähtpäeva saabumist. Kuid sel juhul tuleb 4—5 päeva enne vekslid tähtpäeva kätte jõudmist pöörduda Majandusministeeriumi rahandusosakonna poole järelepärimisega selle kohta, kas vekslid katteks on Saksa usaldusvalitsuselt juba kate saadud ja juhul kui ei ole, siis paluda saada veksel tagasi, et oleks võimalik seda õigeaegselt protestida. Saadetakse vekslid tagasi, tulevad need protestida ja uuesti registreerimiseks-väljamaksmiseks esitada.

2. Lahkunud sakslaste poolt tasumata jätetud lahtisel arvel raamatuis arvestatud võlgade osas tuleb toimida järgmiselt: teha võlgnike reskontrost vastava arve väljavõtte, tõestada see notari juures ning esitada Majandusministeeriumi rahandusosakonnale nõudmise registreerimiseks ja väljamaksmise nõudmiseks.

Sakslaste poolt tasumata jäänud võlgade asjus, millele tõenduseks ei ole olemas allkirju ega sissekandeid raamatuis, võiks oodata Saksa usaldusvalitsuse tegevusse astumist, kuid neid võiks siiski juba nüüd üles anda Majandusministeeriumile. Samuti kõiki muid pretensioone üksikisik mis alusel.

Oma nõudeõiguste säilitamiseks tuleb kõik teha, et tähtaegu protestimiseks ja kohtusse andmiseks mitte mööda lasta, sest sakslaste lahkumine tähtaegadele kuidagi ei mõju.

..PIMENDAMISE MÄÄRUS KODANLIKU ÕHUKAITSE ALAL“

(Väljavõtteid).

I

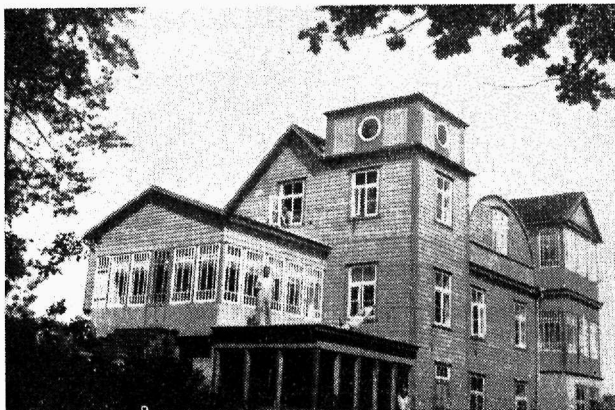
§ 1. Õhukallaletungide raskendamiseks pimedal ajal korraldatakse ja teostatakse pimendamist käesoleva määruse eeskirjade kohaselt kogu riigi territooriumi ulatuses.

Pimendamise all mõistetakse valgustustulede kustutamist või katmist valgustihedate katetega ning valguse piiramist (vähendamist) nõnda, et valguskuma ei oleks nähtav õhust ründavale vaenlasele.

§ 2. Pimendamisele kuuluvad igasugused valguskuma levitavad valgusallikad, nagu majade, tänavate ning hoovide valgustustuled, tuled lahtise taeva all, tuled igasugustel sõidukitel ja veokitel, laevade ja tuletornide valgustus- ning

Ühiskaupluste Ärijuhtide Ühing rentis puhkekodu

4. novembril peetud Ühiskaupluste Ärijuhtide Ühingu peakoosolekul teigi ühingu juhatus liikmeile teatavaks, et 1940. aasta suveks on ühingule renditud suvila Pühajärvel. Nagu ettekandest selgus, on suvilas kasutada 13 kahe voodiga tuba. Kui arvestada iga puhkekodu kasutaja puhkusele viibimise ajaks keskmiselt kaks nädalat, siis on võimalik kolme kuu vältel

puhkekodust läbi lasta ca 150 liiget, mis on pool kogu liikmete arvust. Eelkalkulatsioon järgi kujuneb puhkekodu kasutamise tasu ühes pesuga ca 60 senti ööpäeva eest inimeselt, millele liitub tasu toitlustamise eest. Esialgu on lahtine, kas toitlustamist hakkab korraldama ühing või antakse see kellelegi välja. Arvatav hind toidu eest kujunevat ca kr. 1.50 päevas. Juhatus algatus leidis koosolekult üksmeelset poolehoidu ja kiitust.

Enne suvitushooaja saabumist korraldatakse liikmete hulgas ankeet, mille põhjal töötatakse välja puhkekodu kasutamise alused ja kokukord.

Kuna kehtiva Aride ja kontorite töökorralduse seaduse põhjal on ärijuhtidele puhkus kindlustatud, siis ühingu algatus oma liikmete puhkeaja otstarbeka veetmise eest on tervitatav ja tuleb loota, et see üritus kõigiti õnnestub.

Pildil — renditud puhkekodu.

signaaltuled jne. Pimendamise ajal tule tornid annavad signaale Veeteede seaduse (RT 1938, 12, 96) § 22 teise lõike eeskirjade kohaselt.

§ 3. Asutiste, ettevõtete, tööstuste, korterite, majade ja nende piirkondade, samuti sõidukite ja veokite, laevade, tule tornide jne. pimendamist on kohustatud korraldama ja pimendamise teostamise eest hoolitsema nende omanikud, vastavad juhatused, juhatajad või juhid või nende asetäitjad. Tänavate valgusallikate pimendamine korraldatakse ja teostatakse tänavavalgustuse korraldaja poolt ja vastutusel nõnda, et see ei segaks asu-

tiste, ettevõtete ja elamute sisetulede kasutamist.

Pimendamise ajal on keelatud ilma politsei loata igasuguste tulede süütamine ja põletamine lahtise taeva all.

§ 11. Pimendamise korralduste teostamisega seoses olevad kulud kantakse § 3 mainitud asutiste, tööstuste, ettevõtete, korterite, majade või nende piirkondade, sõidukite, veokite, tule tornide, laevade jne. omanikkude poolt.

§ 12. Pimendamiseks ettevalmistavad korraldustööd peavad olema lõpetatud ja tarvilikud pimendamisvahendid soetatud hiljemalt 1. jaanuariks 1940.

Tuleb pidada silmas ausaid ärikombeid.

Kui prof. Hannes Gebhard „Soome ühistegevuse õpperaamatus“ selgitab ühiskauplusis silmaspeetavaid äripõhimõtteid, ta ütleb kõigepealt:

„Tuleb müüa ainult korralikku ja võltsimata kaupa ja ka muidu pidada silmas õiglasi ärilisi kombeid.“

Soome vanasõna ütleb: Ausus maa pärib. Ühiskaupluste suhtes see tähendaks: Ühiskaupluste edu onelab muuhulgas sellest, kas ta kogu äritegevuses peab silmas aususe nõudeid.

Kui on küsimuses kaubandus, on põhjust mainida, et selles suhtes pole olnud alati eriliselt puhta südametunnistusega. Algajul, kui hõimud suhtusid üksteisesse umbusklikult ja vaenulikult, kaupmees tihti tähendas sama mis röövel. Fõniiklased, vana aja kuulsaim kaubandusrahvas, praktiseerisid orjade püüdmist ja röövisid merel. Kreeklased, vana aja harituim rahvas, arvas kogu kaubandusliku edu olenevat Hermese nimelisest jumalast, kes oli ka — varaste kaitsja. Roomlased aga arvasid sama oma Merkuriusest. Keskaegse üldise arvamuse järgi kaubanduse alal tegutsejat vaadeldi suure umbusaldusega. Kui uue aja algul leiti uus mereteed Indiasse, siis portugaalid kaupmehed, kes algul tegutsesid India kaubandusega, äratasid oma tegudega rahulolematust ja viha nii Indias kui ka Euroopas, sest nad maksid tootjale võimalikult vähe ja võtsid ostjailt kõrgeimat hinda. Kui siis hollandlased vallutasid portugallasil India kaubanduse, nad ajasid oma eelkäijate kaubanduspoliitikat, kogudes endile peadpööritavaid vahakasusid. Kui lõpuks tegeliku vahetusmajanduse alates tekkis ühiskaubandus, mainitakse selleaegsetest oludest: „Rahva suured hulgad sattusid tööstusettevõtete kaitsetusse olukorda. Nende kulul rikkastus tehase omanik, neil püüdis kaupmees kaupade vahendajana kiskuda ebaõiglast kasumit. Loodetud õnne asemel oli kõljkjal lootusetust, vaesust... Töölisil ei olnud sel ajal mingeid kõrgeid palku ja kõrge halvem oli see, et neist suur osa läks vahendajale. Kui siis Rochdale'i vaesed kangrud asutasid esimese tegeliku ühiskaupluse, oli selle ülesandeks valvata

ostjate unustatud ja lohakile jäetud õigusi ja selliselt pidada silmas kaubandustegevuses ausaid ärikombeid. Taheti kaitseda ühiskaupluse liikmeid ebaõigluse eest, millised kaubanduse alal ei olnud haruldased.“

Kuidas on siis lugu kaubandusega selles suhtes meie päevil? Kindlasti meie aja kaubanduskombed on paremad kui endisel ajal. Publik oskab senisest paremini arvutada kaubanduslikku tegevust, kaubanduse alal tegutsevate haridustase ja moraal on nüüd parem ja ka seadus kaitseb kodanikke ebaõiglase kauplemise eest. Kuid seal, kus tegutseb hästi korraldatud ühiskaubandus, on sellel kindlasti oma teeneid kaubanduskommete taseme tõstmises. Need, kes tahavad võistelda hästi korraldatud kauplustega, peavad igas suhtes püüdma saavutada nende taseme. Ei ole ka mingit kahtlust selles, et Soomes ühiskauplused on teerajajad kaubanduslikul alal.

Siiski vajab veel üks ja teine koht parandamist. Võime olla üksmeelsed selles, et kui ühiskaupluses näiteks juhtub kaalumises ebatäpsusi, kas või hoolimatusest, siis eksitakse rängalt õigete ühistegevuse põhimõtete vastu. Tuleb võtta arvesse, et ostjate hulgas võib alati esineda inimesi, kes seda märkavad ja selle tõttu kannatavad, ehkki nad ei paljasta oma meeleolu. Nende kahju ei ole suur, kuid asi haavab neid moraalselt ning jahendab ostja ja müüja vahekorid. „Kaaluksa“ võimalik tekkimine ühiskaupluses ei ärata põrmugi usaldust.

Kuna sellist ebaõiglust võib meie päevil esineda kaubanduses, tuleb eriti ühiskaubanduse tegelasil ka selles suhtes „pidada kinni ausaist ärikombeist“. Seda nõuab ühistegevuse oma kasu. Kui liikmed näevad, et nende oma kaupluses tegelased juhvavad nende ühist ettevõtet ausalt ja õiglaselt, nad kiinduvad sellesse üha suureneva huviga. Kauplus tundub siis ka tõesti oma kauplusena. Iseloomult aus tegelane teenib samuti meeleldi sellises äris, millise tegevuse esimese juhtnõuna nimetatakse ausust. Ta teab, et ta ühistegevust õieti teenides võib ausalt vaadata silmi igale oma äri ostjale. Ta mõistab, et ühiskaubanduse ülesandeks on, nagu seda vahest on öeldud, olla kogu kaubanduse südametunnistuseks.

Osuusliike.

100 Protsenti Praktikat

Vitriin kodusel tee!

Ainelised võimalused ei luba sageli teha kaupluse moodsat sisustust, mis pole just odav.

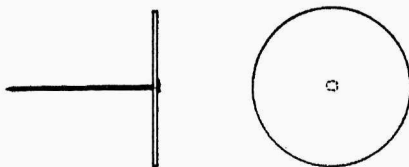
Hea tahtmine aitab aga läbi viia mõndagi uuendust ja seda odaval kodusel viisil.

Klaasvitriin on maiustuste müügil suure tähtsusega. Ta kergendab müüki ja võimaldab kauba maitsekat ja meeldivat väljapanekut. Säärase vitriini valmistamise teevad aga kalliks metallraamid. Tunduvalt odavamalt saab keskpärast vitriini valmistada puust raamistikuga. Näiteks on tehtud Nõmme T.-ü. „Tulu“ mitmes kaupluses sääraseid lihtsaid leti peal asetsevad vitriinid. Klaasid on 3 mm paksud ja kinnitatud puuliistukestege. Puuosad on värvitud alumiinium-pronk-

Vitriini ülemises osas asetseva klaasriiuli toeks on asetatud serviti puu-liist. Riiulile sobivad väljapanekuks šokolaadi tahvlid ja karbid.

Tapeedi hind ja proov kettal

Tapeedi hinna ja proovi märkimiseks on ühes suuremas ühingus (Võhma M.-ü.) valmistatud umbes 9—10 cm läbimõõduga vineerist ketas. Ketta keskele on löödud 4" nael. Naelaga torgatakse ketas

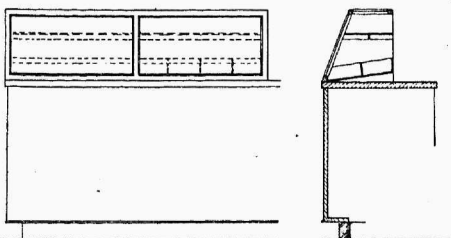
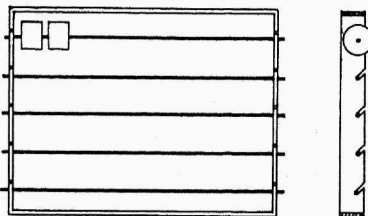

tapeedirullide vahele. Ketta välisele pinnale on kleebitud vastav tapeedi proov, missuguse liigi juurde ketas kuulub. Tapeediproovile on märgitud hind. Nii näeb ostja sellelt kettalt korraga tapeedi hinna ja mustri. Igale tapeedisordile on oma ketas vastava hinnaga.

Porderiül

Tapeedi pordede müümiseks ja nende proovide väljapanekuks on Nõmme T.-ü. „Tulu“ peakaupluses tehtud eriline seadeldis.

Seinale on kinnitatud laudadest raam. Külgmised lauad on tehtud hambulisiks.

siga. Alumine osa on kaheksugune: $\frac{2}{3}$ vitriini pikkusest on kaherealiselt kompvekkide kastid ja ülejäänud $\frac{1}{3}$ on lame põhi; kastid kompvekkide jaoks ja lameda põhjaga osa mitmesuguste biskviidi ja šokolaadi karpide paigutamiseks.

Kastidesse mahub kompvekke 1—1,5 kg, mis on müügiks liiga väike kogus. Müügi tagavara võib olla leti all. Vitriinis olev kaup on rohkem kauba esitamiseks ja sealt võib teostada väiksemaid müüke.

Hammaste sisse käivad raudvarvad, missuguste peale on aetud tapeedipordede rullid. Seega saab ostja ilma suurema vaevata valida tapeedile sobiva porde.

Mastavahetuse inventuur läheneb

Veenduge, kas Teil on veel midagi korraldamata. Inventeerimine toimub ladusalt, kui kõik vajalikud eeltööd on tehtud õigeaegselt.

Selleks mõned näpunäited:

1. Kontrollida, kas kõigile kaupadele on märgitud hinnad täpselt ja küllalt loetavalt.

2. Kontrollida, kas kõigile kaupu sisaldavatele laegastele, tünnidele, kastidele, purkidele ja teistele taaradele on peale märgitud nende kaalud.

3. Grupeerida kõik kaubad vastavalt sortimendile ja asetada nii, et neid oleks kerge lugeda.

4. Mahakandmisele kuuluvad kaubad eraldada ja mahakanda kehtiva korra kohaselt.

5. Suvehooajast järelejäänud kaubad pakkida sisse ja lisada juurde nimekiri.

6. Seisvad kaubad ümberhinnata ja realiseerida.

7. Korrastada ka kõige kõrvalisemad kauba panipaigad.

8. Taarad tagasi saata.

9. Kontrollida inventariraamatu või -lehe järgi, kas kõik nimekirjas olev inventar on alles; kõlbmatuks muutunud esemed esitada juhatusele mahakirjutamiseks.

10. Koostada enne inventuuri kõik dokumendid, mis puudutavad kaubakontrollarvet, nagu: hinnamuutmise, omatarbeks, remondiks ja pakkematerjaliks võetud kaupade aktid. Samuti kontrollida, kas kõik kauplustevahelised saatelehed on saadud ja saadetud.

11. Asutustele müüdüd kaupade kohta välja kirjutada arved.

12. Lahtised võlad sisse nõuda.

13. Suuremate kaubamuretsetajega võrrelda arved. Samuti ühtlustada kaubaaruanne pearaamatuga.

14. Lahendada kõik poolleioleavad reklamatsioonid kaubamuretsetajega.

Enne tegelikule kaubalugemisele asumist olgu kõik dokumendid edasi antud raamatupidajale, et kohe peale inventuuri oleks võimalik võrrelda tulemusi pearaamatuga.

Miks ei tea!

(Vastused lk. 271 toodud küsimustele).

1. „Platt“ — lai taht, lai tuli; klaas on maoga, aeglaselt ülespoole kitsenev. „Kosmos“ — lai taht, rõngastuli; klaas on silindriline, alt jämedam, ülemineku koht on kitsakssurutud tuleleegi reguleerimiseks.

2. Kuni 10'' lampidele — 7¼'' = 190 mm, üle 10'' lampidele — 9'' = 230 mm.

3. 4,5 sm, suuremasordilisel kuni 5,5 sm ø.

4. Külviväärtus =
$$\frac{\text{idanemise } \% \cdot \text{puhtuse } \%}{100}$$

5. Kast sisaldab 10—15 kg õunu; märgitud peab olema — õunte bruto ja neto kaalud, arv tk., sordi nimetus.

6. Paksus =
$$\frac{\text{Raskus naeltes}}{20} = \frac{12}{20} = 0,6 \text{ mm}$$

7. 2,25; 2,5 ja 2,75 m.

8. Sepahaamri pinn on risti varrele, kivilõhkumise haamril rööbiti.

9. Saeviilid — kolmekandlised ja möögaviilid; sepaviilid — lamedad, poolümmargused, ümmargused ja neljakandlised.

10. Kirjutuspaber nr. 5.

11. Nii mitu tahvlit pappi läheb 50-üsse kg-i, kui suur on number (s. o. 80).

12. Vedruäke toetub jalastele, töösügavuse muutumisel muutub pii töötamisnurk; pii on C tähe kujuline. Kultivaator toetub ratastele, töötamisnurk ei muutu, pii on S tähe kujuline.

13. Saksa mudel — õhukesed, valtsitud randid jootmata, kergesti kõverduvad. Inglise mudel — valtsitud randid on joodetud vasega, on tugevamad ja ei kõverdu.

14. Vasetatud (½ tundi), siis nikeldatud (2—2½ tundi) ja siis kroomitud (½ tundi).

KAUBATURU ÜLEVAADE

HEERINGAD

Hooaja püük oli vaene, andes vaid ca 50% eelmise aasta püügist. Nii soolati: 1939. a. Šotis ja Inglises kuni 5. aug. 203.893, 1938. a. sama ajani 406.057 tn. Saksas kuni 4. aug 1939. a. 60.088 ja 1938. a. sama ajani 152.644 tn. Hollandis kuni 8. aug. 1939. a. 62.000 ja 1938. a. sama ajani 67.000 tünni. Kokku soolati 1939. a. 325.981 tn. ja 1938. a. 625.701 tn.

Soolamishooaja lõpuks (väljaarvatud (Yarmouthi soolamine) olid vastavad andmed Inglise-Šoti soolamispiirkondade kohta 1939. a. 228.424 tn. ja 1938. a. 487.029 tn.

Inglise-Šoti püük vähenes Yarmouth'i püügi ärajäämise tõttu.

Umber ülalloodud vahekorras eelmise aasta püügiga kujunes ka püük Islandi vetes.

Püügi suuruse ja rahvusvaheliste olude mõjul kujunesid šoti kauba hinnad shillingites pr. 1/1 tn. cif. Tallinn:

Transpordiraskuste ja kõrgete veohindade tõttu ei ole aga pakkumised kasutatavad.

Meie endise peavarustaja — Inglismaa asemele on astunud Norra. Norra ekspordib oma rannavetes piütud heeringatest peamiselt vaar- ja sloeheeringaid. Ka Norra kauba juures on olnud suuri hinnaliikumisi. Nii pakuti käesoleval aastal hindadega pr. 1/1 tn. cif Tallinn:

novembris:

Vaar heeringad	Nkr. 38.50
Sloe heeringad	„ 48.50
Kõvasti soolatud	„ —
Islandi heeringad	„ 58.—
Islandi Matjes	„ 66.—
Juunis ja juulis:	
Vaar heeringad ..	Nkr. 18.— — 19.—
Sloe heeringad ...	„ 18.— — 20.—
Kõvasti soolatud	
Islandi heeringad .	„ 32.75
Islandi Matjes ...	„ 37.—

ETK-I on teel saadeti Islandi kõvasti-

	1939. a.			1938. a.		
	Aug. algul	Juuli kesk.	Juuli algul	Aug. algul	Juuli kesk	Juuli algul
Smalls	50/—	42/—	41/—	28/—	—	—
Matties	60/—	51/—	46/—	33/—	40/—	40/—
M-fulls	62/—	51/—	49/—	33/—	40/—	40/—
Cr.-Matties ..	57/—	46/—	44/—	34/—	39/—	—
„ M-fulls ..	57/—	47/—	44/—	36/—	40/—	—
„ fulls	57/—	47/—	44/—	37/—	42/—	—

Praegu pakutakse šoti heeringaid hindadega sh, per 1/1 tn. fob. laadimisesadamad Inglise idarannikul:

I tradem. Paf.	64/—
I trade TB Paf wic.	44/—
—do spent Paf/wick	49/—
läänerrannikul:	
I tradem. matf.	62/—
„ matties	62/—
„ sm. mat.	54/—

soolatud ja Matjesheeringaid, mille saabumist võib oodata lähemal ajal.

RIIS

Riisi imporditi Eestisse peamiselt Saksast ja Hollandist ning vähesel määral ka Inglismaalt. Kõigist neist maadest lakkas eksport sõja puhkemisel.

Riisi pakuvad praegu vaid päritolumaad, peale Itaalia on aga need kõik

liiga kauged. Itaalia ekspordib vaid väga kalleid riis sorte, kuna odavamad tarvitab ära siseturg. Meie turv vajab aga peamiselt odavaid riis sorte.

Ülemeremaistel päritolumaadel ei ole riisihinnad sõja tagajärjel märgatavalt tõusnud. Nii pakutakse praegu riisi Burma II hinnaga sh. 7/— per. 50 kg fob India sadamad, mis vastab umbes ennesõjaaegsele hinnale. Suureks teeb aga hinnavahe prahihinna tõus.

Kuna riis kuulub meie oludes vähevaljakkude toidukaupade hulka, siis maksavad selle kauba sisseveol ka valuutakitsendused.

Eeltoodu põhjal ei ole lähemas tulevikus võimalusi riisi importimiseks.

KUIVATATUD PUUVILJAD

Tänavu puuduvad meie jõuluturul California jooksva aasta lõikuse kuivatatud puuviljad. Mõnele eksporditöörile saabub enne sõja puhkemist tellitud ja nüüd suure hilinemisega kohalejõudev saadetus. Kõik ETK vanad tagavarad on müüdud läbi ja uut saadetest teel ei ole. Väikene tagavara peaks olema aga mõnel harukontoril ja ka ühingutel, kellele müüdi kesksuvel saabunud kalifornia kompotti ja rosinaid. Sellest kvantumist peaks jätkuma eelolevate pühade tarviduse katmiseks. Selleks aitab kaasa tänavune kodumaa puuvilja suur lõikus ja ekspordi vähesus.

Kuivatatud puuviljade hinnad Kalifornias ei ole tõusnud. Euroopa tarvitajatele on aga hinnad siiski kõrgemad tunduvalt suurenenud veokulude ja riisiko tõttu.

ÕLID

Euroopa õlitarbijad riigid ajavad pea eranditult piiramiste ja kitsenduste poliitikat. Enamuses Euroopa õlitarbijates riikides kadus bensiin vabaturult.

Võrreldes teiste Euroopa maadega on Eesti olukord märksa parem. Välja arvatud mootorpetrooli nappus, oleme suutnud oma õlivajadust võrdlemisi hästi rahuldada. Praegu on melle ainsaks import-

maaks Nõukogude Vene, kust saabub raudteega bensiini.

On selge, et praeguses sõjalaolukorras mineraalõlide sissevedu järjest väheneb ja suundume siseturul pakutavate õlide tarvitusele seevõrd, kuivõrd seda suudavad asendada oma põlevkiviõli tooted.

Õlihindade nihkumine välisurgudel ja transpordikulude tunduv tõus tõstis ka meie siseturul hulgimüügi hindade noteeringut — valgustuspetroolil kr. 25.— per 100 kg ja gaasõil kr. 24.— per 100 kg.

See tugev ja hüppeline hinnatõus on ainulaadne Eesti iseseisvuse kestel. Mis puutub siseturu hindade liikumisse, siis näib, et ka siin osutub paratamatuks välisurgude hinnavõngete kaasatgemine.

RAUD JA PLEKK

Raua ja pleki järgi on nõudmine sõjakuudel tunduvalt suurenenud. Septembrist alates on tähtsamate sortide müük tõusnud mitmekordseks võrreldes eelmiste aastatega ja siiski ei ole suudetud rahuldada kõiki nõudmisi. Nähtavasti on tarvitajaskond hakanud ostma kaupa tagavaraks — kartes selle otsasaamist ja hindade tõusu. Kohalikkude importäride laod on märgatavalt vähenenud ja üksikutest sortidest tuntakse juba puudust. Välismaalt on praegu kauba juurde saamine sõjalaude tõttu raskendatud. Prantsusmaa on raua ja pleki väljaveost esialgu täielikult loobunud, kuna Saksamaa ja Belgia annavad seda õige piiratud hulgal. Samuti ei ole Venemaa praegu huvitatud suuremate partiide müügist. Mis puutub kaubasaamisvõimalustesse edaspidi, siis on väljavaateid saada eeloleval aastal rauda ja plekki jälle vabamalt.

Nõudmise suurenemise ja pakkumise vähenemise tõttu tõusid hinnad välis- turul 60—70% võrreldes suviste hindadega. Odavama hinnaga ostetud tagavarade lõppedes on vastavalt tõusnud ka hinnad siseturul. Edaspidist hindade kujunemist on raske ette näha. **H. Pg.**

Kroonika ja teated

NÕUPIDAMISED-KURSUSED JUHATUSE JA REVISJONIKOMISJONI LIIKMEILE

Ühistegevuskool korraldas 13—15. novembrini ja 4.—6. detsembrini Tallinnas kursused ühingute juhtivaile tegelastele, millest osavõtt oli võrdlemisi elav. Lektoritena esinesid ETK juhataja hr. J. Põdra ja teised ETK juhtivad ametnikud. Läbivõetud ainestik osutus osavõtjatele vajalikuks nende ametiülesannete täitmisel. Elavate sõnavõttudega selgitati ühiskaubanduse praegusi ülesandeid ja juhtivate inimeste suurt vastutust. Kursused möödusid asjalikult ja kõige kuuldu-nähtuga jäädi väga rahule.

ÜHIST. NAISRINGIDE TEGELASTE KURSUSED

20.—22. novembrini toimusid Tallinnas esmakordselt kursused ühist. naisringide juhtivaile tegelastele, millest osavõtjaid oli väga rohkearvuliselt. Lektoritena esinesid Ühist. Naisringide keskoitokonna liikmed ja ETK vastavate alade töäjõud. Kursustel käsitleti naisringide töökorraldust ja otsest tegevust, samuti tutvustati osavõtjaid ühiskaubandusse ja ühingute tegevusse puutuvate küsimustega.

ÜHISTEGELISTE ASUTISTE RAAMATUPIDAJATE ÜHING KULTUUR-ÜHINGUNA

Ühistegeliste Asutiste Raamatupidajate Ühing tegutseb 1935. aastast alates ja on olnud oma tegevuses edukas. Ühes tegevuse süvenemisega on pidevalt kasvunud ka ühingu liikmete arv, mis praegu on 206. Ühingu liikmeteks on tarvitajate-, majandus- ja teiste kooperatiivühingute raamatupidajad, arveametnikud, asjaajajad ja teised vastavad bürooametnikud. Olles asutatud ja tegutsenud kutse-

ühinguna, sihiga aidata kaasa oma liikmetele ka nende püüetes töötingimuste ja töötasu korraldamise alal, kuulus ühing käesoleval aastal kutseteühingute seaduse alusel likvideerimisele. Et võimaldada ühingul siiski edasitegutsemist, otsustas ühingu peakoosolek käesoleva aasta alul muuta ühingu põhikirja. Uuendatud põhikirjast jäeti välja kutsetegevust käsitav osa, rõhutades selle asemel liikmete kultuuriliste ning seltskondlikkude huvide rahuldamise ning enesearendamise püüdeid. Samuti tahab ühing vajaduse puhul korraldada oma liikmetele majanduslikku abistamist.

Põhikirja muudatused on registreeritud ja ühing töötab nüüdsest peale kultuurühinguna.

T/ÜH. „OMA“ AVAS SÖÖGISAALI

Hiljuti avas tarvitajateühing „Oma“ Tallinnas, kohvik-söögisaal-baari. See on esimeseks ühistegeliku ettevõtte söögisaaliks pealinnas, tähistades t/üh. „Oma“ poolt teedrajavat sammu tegevusala laiendamise teel. Uus söögisaal asub end. „Gastronomi“ ruumes, Viru tän. kusjuures ruumid on laiendatud ja põhjalikult ümber ehitatud. Söögisaali avamine toimus paljude juhtivate ühiskaubandustegelaste osavõtul 9. skp.

„Oma“ söögisaali kohta lähemalt järgmises numbris.

ÜHISTEGEVUSKOOLI VIL! KOGU TEGEVUSEST

Vil! kogul on praegu teoksil jõulualbumi „Jõulu-tuisu“ väljaandmine. Album ilmub trükist juba lähemal päevil ja saadetakse laiali liikmeile üle maa.

16. detsembril s. a. korraldatakse Tallinnas, Ühistegevuskooli ruumes Vil! kogu liikmeskonna jõulupuu.

Väljaandja: Eesti Tarvitajateühisuste Keskühisus. Toimetus ja talitus: Tallinn, Narva mnt. 27. Tellimishind aastas 1 kr. 50 senti. Üksiknumber 30 senti.

Trükitud Eesti Ühistrükikojas, Tallinnas, 13. detsembril 1939. a.

Tuuluvad pühadekaaslased

ETK Külaliste- ja Jõukohvid
ETK maitsvad veinid ja
naudingsuitsud Ahto, Viking,
Pallas

1 õigel ajal

antud juhtnõör või selgitus, teh-
tud parandus või uuendus kaup-
luses, kasutatud hea mõte
või kavatsus

hoiab ära kahju või annab ühingule enamtulu, mille
kõrval „ÜHISKAUBANDUSE“ tellimiskulu on võrralult
tühine summa.

„Ühiskaubandus“ toob igas numbris väärtuslikke ja asja-
tundlikke juhiseid ühingute tegelaskonnale. Selle eriajakirja
tellimine on kasuks ühingu tegevuse arenemisele.

Seepärast tellime kogu ühingu valitavale ja kutselisele per-
sonaale ajakirja „Ühiskaubandus“ 1940. aastaks!

Piiratud arvul on veel saadaval „Ühiskaubanduse“ 1937. ja
1938. a. aastakäike erakordse hinnaalandusega: 1937. aasta-
käik — kr. —.75 (nr. 1 puudub); 1938. aastakäik kr. 1.—.
1939. a. aastakäiku müüme hinnaga kr. 1.50.

13.-/224-1

EESTI
RAHVUSRAAMATUKOGU
AR